

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Valerija Naglič

Starosti prijazna občina Radlje ob Dravi

Magistrsko delo

Ljubljana, 2019

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Valerija Naglič

Starosti prijazna občina Radlje ob Dravi

Magistrsko delo

Študijski program: Dolgotrajna oskrba starih ljudi

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Ljubljana, 2019

Zahvalila bi se izr. prof. dr. Jani Mali za vso strokovno podporo in pomoč pri pisanju magistrskega dela. Prav tako se zahvaljujem vsem svojim sogovornikom, hvala vam za deljenje vaših neprecenljivih izkušenj.

Hvala tudi moji družini, še posebej staršem, za vse spodbudne besede, podporo in odrekanje pri doseganju mojega cilja.

Hvala tudi tebi, Peter, da mi vedno stojiš ob strani in verjameš vame.

V našem življenju ne štejejo leta, pač pa šteje življenje v naših letih.
Adlai E. Stevenson

Starosti prijazna občina Radlje ob Dravi

POVZETEK MAGISTRSKEGA DELA

Demografske spremembe ne prinašajo sprememb samo v starostni strukturi prebivalstva, ampak tudi nova vprašanja, dileme in razmislek za globalni svet, države, mesta in ustvarjalce socialne politike. Zaradi trenda povečevanja deleža starih ljudi se je izoblikoval projekt Starosti prijazna mesta. Z magistrskim delom sem želela raziskati, v kolikšni meri je občina Radlje ob Dravi prijazna starim ljudem, na kar kaže njena vključenost v slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin. V teoretskem delu sem opredelila demografske spremembe družbe, predstavila nekaj pomembnih slovenskih dokumentov in strategij na temo starosti ter opredelila dolgotrajno oskrbo. Nadalje sem pozornost namenila kakovosti življenja starih ljudi, ki je odvisno od vključenosti starih ljudi v družbene sfere, uresničevanju njihovih specifičnih potreb, velik vpliv na to pa ima tudi prostor, v katerem posameznik živi in biva. Nato sem pozornost namenila tudi projektu Starosti prijazno mesto v Sloveniji in na globalni ravni ter opisala izvajanje projekta in predstavila obstoječe storitve za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi. Opravila sem intervjuje s štirimi predstavniki institucij in županom občine Radlje ob Dravi, opravila pa sem tudi fokusno skupino s sedmimi starimi ljudmi, ki se udeležujejo delavnic v okviru večgeneracijskega centra. Zanimalo me je, kakšen je položaj starih ljudi v občini, katere storitve so jim na voljo, kakšne potrebe in želje še imajo ter kako se izvaja projekt Starosti prijazna občina.

Stari ljudje so zadovoljni s svojim položajem v občini Radlje ob Dravi, izrazili so tudi zadovoljstvo z urejenostjo okolice, cest in pločnikov. Na voljo so jim številne storitve in aktivnosti, s ponudbo so stari ljudje zadovoljni, izrazili pa so razočaranje nad premajhno udeležbo starih ljudi na aktivnostih. Stari ljudje v občini Radlje ob Dravi so izrazili potrebo po finančni zadostnosti ter možnosti oskrbe na domu, želijo si tudi lokalno taksi storitev. Ugotovitve raziskave so pokazale potrebo po krepitvi medgeneracijskega sožitja v skupnosti, pri čemer je pomemben prispevek socialnega dela. Projekt Starosti prijazna občina se izvaja v skladu s priporočili WHO in Inštituta Antona Trstenjaka. Projekt je osnovan na participaciji starih ljudi, njihove pobude in želje so namreč osnova za oblikovanje ukrepov sprememb v občini. V okviru projekta je v občini Radlje ob Dravi prišlo do več sprememb, postala je odprta za predloge in pobude starih ljudi ter se trudi v čim večji meri zagotavljati pogoje za kakovostno življenje svojih starih občanov in občanov.

Ključne besede: stari ljudje, demografske spremembe, dolgotrajna oskrba, medgeneracijsko sožitje, kakovost življenja, vključevanje, starosti prijazna občina

Age-Friendly City Radlje ob Dravi

MASTER'S THESIS ABSTRACT

Demographic changes are not bringing changes only in the age structure of the population, but also raise new questions, dilemmas and deliberation for the global world, states, towns and the creators of social policies. Due to the increasing number of older people, the Age-Friendly Cities project was started. With my master's thesis I wanted to explore to what extent the Municipality of Radlje ob Dravi is kind to older people, which its engagement in the Slovenian Network of Age-Friendly Cities and Municipalities testifies to. In the theoretical part I determined the demographic changes of society, presented some of the most important documents and strategies on the topic of old age and defined long-lasting care. Furthermore, I devoted my attention to the quality of life of older people, which depends on the engagement of older people into social spheres and the implementation of their specific needs; another major influence is the environment in which the individual lives. Later, I focused on the Age-Friendly Cities project in Slovenia and on a global level, and described the existing services for older people in the Municipality of Radlje ob Dravi. I conducted interviews with four representatives of institutions and the Mayor of the Municipality of Radlje ob Dravi, and managed a focus group with seven older people, who are participants of the workrooms of the Multigenerational Centre. I focused on the position of older people in the municipality itself, on the services which are available to them, on the needs and wishes they still have, and on how the Age-Friendly Cities project is actually carried out.

I learned that older people are satisfied with their position in the Municipality of Radlje ob Dravi: they expressed satisfaction with the condition of their surroundings, roads, and pavements. Numerous services and activities are available for them, and they are satisfied with their range, but they expressed disappointment about the low participation rate of older people in the activities. Older people in the Municipality of Radlje ob Dravi conveyed the need for financial sufficiency and the prospect of care at home; they would also like a local taxi service. Findings of the research showed a need for enhancement of intergenerational coexistence in the community, where the contribution of social work is important. The Age-Friendly Cities project is carried out in accordance with the recommendations of WHO and the Anton Trstenjak Institute. The project is founded on the participation of older people, because their initiatives and wishes are the base for the formation of measures for changes in the municipality. More changes took place in the frame of the project in the Municipality of Radlje ob Dravi, it became open to the proposals and initiatives of older people, and is striving to ensure conditions for a quality life of their older citizens to the highest degree possible.

Keywords: older people, demographic changes, long-term care, intergenerational coexistence, good quality of life, integration, Age-Friendly City

PREDGOVOR

Moji zgodnji otroški spomini so povezani tudi z mojimi starimi starši. Spominjam se babičinega jabolčnega štrudlja in številnih vragolij, ki sva jih ušpičila z dedkom. Stari starši so mi predali veliko svojega znanja, izkušenj in vrednot ter me pomagali izoblikovati v osebo, kakršna sem danes. Imajo veliko vlogo v mojem življenju in hvaležna sem jim za vse nasvete in modrosti, ki so jih delili z mano.

V okviru študija na Fakulteti za socialno delo sem se s tematiko starih ljudi srečevala v okviru različnih predmetov in preko opravljanja prakse na učnih bazah. Še posebej se mi je v spomin vtisnil 1. letnik, ko sem prakso opravljala v Domu Hmelina. Bila sem navdušena nad prijaznostjo in zagnanostjo socialne delavke, sodelovanjem celotnega kolektiva ter nad pestro ponudbo aktivnosti za uporabnike. Tekom leta sem preko druženja in pogovorov z uporabniki pridobila prve praktične izkušnje, se veliko naučila tudi o sebi in spoznala, da je to področje, o katerem želim izvedeti še več. Na drugi stopnji študija sem si zato izbrala področje dolgotrajne oskrbe starih ljudi. V okviru projektnih nalog sem si pri različnih predmetih izbrala temo starih ljudi v občini Radlje ob Dravi. Znanja ter spoznanja, do katerih sem prišla, sem nadgradila v svojem magistrskem delu.

Prvotno sem nameravala opraviti dve fokusni skupini s starimi ljudmi in tako pridobiti več podatkov, mnenj in izkušenj o tem, kako je biti star človek v občini Radlje ob Dravi. Menim, da bi morala v svojo raziskavo vključiti stare ljudi tudi iz zaselkov in bolj oddaljenih krajev občine Radlje ob Dravi. Vsi udeleženci fokusne skupine so namreč prebivali na območju centra ali bližnje okolice Radelj ob Dravi, zanimivo pa bi bilo primerjati njihove izkušnje (na primer glede dostopa do storitev) s starimi ljudmi z obrobja mesta. V raziskavi sem se bolj osredotočila na socialni vidik zagotavljanja storitev za stare ljudi, da bi bila slika možnosti širša, pa bi morala vključiti tudi predstavnike Zdravstvenega doma Radlje ob Dravi, še posebej patronažno službo, ki se pri svojem delu srečuje s stiskami starih ljudi in je pomemben člen v sodelovanju institucij ter v procesu pomoči starim ljudem.

Starosti prijazna občina je le eden od nazivov, ki jih ima občina Radlje ob Dravi. O zavzetosti župana in njegovih sodelavcev ne pričajo zgolj spremembe v okolju, ampak tudi zadovoljstvo starih ljudi. Menim, da so bili predlogi in pobude starih ljudi, izraženi v anketiranju, ter predlogi županovega sveta dobro sprejeti ter upoštevani in se jih vestno uresničuje preko ukrepov. Skrbijo za sprotno evalvacijo izvajanja projekta, odprti pa so tudi za nove pobude, ki jih dodajo akcijskemu načrtu, ki se tako dopolnjuje. Smernicam projekta občina Radlje ob Dravi sledi preko svojega dela, načrtovanja in sprejemanja proračunov. Zavedajo se procesa staranja prebivalcev, cenijo svoje stare občanke in občane, jim prisluhnejo in jim skušajo zagotoviti kakovostno preživljanje življenja v starosti.

Moja pričakovanja o nalogi so se več kot izpolnila. O tem, da lahko o občini Radlje ob Dravi govorimo kot o občini, prijazni starim ljudem, priča zadovoljstvo starih ljudi, nenehne izboljšave v okolju ter raznolikost storitev in aktivnosti, ki so na voljo starim ljudem, pa tudi kritičnost, načrtovanje izboljšav ter širitev ponudbe storitev za stare ljudi s strani župana in predstavnikov institucij in organizacij v občini. Želim si, da bi tudi druge občine sledile zgledu občine Radlje ob Dravi in postale pozornejše na svoje stare občanke in občane ter jim omogočile čim bolj kvalitetno preživljanje življenja v starosti.

KAZALO:

1	TEORETIČNI DEL	1
1.1	Demografske spremembe družbe	1
1.2	Politični odzivi na starajočo se družbo.....	4
1.2.1	Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje	4
1.2.2	Ukrepi za spodbujanje aktivnega staranja.....	5
1.2.3	Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020	6
1.2.4	Strategija dolgožive družbe.....	6
1.3	Dolgotrajna oskrba	8
1.4	Kakovost življenja starih ljudi.....	11
1.4.1	Aktivno staranje	11
1.4.2	Potrebe starih ljudi	12
1.4.3	Participacija starih ljudi	14
1.4.4	Pomen prostora v starosti.....	15
1.5	Medgeneracijsko sožitje.....	17
1.5.1	Družina.....	17
1.5.2	Skupnost.....	18
1.5.3	Medgeneracijsko sožitje in socialno delo	19
1.6	Socialno delo s starimi ljudmi	19
1.6.1	Skupnostno socialno delo	22
1.7	Projekt Starosti prijazna mesta.....	24
1.7.1	Projekt Starosti prijazna mesta v Sloveniji	25
1.8	Občina Radlje ob Dravi.....	26
2	FORMULACIJA PROBLEMA	29
2.1	Raziskovalna vprašanja:	30
3	METODOLOGIJA	31
3.1	Vrsta raziskave	31
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov.....	31
3.3	Populacija in vzorčenje	32
3.4	Metoda zbiranja empiričnega gradiva	32
3.5	Obdelava podatkov.....	33
4	REZULTATI	37
4.1	Rezultati intervjujev	37
4.1.1	Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi.....	37
4.1.2	Storitve za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi.....	38

4.1.3	Potrebe in želje starih ljudi v občini Radlje ob Dravi.....	40
4.1.4	Projekt Starosti prijazna občina	40
4.2	Rezultati fokusne skupine	41
4.2.1	Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi.....	41
4.2.2	Storitve za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi.....	43
4.2.3	Potrebe starih ljudi v občini Radlje ob Dravi.....	44
4.2.4	Projekt Starosti prijazna občina	45
5	RAZPRAVA.....	46
5.1	Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi	46
5.2	Storitve v občini Radlje ob Dravi.....	48
5.3	Potrebe in želje starih ljudi v občini Radlje ob Dravi	51
5.4	Projekt Starosti prijazna občina	52
6	SKLEPI.....	55
7	PREDLOGI	57
8	LITERATURA	59
9	PRILOGE	64
9.1	Priloga 1: Vodilo za intervju	64
9.2	Priloga 2: Vodilo za fokusno skupino	65
9.3	Priloga 3: Intervjuji	67
9.3.1	Intervju A in B	67
9.3.2	Intervju C	73
9.3.3	Intervju D.....	76
9.3.4	Intervju E	79
9.4	Priloga 4: Fokusna skupina	81
9.5	Priloga 5: Analiza intervjujev	90
9.6	Priloga 6: Analiza fokusne skupine.....	120

KAZALO TABEL

Tabela 3.1	34
Tabela 9.1: Intervju A.....	90
Tabela 9.2: Intervju B.....	97
Tabela 9.3: Intervju C.....	100
Tabela 9.4: Intervju D.....	106
Tabela 9.5: Intervju E	111
Tabela 9.6: Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi ter njihove potrebe in želje.....	120
Tabela 9.7: Storitve za stare ljudi	129
Tabela 9.8: Projekt Starosti prijazna občina.....	132

1 TEORETIČNI DEL

1.1 Demografske spremembe družbe

Naša življenja so sestavljena iz več delov, ki predstavljajo celoto. Lahko rečemo, da naše zadnje življenjsko obdobje predstavlja prav starost. Enotnega konsenza, kaj točno starost je in kdaj lahko govorimo, da je človek star, navkljub številnih opredelitvam in teorij o starosti ne moremo doseči. Je človek star, ko se upokoji in doseže določeno »predpisano« starost ali v ospredje postavimo pravico posameznika do samodefiniranja in lastne opredelitve starosti?

V tretjem življenjskem obdobju razlikujemo:

- kronološko starost: pokaže jo rojstni datum;
- funkcionalno starost: kaže se v tem, koliko je človek zmožen samostojni opravljati življenjska opravila;
- doživljajsko starost: kaže se v tem, kako človek doživlja in sprejema svojo trenutno starost in vse v povezavi z njo (Ramovš, 2003).

Vedno več govorimo o staranju prebivalstva in trendu povečevanja števila starih ljudi. To ne prinaša sprememb samo v starostni strukturi prebivalstva, ampak tudi nova vprašanja, dileme in razmislek za globalni svet, države, mesta in ustvarjalce socialne politike.

Staranje je vseživljenjski proces. Če se opiramo na vsakodnevni govor, ta staranje opredeljuje kot življenje v pozni starosti. Na tak način je staranje za vsakega posameznika individualen proces, ki se pri vsakem izraža drugače (Ramovš, 2014a).

Za boljše razumevanje aktivnega staranja je potrebno ločiti med demografskim staranjem (na primer kronološko staranje) in prospektivnim staranjem (koliko življenjskih let lahko pričakujemo). Pomembno pa je opredeliti tudi družbeno staranje, ki upošteva med drugim tudi spremembe v zdravju, umrljivost, pričakovano življenjsko dobo itn. in se ga opredeljuje kot »družbeni konstrukt, ki vključuje pričakovanja in tudi institucionalne omejitve glede tega, kako starejši ljudi živijo, ko se starajo« (Lipar, 2014).

V glavnem ločimo tri obdobja razvoja: mladost, srednja leta in starost. Prvo izmed obdobji je mladost, ki obsega čas od spočetja pa vse do samostojnosti in sta njegovi glavni nalogi učenje za nadaljnje življenje in zdrava rast. V današnjem času se obdobje mladosti podaljšuje, povprečna meja je med 25. in 30. letom. Drugo obdobje je obdobje srednjih let, obdobje rojstva in skrbi za potomce in dela v službi. Tretje obdobje je obdobje starosti, to

je čas, ko človek dozori v polni človeški uresničitvi, pri tem pa pride do pešanja telesnih in duševnih moči. Z upokojitvijo posameznik pride do nove kakovosti svobode in možnosti za udejstvovanje v aktivnostih, ki so izbrane v skladu osebnimi sposobnostmi in potrebami (Ramovš, 2014b).

Soočamo se z intenzivnim staranjem prebivalstva po svetu. V razvitejših regijah je danes 22 odstotkov prebivalcev starih 60 let ali več, ta delež naj bi se povečal na 33 odstotkov do leta 2050. Po predvidevanjih se bo tudi prebivalstvo držav članic EU močno postaralo. Demografski trendi, ki so vzrok staranja prebivalstva v EU, so: nizko število otrok, zmanjševanje rodnosti, daljša pričakovana življenjska doba in prihod večjega števila priseljencev. Do leta 2060 se bo tako delež ljudi, starih 65 let ali več, povečal s 17,1 odstotka na 30,0 odstotka. Od leta 2008 do 2060 pa se bo število ljudi, starih 80 let ali več, znatno zvišalo z 21,8 milijona na 61,4 milijona (Statistični urad Republike Slovenije, 2010).

Znatno povečanje števila prebivalstva nad 80 let pa opredeljuje tudi Strategija varstva starejših do 2010, ki pravi, se bo njihovo število tako dvignilo za 57 % med letoma 2010 in 2030 (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006).

»V Sloveniji se je delež ljudi, starih 65 let ali več, od leta 1989 do 2009 povečal z 10,6 odstotka na 16,5 odstotka, leta 2029 naj bi ta delež znašal 24,8 odstotka, leta 2059 pa kar 33,5 odstotka. Zvišuje pa se tudi delež ljudi, starih 85 let ali več. Leta 1989 je njihov delež predstavljal 0,7 odstotka prebivalstva Slovenije, do leta 2009 se je njihovo število podvojilo. Po projekcijah se bo njihovo število še povečalo in bodo do konca 50. let 21. stoletja predstavljali 7,6 odstotka celotnega prebivalstva Slovenije« (Statistični urad Republike Slovenije, 2010).

Demografske spremembe bodo predstavljale velik izziv ne samo za posameznike in družine, temveč bodo vplivale tudi na proračun in javne politike. Nekateri izzivi, s katerimi se bodo soočili: pojavil se bo pritisk na davčne sisteme in javne proračune; obremenili se bodo pokojninski in socialnovarstveni sistemi; gospodarstvo in s tem delovna mesta se bodo morala prilagoditi staranju delovno aktivnega prebivalstva; verjetno se bo pojavila potreba po povečanju števila zdravstvenih delavcev, večje bo povpraševanje po storitvah v zdravstvu in institucionalizirani oskrbi, možen pa je tudi konflikt v porazdelitvi virov med generacijami (Žunko, Lužar Šajt, Karničnik, Marošek in Breznik, 2012).

V Strategiji dolgožive družbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017) je zapisano, da se bodo demografskim spremembam družba in sistemi socialne zaščite uspešno prilagodili, da pa do tega pride, bo potrebno:

- biti ozaveščen o spremembah v medgeneracijskih razmerjih v družbi;
- priti do sprememb v razumevanju delovnega življenjskega cikla (vse bolj je prisoten spremenljiv in prilagodljiv koncept s poudarjanjem vseživljenjskega učenja namesto tradicionalnega življenjskega cikla);
- priti do sprememb v konvencionalnem razmišljanju o tem, da zaradi tveganja višjih javnofinančnih izdatkov in manjše produktivnosti prinaša staranje prebivalstva samo breme;
- priti do spremembe v razumevanju, da niso stari ljudje, potem ko odidejo v pokoj, v veliki meri zgolj pasivni prejemnik oblik pomoči in podpore države.

Demografske spremembe s sabo prinašajo številne izzive in naloge. Svet EU (Ramovš, 2013) govori o štirih pojavih, ki jih je zaznala politika EU:

1. »Rodnost je pod pragom ohranitve sedanjega številčnega stanja evropskih narodov.
2. Mladi ljudje se težko vključujejo v samostojno življenje obstoječe družbene delitve dela.
3. Srednja generacija prehitro odide v upokojitev, ki ne pospešuje človeškega razvoja v starosti in vključevanja zmožnosti starejših v družbeni delitvi dela.
4. Večajo se potrebe po oskrbi onemoglih starih ljudi« (Ramovš, 2013, str. 26).

Ramovš (2013, str. 27) dodaja še socialne in antropološke pojave, ki sodijo v sklop evropskih in slovenskih demografskih problemov in nalog, ki sledijo. Med drugim tudi:

5. nizko stopnjo povezanosti mlade, srednje in tretje generacije v današnjem načinu življenja, kar bi omogočalo, da bi se »dovolj poznale, doživljale medsebojno dopolnjevanje in na tej osnovi razvijale medgeneracijsko solidarnost« (Ramovš, 2013, str. 27).

Številne probleme, ki jih staranje prebivalstva prinaša, lahko povežemo s pojmom demografska kriza. Potreben je ustvarjalni odziv vseh družbenih sistemov, npr. socialnega, zdravstva, vzgoje in šolstva ter urejanja prostora in opreme v arhitekturnem smislu (Ramovš, 2014a).

Enotne definicije starosti ni, avtorji jo definirajo skozi različne opredelitve. Kljub vsemu je starost pojem, ki se tiče nas vseh. Staramo se namreč vsi vse življenje. Dejstvo pa je, da se stara tudi prebivalstvo po svetu. Zaradi vzrokov, kot sta na primer podaljševanje pričakovane življenjske dobe in zmanjševanje rodnosti, je namreč po projekcijah in predvidevanjih pričakovati povečanje deleža starih ljudi. Demografskim spremembam se

bo potrebno prilagoditi na globalni ravni, na ravni držav, pa tudi občin in skupnosti. To prilagoditev bodo med drugim omogočale spremembe v razumevanju in razmišljanju o starosti in doprinosu starih ljudi v družbi. Prihajajoči izzivi in naloge pa bodo zahtevale interdisciplinarno sodelovanje družbenih in političnih sfer.

1.2 Politični odzivi na starajočo se družbo

Starost in staranje sta bili temi, ki jih je imela OZN na dnevnem redu že od leta 1948. Pomemben politični premik je bila druga svetovna skupščina OZN, madridska konferenca o staranju leta 2002 v Madridu. Tam sta bila sprejeta pomembna dokumenta, in sicer Mednarodni načrt ukrepov v zvezi s staranjem in Politična deklaracija. Pričeli so se pomembni politični premiki, Svet EU je leta 2005 pripravil Zeleno knjigo o odzivu na demografske spremembe, leto 2012 pa je bilo tudi evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti (Ramovš, 2013).

V nadaljevanju predstavljam nekaj pomembnih dokumentov in strategij v Sloveniji, ki med drugim zajemajo tudi tematiko staranja in starih ljudi ter na podlagi sprememb v demografskem stanju načrtujejo ustrezne prilagoditve in novosti.

1.2.1 Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje

Namen strategije je usklajevanje in povezovanje civilnega tretjega sektorja in gospodarstva z vladnimi resorji z namenom povečanja solidarnosti in kakovosti medčloveškega sožitja med mlado, srednjo in tretjo generacijo z zagotavljanjem kakovostnega staranja in oskrbe starih ljudi.

Strategija določa strateške usmeritve po naslednjih področjih: delo in zaposlovanje, sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, dolgotrajna oskrba, socialno varstvo, družina, zdravstveno varstvo, vzgoja in šolstvo, kultura in informiranje, znanost in raziskovanje, stanovanjska politika in prostorsko planiranje, promet ter osebna in druga varnost starih ljudi (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006).

Cilji strategije na področju socialnega varstva za stare ljudi so širitev kapacitet domskega varstva, pa tudi skrb za razvoj mreže ponudnikov izvajanja oskrbe v drugi družini ali posebno prilagojenih objektih za stare ljudi. Zajema tudi širjenje pomoči na domu, do leta 2010 naj bi je bili deležni 3 odstotki oseb, starih 65 ali več let. Strategija zajema tudi medgeneracijsko sodelovanje, v svojih ciljih med drugim določa tudi krajevna medgeneracijska središča, vključuje programe usposabljanj in pomoči družinam, pomoč na

domu, medgeneracijsko prostovoljstvo itn. Določa tudi potrebo po ustreznem prostorskem načrtovanju, prostor mora namreč omogočati kakovost življenjskih razmer, zagotavljati kvaliteten razvoj mest, zagotavljati neoviran dostop do objektov tudi osebam z oviranostjo ter omogočati zmožnosti za razvoj skupnosti (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006).

Svet za solidarno sožitje generacij in za kakovostno staranje prebivalstva v Sloveniji, ki ga je sestavila Vlada Republike Slovenije, je aprila leta 2009 izdal poročilo o realizaciji nalog Strategije varstva starejših, sprejete za obdobje od 2006 do 2010 in Akcijski načrt nalog pristojnih ministrstev do izteka Strategije varstva starejših, do leta 2010. Naredili so podrobnejši pregled izvajanja Strategije varstva starejših, osredotočili so se na cilje in predvidene naloge. Svet je ocenil, da se cilji, zastavljeni v Strategiji varstva starejših do leta 2010, realizirajo prepočasi, po posameznih resorjih se usmeritve ne upoštevajo v predvidenem obsegu ali se sploh ne upoštevajo (Vlada Republike Slovenije, 2009).

1.2.2 Ukrepi za spodbujanje aktivnega staranja

Leta 2009 je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve predstavilo dokument Ukrepi za spodbujanje aktivnega staranja (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010), ki so sledili Strategiji varstva starejših do leta 2010 (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006).

Posebni ukrepi so potrebni za izboljšanje položaja starih ljudi v Sloveniji z namenom dviga stopnje zaposlenosti starih ljudi, hkrati pa tudi izboljšanje pogojev za njihovo delo, usposabljanje in izobraževanje. Na podlagi Operativnega programa razvoja človeških virov in z namenom približanja cilju 50-odstotne stopnje zaposlenosti starih ljudi predstavlja glavni cilj ukrepov dvig stopnje zaposlenosti ljudi, starih od 55 do 64 let v letu 2013 na 43,5 odstotka (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010).

Ukrepi za spodbujanje aktivnega staranja so razdeljeni na:

- ukrepe, namenjene starejšim brezposelnim osebam (cilji ukrepov so boljša obravnava starih brezposelnih ljudi v okviru zavoda za zaposlovanje ter povečevanje vključenih oseb v vladni program ukrepov APZ ali aktivne politike zaposlovanja);
- ukrepe, namenjene starejšim zaposlenim osebam (cilja sta povečanje osveščenosti o zdravem in varnem delovnem okolju ter večja usposobljenost starejših zaposlenih oseb);
- ukrepe za spreminjanje odnosa delodajalcev in javnosti do starejših oseb (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010).

1.2.3 Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020

Splošni cilj, ki ga opredeljuje resolucija, je izboljšati kvaliteto življenja posameznikov in družin ter povečati družbeno povezanost in socialno vključenost vseh skupin prebivalcev. Opredeljuje tudi tri ključne cilje:

1. zmanjšati tveganje revščine in povečati vključenost ranljivih in ogroženih skupin prebivalstva;
2. izboljšati razpoložljivost in pestrost storitev in programov ter zagotoviti njihovo dostopnost in dosegljivost;
3. izboljšati kakovost storitev, programov in oblik pomoči preko zagotavljanja večjega vpliva uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev, povečanja učinkovitega upravljanja in vodenja organizacij ter povečevanja njihove avtonomije (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020, 2013).

V resoluciji je izpostavljena tudi problematika starih ljudi. Pri starih ljudeh vlada visoka stopnja revščine (zlasti pri starih osebah, ki živijo same), prav tako je slaba socialna vključenost starih ljudi. Socialni in zdravstveni sistem sta postavljena pred izziv, saj se bodo povečale potrebe po storitvi dolgotrajne oskrbe in drugih storitev za stare ljudi. Perečega problema ne predstavljajo zgolj premajhne kapacitete in premajhna ponudba storitev, ampak tudi financiranje le-teh. Resolucija določa cilj povečati delež starih ljudi, vključenih v storitve pomoči na domu, kamor spadajo tudi nove oblike izvajanja pomoči ter oskrbovana stanovanja, na 3,5 odstotka oziroma na okoli 14.000 oseb, starih 65 let ali več. Cilj na področju celodnevne institucionalnega varstva starih oseb pa je vključitev 4,8 odstotka oseb, starejših od 65 let, oziroma zagotoviti približno 20.000 mest (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020, 2013).

1.2.4 Strategija dolgožive družbe

Vizija strategije predpostavlja zagotavljanje blaginje in kakovostnega življenja vsem tudi ob spremenjenih demografskih spremembah. Poudarek je na medgeneracijskem sodelovanju in udejstvovanju vseh generacij in zavedanju o pomenu kakovostnega staranja (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017).

Razvojni cilji strategije so naslednji:

1. »Blaginja vseh generacij ter dostojno in varno bivanje v domačem okolju z upoštevanjem visoke ravni človekovih pravic.

2. Vključenost vseh generacij v ekonomsko, družbeno, socialno in kulturno življenje v skladu z njihovimi željami in potrebami ter medgeneracijsko sožitje.
3. Ohranjanje in izboljšanje telesnega in duševnega zdravja ljudi vseh starosti.« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017).

Usmeritve za uresničevanje razvojnih ciljev so razdeljene v štiri sklope oz. stebre:

- *Trg dela in izobraževanje*: usmeritve pri zagotavljanju zadostne delovne sile, prilagoditvi delovnih mest in delovnika, medgeneracijskem prenosu znanja ter spodbujanju ustvarjalnosti, dostopu do usposabljanja in izobraževanja ter umeritve pri ustvarjanju možnosti za razvoj delovnih mest na področju zdravstva in socialnega varstva.
- *Samostojno, zdravo in varno življenje vseh generacij*: usmeritve za izboljševanje zdravja, manjšanja neenakosti in preprečevanje oviranosti; usmeritve za sisteme socialne zaščite – npr. pokojninski sistem in zdravstveni sistem; usmeritve za zagotavljanje kakovosti življenja družin.
- *Vključenost v družbo*: usmeritve za medgeneracijsko sodelovanje, usmeritve za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij, osebna varnost starih ljudi; usmeritve za udejstvovanje starih ljudi na političnem, civilnem, kulturnem in športnem področju.
- *Oblikovanje okolja za aktivnost v celotnem življenju*: usmeritve za prilagoditev bivalnih razmer, prometa in infrastrukture (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017).

V vedno večji meri se demografskim spremembam, trendu povečevanja starih ljudi in s tem povezanimi spremembami ukvarja tudi politika. Vedno večje število dokumentov in vladnih strategij, ki vključujejo problematiko staranja prebivalstva, priča o zavedanju držav, da se morajo na demografske spremembe ustrezno odzvati. Predstavila sem štiri dokumente in vsi imajo podoben namen, da preko svojih usmeritev in zastavljenih ciljev zagotovijo starim ljudem čim bolj kakovostno življenje. Usmeritve so zastavljene na različnih področjih, to so na primer: delo in zaposlovanje, dolgotrajna oskrba, vključenost v družbo itn. Dokumenti poudarjajo, da je potrebno zagotoviti dostopnost in razpoložljivost storitev, omogočiti starim ljudem vključenost na področjih dela in družbenega življenja ter krepiti medgeneracijsko sožitje.

1.3 Dolgotrajna oskrba

Mednarodne institucije (OECD, Eurostat, WHO) enotno definirajo dolgotrajno oskrbo kot »niz storitev, ki jih potrebujejo ljudje z zmanjšano stopnjo fizičnih ali kognitivnih funkcionalnih zmožnosti in ki so posledično v daljšem časovnem obdobju odvisni od pomoči pri izvajanju temeljnih in/ali podpornih dnevnih opravil« (Drole idr., 2015).

Tudi 2. člen predloga Zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo dolgotrajno oskrbo opredeljuje kot »sistem ukrepov, storitev in aktivnosti, namenjenih osebam, ki so zaradi posledic bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti v daljšem časovnem obdobju, ki ni krajše od treh mesecev ali trajno, odvisni od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil« (Ministrstvo za zdravje, 2017).

Šesti in sedmi člen pa določata vrste in oblike izvajanja storitev. Storitve se lahko izvajajo v neformalni oskrbi na domu ali v obliki formalne oskrbe v instituciji ali na domu. Med storitve dolgotrajne oskrbe pa spadajo naslednje storitve:

- pomoč pri osnovnih dnevnih opravilih: pomoč pri osebni higieni, prehranjevanju in pitju, oblačenju in slačenju, gibanju itn.;
- pomoči pri podpornih dnevnih opravilih: pomoč pri opravilih v hiši, nakupovanju, prinašanje in priprava obrokov, spremstvo uporabnika;
- neakutna zdravstvena nega: spremljanje uporabnikovega zdravstvenega stanja, priprava in dajanje zdravil, spremljanje vitalnih znakov itn.;
- »v podporo ohranjanja samostojnosti in preprečevanja poslabšanja stanja«: storitve rehabilitacije, storitve svetovanja z namenom prilagajanja bivalnega prostora, pripomočki in storitve informacijsko-komunikacijske tehnologije, storitve na daljavo itn. (Ministrstvo za zdravje, 2017).

V Sloveniji še ni enotno urejenega sistema dolgotrajne oskrbe, namenjene kronično bolnim, invalidnim in oslabeлим osebam, ki potrebujejo delno ali popolno pomoč druge osebe pri opravljanju dnevnih opravil. Storitve in prejemi se zagotavljajo v okviru drugih sistemov, na primer zdravstvenega in socialnega varstva ter pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Ministrstvo za zdravje, 2017).

V času družbenih sprememb je dolgotrajna oskrba pridobila še na dodatni vrednosti. Finančna in ekonomska kriza sta sprožili nove družbene spremembe, katerih razsežnosti so širše in predstavljajo preizkušnjo naših medsebojnih odnosov, čut do sočloveka in postavljanje vprašanj o sožitju. Osrednje vodilo dolgotrajne oskrbe je »pomoč človeku, ker

je človek« in za človeški obstanek je pomembno ohranjanje njegovega dostojanstva (Mali, 2013a).

Tema dolgotrajne oskrbe se je pojavila zaradi demografskih sprememb, staranja prebivalstva, pomembna pa je tudi zaradi tega, ker se dotika tem solidarnosti v smislu, da ljudje ne moremo brez drugega. Prav tako zahteva organizacijo storitev, ki bodo bolj odzivne in prožne ter bodo omogočale uporabo znanja uporabnikov ter strokovnjakov. Izpostavljena je nuja po vzpostavitvi drugečnega sistema ter o pravici in nuji, da ljudje ostanejo doma, čeprav doživljajo dolgotrajno stisko (Flaker, Nagode, Rafaelič in Udovič, 2011).

Tudi Strategija varstva starejših do leta 2010 (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006) izpostavlja tematiko dolgotrajne oskrbe ter predstavlja strateške usmeritve. Leta 2004 je Komisija za socialno varnost Evropske unije zapisala naslednje cilje za uveljavitev v zakonodajah in strategijah razvoja držav članic:

- Zagotavljanje visoke kakovosti dolgotrajne oskrbe, ki mora biti dostopna, pravična in solidarna.
- Uveljavitev visoke kakovosti dolgotrajne oskrbe in s tem izboljševanje zdravstvenega stanja in kakovosti življenja.
- Zagotavljanje finančne vzdržnosti in stabilnosti dolgotrajne oskrbe, dosegljive prebivalcem.

Slovenija je zastavljene usmeritve sprejela in jih potrdila v razvojnih strateških dokumentih. Z zakonodajnimi spremembami bi v Sloveniji prišlo do:

- omogočanja dostopnosti storitev dolgotrajne oskrbe vsem potrebnim prebivalcem;
- zagotavljanja enakomernejše in boljše dostopnosti storitev po Sloveniji, prednostno zagotavljanje oskrbe na domu;
- zagotavljanja dolgoročne finančne vzdržnosti sistema preko večje transparentnosti sredstev in njihove pravičnejše porazdelitve;
- povezovanja izvajalcev dolgotrajne oskrbe v celovit in učinkovit sistem;
- uvajanja solidarnostnega financiranja dolgotrajne oskrbe po načelih socialnih zavarovanj;
- izenačenja pravic med upravičenci ne glede na vrsto pomoči ali kraj bivanja;
- povečanja odgovornosti družine ter spodbujanja družin za oskrbo svojih svojcev;

- uvedbe posebnega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006).

Predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo je leta 2017 oblikovalo Ministrstvo za zdravje v sodelovanju z delovno skupino (predstavniki uporabnikov, izvajalcev, financerjev, stroke ter pristojnih ministrstev). Predlog zakona predstavlja dolgotrajno oskrbo kot univerzalno pravico, ki bo dostopna vsem ne glede na njihovo starost ali ekonomski status. Prišlo bo do povezovanja zdravstvenih in socialnih storitev dolgotrajne oskrbe s skupnim ciljem omogočiti primerno oskrbo (Ministrstvo za zdravje, 2017).

Načrtuje se vzpostavitev dolgotrajne oskrbe kot novega sistema socialne varnosti, ki ga sestavlja obvezno socialno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo z univerzalnimi pravicami in učinkovito mrežo izvajalcev dolgotrajne oskrbe. Sistem naj bi v povezavi s spremembami drugih sistemov socialne varnosti (zdravstva, socialnega varstva in pokojninskega varstva) omogočal in zagotavljal izvajanje dolgotrajne oskrbe kot integrirane dejavnosti vseh storitev, ki ljudem čim dlje omogočajo samostojno in varno življenje (Ministrstvo za zdravje, 2017, str. 10).

Predlog zakona pa vsebuje tudi nekaj predlaganih novosti, kot je recimo upravičenost uporabnika, ki je v neformalni oskrbi, do 14 dni trajajoče nadomestne oskrbe v obliki formalne oskrbe na domu ali v instituciji. Z namenom ohranjanja samostojnosti predlog zakona vključuje svetovanje uporabnikom in izvajalcem neformalne oskrbe ter svetovanje za prilagajanje prostora, kjer uporabnik živi. Izpostavlja tudi pomen IKT pripomočkov, namenjenih spremljanju telesnih aktivnosti in zagotavljanju varnosti. Zavarovana oseba bi bila upravičena do sofinanciranja aplikacij in pripomočkov v vrednosti do 50 odstotkov vrednosti, vendar največ do 120 evrov na leto (Ministrstvo za zdravje, 2017).

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (Črnič, 2018) je leta 2016 Slovenija za dolgotrajno oskrbo namenila 499 milijonov evrov, izdatki so se iz leta 2015 povečali za 1,9 odstotka.

V letu 2016 se je iz javnih virov financiralo 73,7 % izdatkov za dolgotrajno oskrbo, preostalih 26,3 % pa iz zasebnih virov. Struktura financiranja se je glede na leto 2015 razlikovala za 0,9 odstotne točke, in sicer zaradi povečanja deleža javnih virov in posledično zaradi zmanjšanja deleža zasebnih virov. (Črnič, 2008)

Struktura celotnih izdatkov za dolgotrajno oskrbo po načinu izvajanja dolgotrajne oskrbe je bila v letu 2016 taka: največji del teh izdatkov, 78,8 %, je bil namenjen za izvajanje dolgotrajne oskrbe v institucijah, od tega največ, 59,6 %, za izvajanje dolgotrajne oskrbe v domovih za starejše, 14,9 % za izvajanje dolgotrajne oskrbe v različnih socialnih zavodih in 4,3 % za izvajanje dolgotrajne oskrbe v bolnišnicah. Preostali del teh izdatkov (21,2 %) pa je bil namenjen za zagotavljanje dolgotrajne oskrbe na domu. Te so bili prejemniki lahko deležni v obliki storitve ali oskrbe, ki so jo nudili predvsem izvajalci patronažne službe v okviru domov za starejše, izvajalci storitve pomoč na domu in družinski pomočniki, ali v obliki denarnega prejema. (Černič, 2008)

1.4 Kakovost življenja starih ljudi

1.4.1 Aktivno staranje

Aktivno staranje je izraz, ki poudarja, da starost ni le nedejavno (pasivno) življenjsko obdobje, ampak se izraža tudi v novih oblikah dejavnosti, ki koristijo družbi in v katerih ljudje zaživijo po upokojitvi. Aktivno staranje lahko tako razumemo kot »neprekinjeno udejstvovanje na ekonomskem, socialnem, kulturnem in civilnem področju« (Statistični urad Republike Slovenije, 2010).

Svetovna zdravstvena organizacija definira aktivno staranje kot »proces optimiranja priložnosti za zdravje, sodelovanje in varnost z namenom okrepiti kakovost življenja v času staranja« (Lipar, 2014).

Strategija dolgožive družbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017) je zasnovana na konceptu aktivnega staranja. Ta koncept vključuje:

- *aktivnost v vseh življenjskih obdobjih*, kar vključuje večjo aktivnost starih ljudi na gospodarskem, socialnem, kulturnem in družbenem področju;
- *skrb za zdravje*, kamor spada tudi zdrav življenjski slog; ki omogoča podaljševanje delovne aktivnosti starih ljudi, doseganje več zdravih let življenja in zmanjšanje izdatkov v zdravstvu;
- *medgeneracijsko sodelovanje*, ki vključuje podporo in prenos znanj ter temelji na prispevkih vseh udeležencev.

Ko govorimo o aktivnem staranju, ne moremo mimo pojma kakovosti življenja. Obstaja več različnih opredelitev izraza, nekatere se naslanjajo na ekonomski položaj, spet druge bolj na socialni vidik. Ena izmed opredelitev pravi, da se kakovost življenja »nanaša na

psihofizično počutje uporabnikov in na okoliščine, ki določajo njihovo življenje» (Rode, Rihter in Kobal, 2006).

Ramovš (2003) govori o pogojih za kakovostno staranje. Prvi se nanaša na upoštevanje človeka kot celote z njegovimi potrebami, zmožnostmi in nalogami, drugi pa na upoštevanje edinstvenosti in enkratnosti vsakega človeka. Kot dve temeljni izhodišči za kakovostno staranje, ki sta nam vsem skupni, pa opredeljuje samopomoč (posameznik se na starost pripravlja že v svojih srednjih letih in skrbi za vzdrževanje in krepitev svojih zmožnosti) in medčloveško solidarnost.

Prav tako govori o treh pogojih, ki morajo biti zagotovljeni za kakovostno staranje zdajšnje srednje generacije, ki bo šele postala tretja generacija:

- priprava na starost vsakega posameznika;
- priprava sodobnih socialnih mrež za zadovoljevanje potreb na starost s strani civilne družbe;
- pomen države, ki mora vsakemu staremu človeku zagotoviti pravico do osnovne materialne varnosti in s primernimi ukrepi ustvariti civilne mreže za ljudi in sožitje generacij ter zagotoviti pogoje za pripravo na kakovostno starost (Ramovš, 2003).

1.4.2 Potrebe starih ljudi

Ramovš (2004) opredeljuje potrebe, značilne za starost:

1. potreba po osebnem odnosu med starim človekom in nekom, ki ga čuti;
2. potreba po deljenju svojih izkušenj in spoznanj;
3. potreba po doživljanju starosti kot enako smiselne kot čas mladosti in srednjih let.

Flaker idr. (2008) so predstavili osem kategorij potreb dolgotrajne oskrbe. Te so:

- *namesto hospitalizacije in institucionalizacije*: večina starih ljudi ne želi živeti v institucijah, menijo, da je primeren čas za odhod v dom takrat, ko ne zmorejo več sami poskrbeti za vsakdanja opravila in nimajo svojcev, ki bi jim pomagali. Ljudje, ki pa v institucijah že bivajo, si želijo odločati o svojem življenju, želijo si zasebnosti in bližine ljudi, ki so jim blizu;
- *stanovanje* je ena temeljnih potreb, ki ima številne funkcije. Ne predstavlja zgolj prostora, v katerem se počutimo varni in ki nam omogoča zasebnost, predstavlja tudi prostor za druženje, organizacijo lastne identitete ter je samoumevno za človeško eksistenco. Težave s stanovanjem povečujejo osebno stisko posameznika;
- *delo in denar*: potreba po delu je vseskozi prisotna, predstavlja tudi del identitete in je povezana s preživetjem posameznika in organizacijo družbenih standardov. Osebam, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, predstavlja oviro pri iskanju zaposlitve

tudi stigma, ki jo imajo. Delodajalci in kolektiv morajo biti tolerantni in posamezniku nuditi ustrezno in potrebno podporo pri opravljanju in ohranjanju dela. Poskrbeti pa je potrebno tudi za zadovoljevanje potreb po izobraževanju in usposabljanju;

- *vsakdanje življenje*: vsakdanje življenje je sestavljeno iz vsakdanje rutine in poteka dneva, za obvladovanje česar potrebujemo sodelovanje drugih in lastne spretnosti. Velik pomen ima tudi prosti čas, ki omogoča vrste prostovoljnega vključevanja v družbo. Sem spadajo dejavnosti, ki jih izberemo sami, različne so teme in načini udeleževanja;
- *nelagodje v interakciji*: interakcijske prekrške (odmikanje pogleda, pretirana zadržanost itn.) delamo vsi vsakodnevno, pri nekaterih ljudeh pa so ti pogostejši ali bolj opaznejši ter se povezujejo s posameznikovo stigmo;
- *stiki in družabnost*: ena izmed temeljnih človekovih potreb je potreba po družabnosti in stikih z drugimi. Ljudje, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, imajo ponavadi majhne mreže, sestavljajo jih družinski člani in redki prijatelji. Ljudje v institucijah pa stike vzdržujejo tudi z osebjem, ki skrbi za njih. Šibke mreže so majhne zaradi institucionalizacije in posledic umika. Osamljenost je glavna stiska, ki jo ljudje občutijo, velikokrat zaradi omejenih možnosti gibanja. Stari ljudje se soočijo z izgubo prijateljev in znancev, ki umrejo, in so tudi bolj osamljeni, če mreže ljudi okoli sebe ne nadomestijo. Zaradi vsega tega je potrebno krepiti družabnost, ljudem pomagati pri navezovanju stikov, vzdrževanju in obnavljanju njihovih socialnih mrež;
- *institucionalna kariera*: ljudje so lahko v institucijah velik del svojega življenja in institucionalizacija zaznamuje njihove življenjske zgodbe. Med drugim je izpostavljena tudi nuja po potrebni informiranosti oseb v ustanovah ter želja po bolj strpnih zaposlenih v institucijah, ki bi jim namenile več časa in bi bile zmožne izhoda iz svoje birokratske vloge;
- *neumeščenost in pripadnost*: neumeščenost lahko razumemo v smislu odvisnosti od drugih. Potrebno je razbremeniti svojce in načini razbremenitve morajo biti del sistema dolgotrajne oskrbe.

V raziskavi Potrebe, zmožnosti in stališča prebivalstva Slovenije, ki so stari 50 in več let (Ramovš, 2013), iz leta 2008 so ljudi spraševali o tem, česa si najbolj želijo v svoji prihodnosti. Vzpostavili so šest kategorij želja: želje, povezane z zdravjem, materialno preskrbljenostjo, medčloveškimi odnosi, nego v starosti, nasledstvom ter prenašanjem

spoznanj in izkušenj, in želje, povezane s kakovostnim vsakdanjim življenjem. Največ anketirancev, kar 74,5 odstotka, je izrazilo želje, povezane z zdravjem, sledile so želje, povezane s kakovostnim vsakdanjim življenjem (14,3 odstotka anketirancev), in želje, povezane s preskrbljenostjo na materialnem področju (4,8 odstotka anketirancev) (Podpečan, 2013).

Kožuh Novak (2006) govori o tem, kaj dejansko potrebujejo starejši v sodobni Sloveniji. Potrebujejo spoštovanje njihovega znanja, izkušenj in modrosti ter priznanje njihovega prispevka h kakovosti življenja drugih generacij. Omenja podporo skupnosti za samostojnost v visoki starosti ter dostop do informacij. Prav tako potrebujejo večjo pozornost izvajalcev storitev glede njihovih potreb ter večji posluh za njihove individualne potrebe. Kot zadnje pa potrebujejo tudi interdisciplinarni pristop k zagotavljanju pomoči starim ljudem.

1.4.3 Participacija starih ljudi

Na splošno lahko o participaciji govorimo kot o procesih vključevanja pogledov in stališč vpletenih v proces, v sprejemanje odločitev. Drugi izrazi so še soustvarjanje, vključevanje uporabnikov, skupnostno udejstvovanje itd. (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018).

»Participacija je samo ena izmed lastnosti oziroma manifestacij samoregulirane narave organskih sistemov. Participacija potemtakem ni pravica, še manj privilegij, ampak eksistenčna nuja slehernega organskega sistema« (Rus, 2007, str. 92).

Strategija dolgožive družbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017) predstavlja, kako pomembna je vloga vključenosti na družbenem, socialnem, gospodarskem in kulturnem področju. Pomembno je:

- *sodelovanje med generacijami*: potrebno je razvijati možnosti in spodbujati vse generacije k prenosu znanj, promovirati medsebojno pomoč v družini in zunaj nje ter ozaveščati o pomenu medgeneracijskega povezovanja;
- *dostop in poznavanje sodobnih informacijsko-komunikacijskih orodij*: starim ljudem je potrebno omogočiti dostop do IKT ter izobraževanje o njihovi uporabi. S tem se poveča socialna vključenost starih ljudi in zmanjša tveganje za medgeneracijski prepad;
- *udejstvovanje na političnem in civilnem področju*: starim ljudem je potrebno omogočiti dostop do svojih predstavnikov, ki lahko zastopajo njihove interese oz. sodelujejo v političnih odločanjih;

- *vključevanje v dejavnosti športa, kulture in ljubiteljsva*: zagotoviti je potrebno večji dostop do kulturnih storitev, športa in rekreacije, širiti ustvarjalnost in možnosti izražanja starih ljudi itn.;
- *prostovoljstvo*: potrebno je spodbujati prostovoljno delo starih ljudi, spodbujati prostovoljske programe v lokalnih okoljih in skrbeti za redno usposabljanje prostovoljcev;
- *preprečevati diskriminacijo na podlagi starosti*: starostna diskriminacija se lahko kaže kot otežen dostop do zdravstvenih storitev, dela, socialnih storitev in omalovaževanje. Na problematiko diskriminacije je potrebno opozarjati, skrbeti je potrebno za večjo informiranost starih ljudi ter izobraževanje služb o prepoznavanju praks, ki so diskriminatorne za stare ljudi;
- *uveljavljanje pravic in varstvo starih ljudi*: sem spada pomen ozaveščanja o pomenu človekovih pravic, angažiranost za oblikovanje mednarodnih standardov o varstvu in uveljavljanju pravic starih ljudi itn.

Vključevanje posameznikov v kulturne skupine ima tudi socializacijski pomen. Posamezniki in družbene skupine, ki so iz različnih razlogov, recimo bioloških ali starostnih, potisnjeni na rob, se lahko uveljavijo na tem področju. Če se stari ljudje aktivno vključujejo v kulturne skupine, to pozitivno vpliva na celotno družbo, zato je potrebno v večji meri omogočati in spodbujati v okolju ustvarjene spodbude (Pavliha, 2007).

Spremembe v starostni sestavi prebivalstva zahtevajo prilagoditev družbe, osveščanje javnosti in redne pogovore vključenih o prilagoditvah. Tudi pri oblikovanju ukrepov v Strategiji dolgožive družbe je ključna vključenost in predvsem informiranost javnosti (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017).

1.4.4 Pomen prostora v starosti

Na kakovost življenja starih ljudi vpliva tudi prostor, v katerem posameznik biva in živi. Urejenost in opremljenost prostora, v katerem star človek živi in se druží z drugimi, urejenost celotnega kraja in primerna infrastruktura vplivajo na kakovost življenja in sožitja v starosti kot le malokaj (Ramovš, 2014c).

V vsakodnevem življenju starih ljudi ima veliko vlogo lokalna skupnost, soseska. Na skupnost so pogostejše bolj navezani zaradi različnih vzrokov: manjše mobilnosti, preživljanja prostega časa v skupnosti in ponavadi daljšega bivanja v soseski (Hlebec idr., 2012).

Prostorska mobilnost se lahko določa na dveh ravneh: na makro ravni, kamor spada mobilnost na daljše razdalje, ter na mikro ravni, kamor spada ožji (stanovanje) in širši

bivalni prostor (soseska, dostop do infrastrukture v skupnosti). Gibanje je pri večini starih ljudi omejeno na lokalni prostor, kamor lahko pridejo peš ali na kolesu (Hojnik-Zupanc, 1999).

Laws (Peace, Holland & Kellaher, 2006) opredeljuje faktorje, ki vplivajo na identiteto starih ljudi in vodijo v njihovo družbeno vključenost/izključenost. Ti faktorji so: dostopnost, mobilnost, gibljivost, prostorski obseg in prostorska segregacija.

Spoznanje socialne gerontologije je, da z daljšanjem življenjske dobe prihaja do zmanjšanja fizičnih in psihičnih spodobnosti in težav z zdravjem, predvsem v visoki starosti. To se kaže v zmanjšanju samostojnosti, ljudje postanejo odvisni od pomoči drugih oseb, potrebujejo tehnične pripomočke in v nekaterih primerih menjajo okolje, odidejo v institucionalno varstvo ali prilagojeno stanovanje (Hojnik-Zupanc, 1999).

Strategija dolgožive družbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017) vsebuje tudi usmeritve na področju oblikovanja okolja za aktivno staranje. Navaja naslednja področja:

- področje oskrbe in podpore v vsakdanjem življenju: zavedati se je potrebno dela neformalnih oskrbovalcev, potrebno jim je nuditi podporo, organizirati izobraževanja in neformalna usposabljanja ter jim omogočiti pravice npr. do plačila in počitka;
- prilagoditve spremembam v potrošnji: usmeritev strategije se nanaša na oblikovanje okolja in spodbude za razvoj storitev in proizvodov, ki ustrezajo povpraševanju;
- prilagoditev bivalnih razmer: sem spada prvič prilagoditev prostora, v katerem posameznik prebiva in ki mu omogoča čim daljše samostojnejše življenje – na primer domovi za vse življenje, oddaljen nadzor itn., drugič pa prilagoditev v ustvarjanju drugačnih skupinskih in institucionalnih oblik bivanja – na primer oskrbovana stanovanja, gospodinjske skupine, dnevni centri itn.;
- prilagoditve v prometu in prometni infrastrukturi: usmeritve se nanašajo na povečanje dostopa javnega prevoza za stare ljudi, zagotavljanje varnega dostopa do infrastrukture z zasnovo površin v okolju ter zagotavljanje enakih možnosti dostopa tudi ljudem na podeželju in obrobju do prometnih storitev;
- regionalne prilagoditve ter
- izobraževanje/usposabljanje starejših za samostojno življenje: potrebno je razvijati in omogočati izobraževalne programe za stare ljudi, ki morajo biti dostopni tudi finančno in prostorsko.

Starim ljudem je potrebno omogočiti čim bolj kakovostno preživljanje starosti. Oprelitev kakovosti življenja je več, z njimi je tesno povezano aktivno staranje. Aktivno staranje je koncept, na katerem je zasnovana tudi Strategija dolgožive družbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017), saj vključuje aktivnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje. Pomembno je spodbujati vključenost starih ljudi na političnih, kulturnih, športnih in drugih sferah družbenega življenja. Na kakovost življenja starih ljudi pa ima vpliv tudi prostor, v katerem posameznik živi in biva. Z zmanjševanjem mobilnosti v starosti namreč postane star človek bolj odvisen od sosedov in povezan z njimi, bližnjo okolico in lokalno skupnostjo. Zaradi trenda povečevanja deleža starih ljudi bodo potrebne tudi prilagoditve v okolju. Lokalno okolje, ki je urejeno in omogoča starim ljudem dostop do storitev, namreč povečuje kakovost njihovega življenja.

1.5 Medgeneracijsko sožitje

Ramovš (2014a) izpostavlja pomemben vidik, ko govori o staranju prebivalstva kot o doprinosu novih možnosti svetu. Izpostavlja medgeneracijsko sožitje in možnost osebne rasti posameznika.

Ramovš (2013b) opredeljuje medgeneracijsko sožitje kot »sožitje med mlado, srednjo in tretjo generacijo, pri čemer sožitje obsega medsebojno doživljanje, sodelovanje, izkušnje, stališča in ravnanje ljudi v neposrednem in posrednem sobivanju v družini, skupinah in skupnosti. Mlada, srednja in tretja generacija na družbeni ravni ustrezajo človekovi mladosti, srednjim letom in starosti. Sožitje je najširši pojem, ki vsebuje sobivanje v prostoru in času, sodelovanje pri dejavnostih in globlje osebne odnose; v vseh primerah seveda tako pozitivni pol uspelega sožitja kot negativni pol slabega sožitja« (Ramovš, 2013b, str. 41).

1.5.1 Družina

Najpomembnejši vidik medgeneracijske solidarnosti je solidarnost med starši in njihovimi odraslimi otroki. Ta je zakonsko opredeljena v Sloveniji, saj so odrasli otroci dolžni vzdrževati svoje starše, če ti nimajo dovolj sredstev za preživljanje. Pomembne pa so tudi normativne vrednote, pričakovanja, ki so za vzpostavitev solidarnostnih odnosov ter pomoči ključne in predstavljajo temelj odnosa med starši in otroki (Hlebec idr., 2012).

Model medgeneracijske solidarnosti po Bengtsonu in Robertsu (Hlebec idr., 2012) predpostavlja šest elementov odnosa med staršem in otrokom, ki so:

1. naklonjenost oz. emocionalna povezanost,

2. povezanost oz. stiki,
3. konsenz oz. podobnost v vrednotah in prepričanjih,
4. funkcionalnost oz. delitev virov,
5. jakost družinskih norm,
6. struktura priložnosti, da se medgeneracijske izmenjave vzdržujejo.

Družina ima veliko vlogo pri oskrbi svojih starih svojcev. Hvalič Touzery (2007 v Filipovič Hrast idr., 2014) je v svoji raziskavi ugotovila, da kar polovico oskrbovalcev starih ljudi predstavljajo otroci, večinoma hčerke (87 odstotkov), sledijo jim partnerji (19 odstotkov). Družinski oskrbovalci so obremenjeni, kar lahko pripelje do preobremenjenosti, manjše kakovosti oskrbe starega človeka, ne izključuje se tudi možnost zlorab.

1.5.2 Skupnost

»Lokalna skupnost, soseska ima pomembno vlogo v vsakdanjem življenju ljudi – predstavlja poznano okolje ter skupnost ljudi, med katerimi se počutimo sprejeto, domače in varno, ter hkrati predstavlja tudi stalno prisotnost manjše praktične pomoči« (Hlebec idr., 2012, str. 104).

Medgeneracijski odnosi v skupnosti se izvajajo v raznih funkcijah skrbi in pomoči starim ljudem. Skupnost navsezadnje predstavlja prostor, v katerem se zagotavljajo različne storitve za stare ljudi, ki so ponavadi oblikovane v smeri krepitev solidarnosti med generacijami. V okviru neprofitnega sektorja je potreben razvoj storitev za starejše. Recimo: medgeneracijski centri, dnevni centri za starejše, skupine starih za samopomoč, društva za pomoč starejšim itn. Stare ljudi je potrebno dojemati kot aktivne člane skupnosti, ki sami nudijo drugim pomoč, in ne le kot prejemnike pomoči (Hlebec idr., 2012).

Medgeneracijsko prostovoljstvo je nenadomestljivo sredstvo za krepitev povezanosti in solidarnosti na medgeneracijski ravni. Medgeneracijsko prostovoljstvo temelji na nadaljnjih dejstvih: prvič, zaradi lastne socialne in osebne rasti mora biti posameznik skozi vse življenje povezan z vsemi generacijami; drugič, za povezovanje med ljudmi je temeljno načelo svobodna osebna odločitev, in tretjič, za razvijanje in ohranjanje solidarnosti na osebni ravni zadostuje že ena do dve uri prostovoljnega dela na teden (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010).

Prav medgeneracijsko povezovanje pa je lahko v pomoč generacijam, da presežejo nezaupanje, ravnodušnost in zavračanje sodelovanja. Starejši ljudje vzpostavijo odnose z mladimi in prenašajo svoje izkušnje ter tako prispevajo k družbi, mlajša in srednja

generacija pa dobiva vpogled v lastno starost in preko tega spodbujata načrtovanje aktivnega staranja (Žunko, Lužar Šajt, Karničnik, Marošek in Breznik, 2012).

1.5.3 Medgeneracijsko sožitje in socialno delo

Krepitev medgeneracijske solidarnosti poteka na treh ravneh (Mali, 2014):

- *mikro raven*: na mikro ravni je naloga socialnega dela vzpostaviti in okrepiti solidarnost med generacijami znotraj družine;
- *mezzo raven*: na mezzo ravni je naloga socialnega dela, da prepozna prispevek lokalne skupnosti v okviru medgeneracijskega sožitja in ga spodbuja ter krepi. Lokalna skupnost je pomembna v socialnem delu, saj povezuje mikro in makro raven ter predstavlja ključen element pri vzpostavljanju in spodbujanju solidarnosti;
- *makro raven*: makro raven vključuje kohezijo znotraj družbe kot celote. Zahteva povezovanje ukrepov, sprejetih na nacionalni ravni, z dejavnostmi, ki se izvajajo na mikro in mezzo ravni, hkrati pa ustvarja prostor, ki omogoča sprejetje politik, ki bodo medgeneracijsko sožitje spodbujale. Naloga socialnih delavcev je prispevati k spremembi politik in posledično k spremembi odnosa do starih ljudi na lokalni in nacionalni ravni.

1.6 Socialno delo s starimi ljudmi

Vsakogar, ki jo dočaka, doleti starost, različno je le doživljanje le-te. Staranje vsakomur prinaša izgube na pomembnih življenjskih področjih in kvaliteta posameznikovega življenja v starosti je odvisna od posameznikove sposobnosti, da se tem izgubam prilagodi.

Starost s seboj prinaša tudi strese in izgube, ljudje potrebujejo pomoč socialnih delavcev, saj prilagajanje nekaterim posameznikom predstavlja težave. Oblike pomoči morajo biti prilagojene potrebam konkretnega starega človeka in starih ljudi kot skupini, morajo biti fleksibilne. Socialno delo s starimi ljudmi mora biti »specializirano področje strokovnega dela« in zahteva osebni in senzibilni odnos za probleme starih ljudi, upoštevanje etičnih norm in specifična znanja (Milošević-Arnold, 2003).

Izhajati iz perspektive moči je v socialnem delu ključno. Saleebey (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2011) pravi: »Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove ovir in nesreč.«

Pri uporabi perspektive moči se moramo zavedati načel, in sicer so to: izhajanje iz uporabnikovih pravic ter zagotavljanje individualne obravnave, zagotavljanje možnosti

izbire, zagotavljanje načela transparentnosti, uveljavljanje načela sinergije, uveljavljanje nadzora nad storitvami ter zagotavljanje aktivne udeležbe uporabnikov (Rode, Rihter in Kobal, 2006).

Burack-Weiss in Coyle Brennan (Milošević-Arnold, 2000) navajata naslednja načela socialnega dela pri delu s starimi ljudmi:

- usmerjenost na mobilizacijo moči in potencialov starih ljudi,
- maksimalno funkcioniranje,
- zagotovitev okolja brez omejitev,
- etičnost pri delu,
- upoštevanje kulturnih razlik,
- sistemska perspektiva,
- postavljanje ustreznih ciljev.

Načela socialnega dela s starimi ljudmi pa opredeljuje tudi Mali (2013b):

- *partnerstvo*: uporabnik in socialna delavka sta enakopravna sodelavca v procesu reševanja problema. Skupaj določita cilje, ki izhajajo iz želja uporabnika;
- *perspektiva moči*: načelo usmeri socialno delavko, da vidi uporabnika na drugačen način, namesto na uporabnikove probleme se osredotoča na iskanje novih možnosti in priložnosti. V ospredje ne postavlja zgolj problemov, ampak starega človeka, njegove zmožnosti in sposobnosti;
- *antidiskriminacijska usmeritev*: pri svojem delu mora socialna delavka slediti etičnim načelom o spoštovanju in ohranjanju dostojanstva starih ljudi. Praksa socialnega dela se bori proti predsodkom, neustreznim obravnavi ljudi zaradi njihovih značilnosti, na primer rase, spola, starosti itn.;
- *skupine za samopomoč*: skupine starih ljudi za samopomoč so najbolj razširjene na področju socialnega varstva in se ponavadi organizirajo na pobudo socialne stroke, ne pa na pobudo starih ljudi samih. Skupine za samopomoč delujejo z namenom reševanja osamljenosti in zmanjševanja izoliranosti starih ljudi ter zmanjšujejo medgeneracijsko nepovezanost;
- *socialne mreže*: socialno delo je vpeto v interakcije med posameznikom in okoljem, v katerem živi. Potrebno je upoštevati potrebe in želje starih ljudi in jih usklajevati z različnimi sistemi, v katere je uporabnik vpet;
- *skupnostna skrb*: cilj je povečanje kakovosti življenja v skupnosti ter organiziranje mrež pomoči, ki so na voljo uporabnikom v njihovem življenjskem okolju. Naloga

socialne delavke je, da mobilizira vire moči posameznika in njegove socialne mreže, da bo lahko čim bolj samostojno živel v domačem okolju.

O načelu organiziranja skupin za samopomoč govori tudi Ramovš (2000). Ta najprej predstavlja tri akutne naloge, pred katerimi smo se znašli, in kot najboljšo rešitev predstavlja organizirano pomoč za samopomoč in samoorganizacijo.

1. Nujna naloga srednje generacije je priprava na lastno kakovostno starost.
2. Potrebno je priti do detabuizacije starosti in demarginalizacije starih ljudi; srednja generacija mora namreč biti v pripravi na lastno starost tesno povezana s staro generacijo.
3. Potrebno je oblikovanje novih socialnih mrež, ki bodo omogočale zadovoljevanje nematerialnih socialnih potreb starih ljudi.

Socialna stroka ima ob prihajajočem problemu povečanega deleža starega prebivalstva velike možnosti in naloge zlasti pri strokovni pomoči za samopomoč ljudem srednje generacije v pripravi na kakovostno starost in pri samoorganizaciji postmodernih socialnih mrež za zadovoljevanje nematerialnih socialnih potreb.« (Ramovš, 2000)

Pri svojem delu pa socialni delavci in delavke prevzemajo profesionalne vloge, ki so še kako potrebne pri delu s starimi ljudmi. Z vlogami delujejo na vseh treh ravneh, na mikro ravni sodelujejo s posameznikom, na mezzo ravni s skupino, sosesko, institucijo in še na makro ravni z občino ali državo. Zastrow (Milošević-Arnold, 2000) opiše naslednje profesionalne vloge socialnih delavcev:

- *Usposobljevalec [Enabler]*: socialni delavec pomaga uporabniku pri izražanju njegovih potreb, definiranju problemov, iskanju najprimernejše rešitve ter razvijanju sposobnosti uporabnika za reševanje težav.
- *Povezovallec [Broker]*: socialni delavec povezuje posameznika ali skupino z obstoječimi službami, ki nudijo pomoč. Socialni delavci so pogosto zastopniki, ki starim ljudem pomagajo pri iskanju najprimernejše storitve v okolju.
- *Zagovornik [Advocate]*: socialni delavec zbira podatke o potrebah posameznika ali skupine ter se zanje pogaja z ustreznimi službami ali skuša vplivati na odločitve institucij.
- *Aktivist [Activist]*: socialni delavec poskuša priti do potrebnih sprememb v politiki institucij ali na globalni ravni glede pomembnih družbenih vprašanj, kot so na primer pojavi rasizma, neenakopravnost družbenih skupin itn.

- Dodatne profesionalne vloge: *svetovalec, pogajalec, načrtovalec itn.*

Compton in Galaway (Milošević-Arnold, 2000) in drugi pa opisujejo še druge profesionalne vloge:

- *Učitelj [Teacher]*: socialni delavec nudi uporabnikom potrebne informacije ter posreduje znanja. Še posebej je ta vloga izražena pri delu s skupinami starih ljudi, na primer pri medgeneracijskih skupinah ipd.
- *Posrednik [Mediator]*: socialni delavec posreduje pri reševanju konfliktov med uporabnikom in drugimi sistemi v smeri zagotavljanja zadovoljivih rešitev vseh udeleženih. Največkrat se vloga izrazi v družini glede razdelitve nalog pri negi in oskrbi svojca.
- *Svetovalec [Counselor]*: socialni delavec svetuje in nudi strokovno podporo staremu človeku in njegovi družini ob spremembah v življenju, kot so na primer upokožitev, odvisnost od druge pomoči, namestitvev v dom za stare ljudi itn.
- *Koordinator/nosilec primera [Case Manager/Coordinator]*: socialni delavec na podlagi uporabnikovih potreb vzpostavi stik z ustreznimi službami v okolju in koordinira delo vseh, vključenih v proces.
- *Oskrbovalec [Care manager]*: socialni delavec usklajuje delo različnih izvajalcev in zagotavlja službe, ki so ustrezne za oskrbo starega človeka.

Pri delu s starimi ljudmi moramo biti osredotočeni tudi na njihov življenjski svet in skupaj z njimi odkrivati in spoznati družbeni, socialni in kulturni kontekst, v okviru katerega star človek živi in deluje. Govorimo o raziskovanju življenjskega sveta uporabnika, pri čemer je raziskovanje »usmerjeno v načrtovanje rešitev, v odkrivanje in mobilizacijo virov in potencialov, ki jih najdemo v življenjskem svetu uporabnika, pri tem pa je poudarek na skupnem iskanju in soustvarjanju rešitev in ciljev, ki jih ob pomoči socialne delavke želi doseči uporabnik« (Rapoša Tajnšek 2007 v Mali, 2013b).

1.6.1 Skupnostno socialno delo

Človek je družbeno bitje, ljudje smo nenehno v različnih interakcijah in stikih z drugimi ljudmi. Pomen prostora tako ni zamerljiv, pri starih ljudeh so ti stiki večkrat omejeni na bližnjo okolico ali skupnost. Prav zaradi tega je socialno delo pomemben akter pri zagotavljanju storitev pomoči tudi na mezzo ravni, na ravni skupnosti.

NISW (Dragoš, 2007) definira skupnost kot mreženje ali vzpostavitev neformalnih odnosov med ljudmi, ki imajo skupne interese, prijatelje, delo, geografsko pripadnost, skupaj prejemajo ali dajejo storitve in so na tak način medsebojno povezani.

Definicije skupnostnega socialnega dela upoštevajo naslednje skupne elemente:

- SSD je metoda socialnega dela, način socialne intervencije v skupnosti, kjer gre za pomoč oz. sodelovanje socialnih delavcev pri procesih povezovanja in organiziranja ljudi v skupnosti;
- je zavestna, načrtna, sistematična uporaba znanj, spretnosti in vrednosti socialnega dela pri kolektivnih akcijah, ki so usmerjene v večjo kakovost življenja v skupnosti, v reševanje socialnih problemov in razvijanje medsebojnih odnosov v skupnosti. (Rapoša Tajnšek, Dragoš, 2007)

Enciklopedija socialnega dela (Milošević Arnold in Poštrak, 2003) navaja osem modelov, kako ravnati pri skupnostnem socialnem delu:

1. sosedsko in skupnostno organiziranje,
2. organizacija funkcionalnih skupnosti,
3. skupnostni socialni in ekonomski razvoj,
4. socialno planiranje,
5. razvijanje programov in skupnostno povezovanje,
6. politična in socialna akcija,
7. koalicija,
8. socialna gibanja.

V procesu soustvarjanja in v smeri iskanja rešitev skupaj z uporabnikom socialno delo večkrat sodeluje z drugimi strokami. Vključenost različnih strok lahko omogoči proces pomoči na celostni ravni. Interdisciplinarno sodelovanje je pomembno, tega se zaveda tudi Ramovš (2009), ki pravi, da je ena izmed osnov celostne gerontologije tudi interdisciplinarno dopolnjevanje vseh kulturnih panog in znanstvenih ved, ki prispevajo k solidarnemu sožitju in kakovostnemu staranju preko svojih znanj in tehnologij. Interdisciplinarno se morajo vključevati ne samo psihosocialne vede, npr. socialno delo, psihologija itn., in zdravstvene vede, temveč tudi vzgojno-izobraževalne vede, npr. andragogika, pedagogika itn., ter organizacijske, ekonomske in druge vede, ki so odločilne za novo medgeneracijsko vzgojo, preventivno krepitev zdravja in samopomoč ter za urejanje vsem generacijam prijaznega okolja.

1.7 Projekt Starosti prijazna mesta

Pod okriljem Svetovne zdravstvene organizacije poteka projekt Starosti prijazna mesta, ki z aktivnim vključevanjem starih ljudi pri načrtovanju skrbi za njihovo dobrobit, gradi na njihovih željah in predlogih ter tako omogoča večjo kakovost življenja.

Začetki programa segajo v leto 2005, ko je v Rio de Janeiru potekal 18. svetovni kongres gerontologije in geriatrije. Na njem so prišli do spoznanja, da je lahko z razvijanjem starosti prijaznih skupnosti možno obvladovati staranje prebivalstva in urbanizacije (Ramovš, 2014d).

Program Starosti prijazna mesta je globalni odziv, ki pomaga mesta pripraviti na dva globalna trenda: staranje prebivalstva in povečanje urbanizacije. Program se osredotoča na okoljske, socialne in ekonomske faktorje, ki se odražajo na zdravju in dobrem počutju odraslih. »Starosti prijazno mesto je vključujoče in dostopno urbano okolje, ki spodbuja aktivno staranje« (WHO, 2009).

Starosti prijazno mesto prepoznava raznolikost starih ljudi, promovira njihovo vključenost in prispevek, spoštuje njihove odločitve ter se odziva na potrebe, povezane s starostjo (WHO, 2007).

Z raziskovalnim projektom se je po svetu oblikoval seznam osmih področij, ki imajo po mnenju starih ljudi velik pomen za kakovostno staranje v skupnosti. Ta področja so (Ramovš, b.d.):

1. stavbne in zunajstavnne površine,
2. prevoz,
3. bivališče,
4. upoštevanje in socialna vključenost,
5. družabno življenje,
6. komunikacije in informiranje,
7. družbeno udejstvovanje in zaposlitvene možnosti,
8. storitve skupnosti in zdravstvene storitve.

Ramovš (2014d) navaja tri pomembne krajevne uspehe, ki jih projekt dosega s svojo metodologijo:

1. oblikovanje krajevne politike za kakovostno staranje in krepitev medgeneracijske solidarnost po meri prebivalcev; občani namreč aktivno sodelujejo in prispevajo svoje predloge glede na svoje potrebe;

2. povečevanje kakovosti življenja v skupnosti: izkušnje so pokazale, da k večji kakovosti življenja starih občanov pripomorejo že majhne spremembe, ki olajšajo njihovo vsakdanje življenje;
3. krepitev medgeneracijskega sožitja v skupnosti.

Starosti prijazno mesto je program, ki želi s predlogi starejših meščanov, v demokraciji »od spodaj navzgor«, izboljšati vedenjske vzorce in socialno kulturo življenja v mestih. Pri tem so izkušnje, modrost in dobronamernost starejših meščanov zgolj podlaga za izboljšave, ki lajšajo življenje vseh meščanov in vseh generacij. (Voljč, 2010)

»Globalna mreža starosti prijaznih mest in skupnosti trenutno povezuje 833 mest in skupnosti v 41 državah in zajema preko 229 milijonov ljudi po vsem svetu« (WHO, b.d.).

1.7.1 Projekt Starosti prijazna mesta v Sloveniji

Na Inštitutu Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje so pričeli s tem projektom leta 2008. Slovenska mreža starosti prijaznih mest in občin ima dve posebnosti, in sicer oblikovanje častnega lokalnega odbora starosti prijaznih mest in občin ter 3-nivojski obseg programov v 5-letni razvojni strategiji starosti prijazne lokalne skupnosti. Lokalni častni odbor je sestavljen iz skupine približno 20 zaslužnih meščanov iz vseh treh generacij. Le-ti ob uporabi priročnika Starosti prijazno mesto – vademekum vodijo zapise o tem, kaj je v njihovem mestu prijazno, kaj ne in kaj bi lahko izboljšali. Na podlagi njihovih zapisov krajevno vodstvo pripravi 5-letno strategijo za področje staranja in krepitev medgeneracijske solidarnosti (Starosti prijazna mesta in občine, b.d.).

Na naslednjih področjih naj bi skupnosti izboljšale delovanje vsaj treh programov ali jih uvedle (Starosti prijazna mesta in občine, b.d.):

- *dolgotrajna oskrba bolnih, starostno onemoglih in invalidnih občanov*: tečaj za neformalne in družinske oskrbovalce;
- *aktivno in zdravo staranje upokojenske populacije*: usposabljanje prostovoljcev;
- *krepitev solidarnosti med generacijami*: sodelovanje vrtcev in šol.

Po metodologiji Vancouvrskega protokola je bila v Sloveniji pod vodstvom Inštituta Antona Trstenjaka izvedena raziskava, s katero je Svetovna zdravstvena organizacija preverjala stališča starih meščanov v 33 mestih po svetu. Raziskava je potekala v Ljubljani in je zajela 63 ljudi, od tega 36 starejših oseb, 10 negovalk in 17 opravljalcev storitev, ki so se udeležili poizvednih skupin. Izsledki raziskave so pokazali, da se želje meščanov Ljubljane ne razlikujejo od želja drugih starih meščanov po svetu. Udeleženci so

izpostavili vrednoti kakovosti in varnosti življenja v mestu. Mestno okolje naj bo lepo in čisto, želijo si širjenja nekaterih pločnikov, da bodo le-ti dostopni tudi osebam na invalidskih vozičkih. Želijo si več javnih stranišč, ki bodo na dostopnejših mestih, gradila naj bi se na nivoju terena. V okviru prevoza so udeleženci raziskave predlagali cenejše karte za javni prevoz. Zadovoljni so bili z obveščanjem, med drugim so predlagali, da naj vse njim potrebne informacije posreduje tudi prvi nacionalni radio (Voljč, 2010).

V slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin so se tako združile največje slovenske občine – Ljubljana, Maribor in Celje, tem se je pridružilo še nekaj občin, tudi občina Radlje ob Dravi.

1.8 Občina Radlje ob Dravi

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (Statistični urad Republike Slovenije, b.d.) je bilo v občini Radlje ob Dravi leta 2016 približno 6220 prebivalcev, katerih povprečna starost je znašala 43,3 leta. Indeks staranja je nad slovenskih povprečjem, ki znaša 125, v občini Radlje ob Dravi pa je na 100 oseb v starostnem razponu od 0 do 14 let prebivalo 127 oseb, starih 65 ali več let. Iz prebivalstvene piramide za občino Radlje ob Dravi je razvidno, da je v letu 2016 delež oseb, starih 65 let ali več, znašal 19,86 odstotka, od tega je bilo 11 odstotkov žensk in 8,86 odstotka moških. Od celotne populacija prebivalcev občine Radlje ob Dravi je 2,48 odstotka oseb starih 85 let ali več. Opazimo lahko razliko med spoloma, 1,82 odstotka oseb, starih 85 let ali več, je žensk, medtem ko moški predstavljajo zgolj 0,66 odstotka.

Analiza stanja, popis programov, ki se izvajajo za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi iz leta 2014 (Strategija – razvojni načrt, 2014):

- storitev Pomoč na domu (takratni izvajalec Center za socialno delo),
- patronažna služba v okviru Zdravstvenega doma Radlje ob Dravi,
- Koroški pokrajinski muzej, Muzej Radlje ob Dravi,
- Knjižnica Radlje ob Dravi,
- Osnovna šola Radlje ob Dravi (šola in vrtec),
- Dom Hmelina,
- Javni zavod za šport, kulturo, turizem in mladino (Marenberški mladinski kulturni center),
- nevladne organizacije (Društvo upokojencev Radlje, Društvo upokojencev Remšnik, Medobčinsko društvo invalidov DRAVA).

V marcu leta 2014 je občina Radlje ob Dravi z Inštitutom Antona Trstenjaka podpisala pogodbo o vključitvi občine v slovensko in svetovno mrežo starosti prijaznih občin. Junija istega leta je v okviru projekta sestavila Strategijo – razvojni načrt za obdobje 2014–2020 za projekt Starosti prijazna občina (Starosti prijazna občina, b.d.).

Strategijo so pomagali oblikovati člani županovega sveta, v katerem so aktivni stari ljudje in predstavniki javnih zavodov.

Županov svet je sestavljen iz predstavnikov Centra za socialno delo Radlje ob Dravi, Zdravstvenega doma Radlje ob Dravi, Doma Hmeline, Osnovne šole Radlje ob Dravi, Knjižnice Radlje ob Dravi, dveh občinskih svetnikov občine Radlje ob Dravi, poverjenikov Društva upokojencev Radlje in posameznih fizičnih oseb (Strategija – razvojni načrt, 2014).

Junija leta 2014 so v občini Radlje ob Dravi izvedli raziskavo o potrebah, željah in interesih starih ljudi po oblikah pomoči za njihovo kvalitetnejše bivanje. Podatke so zbirale prostovoljke in prostovoljci iz Društva upokojencev Radlje ob Dravi in Društva upokojencev Remšnik. Anketiranih je bilo 12,26 odstotka oseb, starih 65 let ali več, obdelali so 140 anketnih listov. Stare ljudi so spraševali o njihovi potrebi po pomoči na domu, 66 anketirancev je odgovorilo, da jo potrebuje, 77 anketirancev je menilo, da je ne. Na vprašanje, ali bi sprejeli pomoč mladostnikov za lažja dela na vrtu in v hiši, je pritrdilno odgovorilo 88 anketirancev. Stari ljudje so na vprašanja o obliki pomoči in kolikokrat bi jo potrebovali tisti, ki jo potrebujejo, navedli pomoč pri dnevnih nakupih v trgovini, pomoč pri lažjih gospodinjskih opravilih, prevoz do zdravnika itn. V Dom Hmelina bi se vključilo 78 anketirancev, 58 se jih ne bi. Navedli so različne razloge, zakaj ne, kot recimo, da še sami skrbijo zase, zaradi nezmožnosti plačevanja visokega zneska itn. (Strategija – razvojni načrt, 2014).

Iz zbranih podatkov in pobud, želja in predlogov županovega sveta so predloge razdelili v trinajst sklopov (Strategija – razvojni načrt, 2014):

- knjižnica: izboljššan fizični dostop do knjižnice, možnost potujoče knjižnice itn.;
- šport: delno financiranje vstopnic za bazene, brezplačna vadba itn. ;
- pomoči: spremstvo stare osebe do zdravnika ali na sprehod, dostava hrane, pomoč pri opravilih v hiši in zunaj itn.;
- dnevno varstvo starostnikov;
- prevozi: organizacija javnega prevoza, zagotovitev taksi službe itn.;
- medgeneracijski center: razne oblike druženja;

- infrastruktura: predlogi o odstranjevanju ovir, ukrepi za varnost, urejanje parka pri Dvorcu, postavitve klopi itn.;
- ureditev javnih sanitarij v Radljah ob Dravi;
- družabništvo: organiziranje druženja, aktivnosti za stare ljudi, spremljanje na prehodu itn.;
- anketiranje;
- razne pobude za okolje;
- info točka za starejše;

brošura.

V okviru projekta Starosti prijazna občina so pričele potekati medgeneracijske aktivnosti (medgeneracijska čajanka, ustvarjalne delavnice, kuharske delavnice itn.) v okviru JZ ŠKTM Radlje ob Dravi, podpisana pa je bila tudi pogodba o sodelovanju različnih akterjev pri projektu Izboljšanje trajnostne mobilnosti na socialnem področju v Občini Radlje ob Dravi, med drugim tudi s partnersko mrežo organizacij CareDesign – mreža MATIJA, ki sodelujejo pri oskrbi in pomoči starejšim (Starosti prijazna občina, b.d.).

V občini Radlje ob Dravi pa deluje tudi večgeneracijski center. Projekt s celotnim nazivom Večgeneracijski center Dogaja se! Center aktivnosti Koroške poteka pod okriljem Javnega zavoda ŠKTM Radlje ob Dravi in partnerjem Društva Koroškega medgeneracijskega centra. Časovno obdobje projekta je od 4. 01. 2017 do 30. 9. 2021.

Cilj in namen projekta večgeneracijskega centra je s ponudbo različnih preventivnih vsebin ranljivim ciljnim skupinam (med njimi tudi starim ljudem, še posebej tistim iz socialno ogroženih okolij) dvigniti kakovost njihovega življenja, zagotoviti socialno vključenost, zmanjšati tveganje za revščino in preprečiti socialno izključenost.

V okviru večgeneracijskega centra izvajajo neformalno druženje in srečevanje, informiranje uporabnikov (informiranje s področja preprečevanja in odpravljanja socialnih težav in stisk ter informiranje o aktivnostih v okviru centra) ter izvedbo pestrih vsebin, ki potekajo na različnih lokacijah (tudi v občinah Ravne na Koroškem, Črna na Koroškem, Mežici, Podvelki in Prevaljah) (Večgeneracijski center Dogaja se! Center aktivnosti Koroške, b.d.).

2 FORMULACIJA PROBLEMA

Prebivalstvo se stara in v bodoče bo vedno več starih ljudi. Projekcije prebivalstva predvidevajo, da bo leta 2057 kar 31 odstotkov prebivalcev Slovenije starih 65 ali več let, leta 2015 so te osebe predstavljale 17,9 odstotka prebivalstva (Statistični urad Republike Slovenije, 2017). To ne prinaša sprememb samo v starostni strukturi prebivalstva, ampak tudi nova vprašanja, dileme in razmislek za globalni svet, države, mesta in ustvarjalce socialne politike.

Do ideje za raziskavo sem prišla po naključju, ko sem med zbiranjem idej za temo na spletni strani svoje sosednje občine Radlje ob Dravi zasledila, da ima poleg številnih nazivov, kot so npr. mladim prijazna občina, otrokom prijazno Unicefovo mesto, občina po meri invalidom, prostovoljstvu prijazno mesto itn. tudi certifikat starosti prijazne občine in je tako vključena v Slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin.

Svetovna zdravstvena organizacija je leta 2005 zasnovala projekt Starosti prijazno mesto, v Sloveniji ima pri tem veliko vlogo Inštitut Antona Trstenjaka, ki v sodelovanju z občinami pripravi načrt sprememb pri pridobivanju certifikata Starosti prijazno mesto. Za magistrsko delo sem si izbrala občino Radlje ob Dravi, ki se je leta 2014 pridružila slovenski mreži Starosti prijaznih občin in sestavila Strategijo – razvojni načrt za obdobje 2014–2020 za ta projekt.

V magistrskem delu želim raziskati, kako se je projekt implementiral v lokalno skupnost, katere spremembe so stari ljudje zaznali in kaj menijo o njih. Raziskati želim položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi ter raziskati, kakšne potrebe in želje stari ljudje še imajo. Narediti želim pregled ponudbe storitev in dejavnosti, ki so na voljo starejšim občanom in občankam v občini ter odkriti pomen teh dejavnosti v njihovem vsakdanjem življenju.

Lahko rečemo, da so stari ljudje ranljiva družbena skupina, ki se vsakodnevno sooča s številnimi izzivi, preprekami in težavami. Za nas kot socialne delavke in delavce je pomembno, da te vidike odkrijemo, jih naslovimo in v procesu pomoči skupaj z njimi oblikujemo zelene izide. Socialno delo kot stroka se mora nenehno dopolnjevati in prilagajati aktualnim družbenim razmeram. Doprinos mojega magistrskega dela vidim v boljšem razumevanju starosti in izzivov, ki jih starost prinaša, kar lahko predstavlja podlago za razvoj novih oblik pomoči na področju socialnega dela s starimi ljudmi. Z raziskovanjem potreb starih ljudi pa želim prispevati k nadgrajevanju obstoječih in razvijanju novih storitev.

Namen magistrskega dela je raziskati, kakšen je položaj starih ljudi v občini, ugotoviti, na kakšen način se zastavljeni programi izvajajo v praksi, evalvirati projekt in s spoznanji orisati stanje sprememb v občini ter ob upoštevanju mnenja starejših ljudi tudi njihovo vrednost. Želim si, da bi lahko raziskava predstavljala podlago, s katero bi lahko občino Radlje ob Dravi predstavili kot primer dobre prakse izvajanja projekta. Posledično bi se tako lahko še več občin odločilo za pridružitvev projektu in ustvarjanju boljših življenjskih pogojev za njihove starejše občane in občanke.

2.1 Raziskovalna vprašanja:

- Kakšen je položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi?
- Katere storitve obstajajo v občini Radlje ob Dravi za stare ljudi?
- Kakšne so še potrebe in želje starih ljudi?
- Kako se izvaja projekt Starosti prijazno mesto v občini Radlje ob Dravi?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj sem zbirala »besedne opise, ki se nanašajo na raziskovani pojav« (Mesec, Rape in Rihter, 2009).

Raziskavo opredeljujem kot eksplorativno. Značilnost eksplorativnih raziskav je, da se v njih »seznamimo z nekaterimi osnovnimi značilnostmi novega pojava ali področja problematike in se pripravimo za kasnejša bolj natančna in poglobljena raziskovanja« (Mesec, Rape in Rihter, 2009). O občini Radlje ob Dravi in implementaciji projekta še namreč ni nič raziskano, zato moja naloga predstavlja raziskovanje nečesa novega, še neraziskanega.

Raziskava pa je tudi empirična (zbirala sem novo neposredno izkustveno gradivo) in uporabna, saj sem želela z raziskavo priti do uporabnih spoznanj o implementaciji projekta Starosti prijazno mesto v občini Radlje ob Dravi. Na tak način sem želela priti tudi do spoznanj o »strategijah, metodah in tehnikah socialnega dela, njihovi uspešnosti in učinkovitosti na določenem področju in pri reševanju določenih problemov« (Mesec, Rape in Rihter, 2009). Uporabne raziskave se izvajajo za neposredne potrebe prakse in s svojo nalogo želim izpostaviti pomen vključevanja starih ljudi, kot je praksa socialnega dela, in prikazati uporabne učinke projekta.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Merska instrumenta, uporabljena v raziskavi, sta vodilo za intervju s predstavniki institucij in vodilo za fokusno skupino starih ljudi.

Vodilo za intervju s predstavniki institucij je sestavljeno iz naslednjih štirih tem: storitve za stare ljudi, položaj starih ljudi, potrebe starih ljudi in projekt Starosti prijazna občina. Znotraj vsake teme sem imela pripravljenih nekaj odprtih vprašanj. Vprašalnik je delno standardiziran, kar pomeni, da sem oblikovala vprašanja, ki sem jih med pogovori prilagajala intervjuvancem.

Vodilo za vodenje fokusne skupine je sestavljeno iz treh delov. Prvi del predstavlja položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi ter njihove potrebe in želje in je razdeljen na podteme okolice, prevoza, bivališč in vključevanja v družbo. Drugi in tretji del vsebujeta vprašanja o storitvah za stare ljudi in projektu Starosti prijazna občina. Pri vsaki izmed tem sem imela pripravljena okvirna vprašanja in podvprašanja odprtega tipa, ki sem jih sproti prilagajala toku pogovora.

Viri podatkov so ustrezna literatura in Strategija – razvojni načrt občine Radlje ob Dravi.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacija so vse osebe, stare 65 let ali več, ki so v obdobju od decembra 2018 do marca 2019 prebivale na območju občine Radlje ob Dravi.

Vzorec fokusne skupine je neslučajnostni in priročni. Fokusno skupino je sestavljalo sedem udeležencev kuharske delavnice v okviru večgeneracijskega centra. Z vidika uporabniške perspektive sem želela pridobiti njihovo mnenje o spremembah in morebitnih potrebah, ki jih lahko posplošim na celotno populacijo.

Intervjuje sem opravila s predstavniki institucij v Radljah ob Dravi, ki delujejo na področju starih ljudi, in sicer z direktorico Centra za socialno delo Radlje ob Dravi, socialno delavko s Centra za socialno delo Radlje ob Dravi, socialno delavko iz Doma Hmelina ter direktorjem Javnega zavoda ŠKTM. Opravila pa sem tudi intervju z županom občine Radlje ob Dravi.

3.4 Metoda zbiranja empiričnega gradiva

Podatke sem zbirala z metodo spraševanja. Prvi del zbiranja podatkov so predstavljali intervjuji s predstavniki institucij v občini Radlje ob Dravi. Z vsemi intervjuvanci sem že predhodno stopila v stik, jim predstavila namen raziskave in jih prosila za sodelovanje. Prvi intervju sem opravila z direktorico centra za socialno delo in socialno delavko dne 7. 1. 2019, drugega pa z županom Radelj ob Dravi dne 8. 1. 2019. Dne 11. 1. 2019 pa sem intervjuvala socialno delavko iz Doma Hmelina in direktorja Javnega zavoda ŠKTM. Pogovori so večinoma trajali uro in pol.

Drugi del zbiranja podatkov je predstavljala fokusna skupina starih ljudi. Prvotno sem nameravala izvesti dve fokusni skupini, prvo v okviru Društva upokojencev Radlje ob Dravi in drugo s starimi ljudmi, ki se udeležujejo delavnic in aktivnosti v Večgeneracijskem centru Radlje ob Dravi. Pogovarjala sem se s predsednikom društva upokojencev, ki me je usmeril na večgeneracijski center, saj je bil mnenja, da se aktivni člani društva upokojencev tako ali tako udeležujejo aktivnosti in bi se mi udeleženci dveh fokusnih skupin lahko prekrivali. Za pomoč pri izvedbi fokusne skupine sem se tako obrnila na zaposlene v večgeneracijskem centru. Udeležila sem se kuharske delavnice in prišla v stik s starimi ljudmi. Najprej sem se predstavila, povedala namen svoje raziskave ter jih prosila za sodelovanje. Fokusno skupino sem izvedla 30. 1. 2019 in je trajala uro in pol. Udeležencev je bilo sedem, od tega šest žensk in en moški. Vsi so starejši od 65 let in

živijo v centru ali okolici centra Radelj ob Dravi. Najprej sem jim ponovno razložila namen svoje raziskave in jim predstavila predvideni potek pogovora po pripravljenih temah in vprašanjih. Pogovor je potekal gladko, pri vodenju sem bila pozorna na vključevanje vseh udeležencev. Pri vodenju mi je pomagala asistentka, ki si je sproti zapisovala pomembne izjave in informacije ter mi pomagala pri snemanju pogovora.

3.5 Obdelava podatkov

Pridobljene podatke sem analizirala s kvalitativno analizo. Intervjuje in fokusno skupino sem s privolitvijo intervjuvancev posnela, da sem se med pogovori lažje posvetila odgovorom in dodatnim vprašanjem. Intervjuje sem prepisala, jih zapisala v knjižnem jeziku in pri zapisu izpustila vsa mašila, trenutke tišine, nepomembne delce pogovorov, motnje ipd. Nato sem določila enote kodiranja v vsakem intervjuju in zapisu fokusne skupine ter jih zapisala v tabelo. Lotila sem se odprtega kodiranja, pri čemer sem posameznim delom besedila pripisala pojme, nato združevala sorodne pojme v kategorije ter sorodne kategorije v nadkategorije. Nato sem naredila še osno kodiranje, ki mu je sledilo še oblikovanje končne teoretične formulacije.

PRIMER ANALIZE

– Prepis intervjuja

V: Kako preko svojega dela in izkušenj zaznavate položaj starih ljudi v občini?

D: Mislim, da so v velikih stiskah. Vedno več je starih ljudi, smo dolgoživa družba. Ljudje z ogromno zdravstvenimi težavami živijo v domačem okolju, pa bi potrebovali prostor v domu. Kot drugo bi izpostavila, kako je ljudem kakšna storitev dostopna. Ljudje nimajo prevoza ali ne morejo več sami voziti, postajajo bolj odvisni od nekoga. Veliko stvari se prelaga na internet in starejši v večini primerov nimajo dostopa do njega ali se na to ne spoznajo. Za starejše bi se še vedno morale ohranяти pisne stvari – zloženke, brošure. Marsikdo niti vprašati ne zna, ne vedo, kako se izpolni vloga, in podobno.

– Določanje izjav

V: Kako preko svojega dela in izkušenj zaznavate položaj starih ljudi v občini?

D: /(D22) Mislim, da so v velikih stiskah./ Vedno več je starih ljudi, smo dolgoživa družba. (D23) Ljudje z ogromno zdravstvenimi težavami živijo v domačem okolju, pa bi potrebovali prostor v domu./ /(D24) Kot drugo bi izpostavila, kako je ljudem kakšna storitev dostopna. Ljudje nimajo prevoza ali ne morejo več sami voziti, postajajo bolj odvisni od nekoga./ /(D25) Veliko stvari se prelaga na internet in starejši v večini primerov nimajo dostopa do njega ali se na to ne spoznajo./ /(D26) Za starejše bi se še vedno morale

ohranjati pisne stvari – zloženke, brošure./ Marsikdo niti vprašati ne zna, ne vedo, kako se izpolni vloga, in podobno.

– Odprto kodiranje

Pripisovanje pojmov: »Kot drugo bi izpostavila, kako je ljudem kakšna storitev dostopna. Ljudje nimajo prevoza ali ne morejo več sami voziti, postajajo bolj odvisni od nekoga.« (D24) → ODVISNOST ZARADI PREVOZA

Združevanje pojmov v kategorije: Odvisnost zaradi prevoza → DOSTOPNOST STORITEV

Združevanje kategorij v nadkategorije: Dostopnost storitev → POLOŽAJ STARIH LJUDI

Tabela 3.1

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
D22	Mislim, da so v velikih tiskah.	Doživljanje velikih stisk	Kvaliteta življenja	Položaj starih ljudi
D23	Ljudje z ogromno zdravstvenimi težavami živijo v domačem okolju, pa bi potrebovali prostor v domu.	Potreba po namestitvi	Institucionalno varstvo	Potrebe starih ljudi
D24	Kot drugo bi izpostavila, kako je ljudem kakšna storitev dostopna. Ljudje nimajo prevoza ali ne morejo več sami voziti, postajajo bolj odvisni od nekoga.	Odvisnost zaradi prevoza	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi
D25	Veliko stvari se prelaga na internet in starejši v večini primerov nimajo dostopa do njega ali se na to ne spoznajo.	Prelaganje na internet	Informiranje	Položaj starih ljudi
D26	Za starejše bi se še vedno morale ohranjati pisne stvari – zloženke, brošure.	Pisno informiranje	Informiranje	Položaj starih ljudi

– Osno kodiranje

POLOŽAJ STARIH LJUDI

– Revščina

- Socialne reforme (A12)

– Dostopnost storitev

- Neenakomerno sofinanciranje občin (A15, D31)

- Oddaljenost (A23)
- Ohranitev cene pomoči na domu (B6)
- Odvisnost zaradi prevoza (**D24**)
- Bližina uradov (D35)
- Nasilje
 - Ekonomsko nasilje (A33)
 - Bolečina (A34)
 - Psihično nasilje (A35)
- Kvaliteta življenja
 - Finančna zadostnost (C46, C54)
 - Doživljanje velikih stisk (**D22**)
- Bivanje
 - Samota (D17)
 - Prepuščanje imetja naslednikom (D20)
- Obremenitev svojcev (D18)
- Informiranje
 - Prelaganje na internet (**D25**)
 - Pisno informiranj (**D26**)
- Življenjske razmere
 - Opažanja socialnih oskrbovalk (E12)
 - Odnos otrok do staršev (E13)

DEFINIRANJE POJMOV

Kategorije sem razdelila v štiri sklope: položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi, storitve za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi, potrebe in želje starih ljudi v občini Radlje ob Dravi in projekt Starosti prijazna občina.

POLOŽAJ STARIH LJUDI

Zanimalo me je, kako stari ljudje opisujejo svoj položaj v občini Radlje ob Dravi preko parametrov okolice, prevoza, bivališča in vključevanja v družbo. Zanimala so me mnenja o urejenosti in funkcionalnosti zunanjih površin in infrastrukture, mnenja in izkušnje o dostopnosti javnega prevoza ter izkušnje z aktivnostmi, ki se dogajajo v občini. Pri tem sklopu sem vključila še medgeneracijsko sodelovanje, zanimalo me je, kako različne generacije v občini sodelujejo med seboj.

STORITVE ZA STARE LJUDI

Želela sem izvedeti, katere storitve in aktivnosti za stare ljudi obstajajo v občini Radlje ob Dravi. Zanimala me je fizična in časovna dostopnost do storitev, kaj te starim ljudem omogočajo, kakšna je vključenost starih ljudi pri načrtovanju in izvajanju storitev ter na kakšne načine so pridobili informacije o storitvah. Prav tako pa me je zanimalo tudi, kako različne institucije in organizacije v občini Radlje ob Dravi sodelujejo med seboj.

POTREBE IN ŽELJE

Zanimale so me potrebe in želje starih ljudi glede vseh zgoraj naštetih sklopov. Želela sem izvedeti, kaj stari ljudje še pričakujejo oziroma česa si želijo v okviru storitev in aktivnosti v občini Radlje ob Dravi, katere spremembe bi radi videli v ureditvi okolice občine in v okviru prevoza ter glede dostopnosti le-tega.

PROJEKT STAROSTI PRIJAZNA OBČINA

Želela sem izvedeti, kako je celoten proces projekta Starosti prijazna občina sploh potekal. Zanimali so me razlogi za pridružitvev projektu, kako je potekalo samo načrtovanje in izvajanje ter do kakšnih sprememb je prišlo, tako znotraj institucij in organizacij kot tudi v sami okolici občine. Izpostavila sem tudi vključenost starih ljudi, zanimalo me je, na kakšne načine so bili vključeni v celoten proces in kakšno je njihovo mnenje o participaciji in upoštevanju njihovih mnenj.

4 REZULTATI

4.1 Rezultati intervjujev

Intervjuje sem opravila s predstavniki javnih institucij, ki delujejo v občini Radlje ob Dravi. Prvi intervju sem opravila z direktorico Centra za socialno delo Radlje ob Dravi in socialno delavko centra, ki dela na področju dela s starimi ljudmi. Nadalje sem intervjuvala župana občine Radlje, socialno delavko Doma Hmelina in direktorja Javnega zavoda ŠKTM.

4.1.1 Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi

Prva tema, ki sem jo zajela v intervjujih, je bil položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi in kako ga dojemajo intervjuvanci preko svojih izkušenj pri svojem delu. Socialne reforme leta 2012 so prinesle številne spremembe, veliko ljudi se je soočilo z revščino. Pomena finančne zadostnosti se zaveda tudi župan: *»Najbolj vesel bom, ko bomo enkrat ugotovili, da so vsi starejši v lokalni skupnosti dosegli takšno kvaliteto bivanja, da bodo lahko preživeli iz meseca v mesec.«* (C46). Stari ljudje po mnenju intervjuvancev doživljajo velike stiske, so tudi žrtve nasilja, vse od ekonomskega do psihičnega, to pa jim prinaša veliko bolečino. Veliko starih ljudi živi samih, svoje imetje želijo prepustiti naslednikom in ne želijo finančno obremenjevati koga od sorodnikov. Storitve za stare ljudi v občini Radlje so dostopne, bližina uradov je dobrodošla. Problem se je izkazal zaradi oddaljenosti in razvejanosti območja občine, ki stare ljudi potiska v položaj odvisnosti zaradi prevoza. Pomembno je tudi ohranjanje pisnih načinov obveščanja, saj se stari ljudje manj poslužujejo spleta kot vira informacij: *»Veliko stvari se prelaga na internet in starejši v večini primerov nimajo dostopa do njega ali se na to ne spoznajo.«* (D25).

Intervjuvanci medgeneracijsko sodelovanje doživljajo kot pomembno in potrebno tudi v nadalje: *»Medgeneracijska zgodba je po mojem mnenju edina zgodba o uspehu tudi v prihodnosti.«* (C51). Potrebno je ohranjati solidarnost med generacijami ter preko vključevanja starih ljudi v družbo in ohranjanja aktivnosti v družbi skrbeti za kakovost življenja starih ljudi. Dom Hmelina v svoje aktivnosti redno vključuje otroke in razvija ter krepi prostovoljstvo otrok. Velik pomen vidijo tudi v izobraževanju otrok, njihov projekt Znanje za življenje, izobraževanje otrok o bolezni demence, je leta 2017 prejel nagrado za dobro inovacijo s strani Gospodarske zbornice.

4.1.2 Storitve za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi

Druga tema, ki me je v intervjujih zanimalo, so bile storitve za stare ljudi v občini. Intervjuvanci so govorili o pomoči na domu, ki se je do leta 2017 izvajala pod okriljem centra za socialno delo, sedaj pa je izvajalec Javni zavod za šport, kulturo, turizem in mladino (v nadaljevanju ŠKTM) Radlje ob Dravi. Cena storitve se je občutno znižala, število uporabnikov pomoči na domu pa se je dvignilo. Direktor ŠKTM-ja je povedal: *»V leto 2018 smo stopili z 22 uporabniki in približno 417 izvedenimi urami na mesec. Konec decembra 2018 pa smo imeli 33 uporabnikov in 760 ur opravljenih ur mesečno. Lani je bilo opravljenih nekaj čez 8200 ur.«* (E5). Intervjuvanci so izpostavili sofinanciranje ur pomoči na domu s strani občine, nižja cena tako omogoča, da je storitev dostopnejša starim ljudem v občini (C42: *»V občini smo se odločili, da bomo skušali čim bolj širokemu spektru ljudi omogočiti pomoč na domu, zato je občinski svet sprejel sklep, da ura za starejšega občana ali občanko stane 2,5 evra, kar je najmanj v slovenskem prostoru.«*). Pomoč na domu je storitev, ki omogoča, da ljudje ostanejo v domačem okolju, predstavlja dopolnitev domači oskrbi in ohranja kakovost življenja (A14: *»Pomoč na domu se mi zdi bistvena storitev, ki ohranja kvaliteto življenja starih ljudi.«*).

Druga storitev, o kateri so govorili intervjuvanci, je institucionalno varstvo. V občini Radlje je en dom za stare, Dom Hmelina, ki zagotavlja tudičasne namestitve. Intervjuvanci so izpostavili problem pomanjkanja prostih mest v domovih za stare (A47: *»Ogromen primanjkljaj je na tem področju tudi na državni ravni, centri apeliramo na ministrstva, da imamo premalo prostorov za namestitve v domsko oskrbo.«*) in potrebo po institucionalnem varstvu (A48: *»Deinstitucionalizacijo podpiramo, želimo, da ljudje ostanejo v okolju, ampak ko gre za tako stisko ali bolezen, ko človek ne more več živeti doma in potrebuje 24-urno oskrbo, ni druge opcije.«*). Odhod v dom lahko predstavlja finančno obremenitev in dohodki starih ljudi ne zadostujejo. V tem primeru so najprej otroci zavezani za preživljanje svojih staršev, nato pa finančno podporo zagotavlja center za socialno delo preko socialnih transferjev in občina. (D21: *»Če pa oseba gre v dom in nima dovolj sredstev, so tu na vrsti otroci, nato pa občina, občina pa se seveda vpiše na nepremičnino in to osebe najbolj boli.«*). Med ljudmi so še vedno razširjena stereotipna prepričanja o domovih za stare (D32: *»To so generacije, ki se spominjajo domov, kot so bili včasih – ubožne hiše. Da gre tja človek, ko je že čisto ubog in na koncu življenja.«*), vendar se njihovo mnenje spremeni ob spoznavanju doma in namestitvi družinskega člana v dom.

Dom Hmelina zagotavlja tudi razvoj kosil na dom, dnevnega varstva pa ne izvajajo, saj iz okolja in s strani starih ljudi ter njihovih sorodnikov še ni bila izražena potreba po tem. Center za socialno delo je institucija, ki izvaja pomoč starim ljudem v okviru svojih pooblastil. Starim ljudem so na voljo socialni transferji, ljudje zaprosajo za denarno socialno pomoč, izredno denarno socialno pomoč in varstveni dodatek, ki ga v zadnjih letih spet uveljavljajo v večji meri: *»Omeniti je treba tudi varstveni dodatek, ki ne gre več v omejitve o dedovanju, zato ga ljudje spet v večji meri uveljavljajo.«* (A16). Center za socialno delo ponuja tudi pomoč pri urejanju skrbništva za odrasle, pri razreševanju konfliktov in pri urejanju oprostitve plačila institucionalnega varstva ter pomaga žrtvam nasilja, med katerimi so tudi stari ljudje. Direktorica centra za socialno delo in socialna delavka sta izpostavili tudi velik pomen terenskega dela, s pomočjo katerega ljudi informirajo in seznanjajo z možnimi oblikami pomoči. Tekom pogovorov pa se je izrazila tudi potreba po ureditvi dolgotrajne oskrbe: *»Če gledam širše, pa je potrebno nekaj ukreniti tudi na področju dolgotrajne oskrbe. Zakon morajo pomagati sestavljati tudi socialni delavci, saj na osebo ne moremo gledati samo z zdravstvenega vidika, ker je človek socialno bitje.«* (D30).

V intervjujih me je zanimalo, kako institucije in organizacije v Radljah sodelujejo med sabo. Intervjuvanci po povedali, da je povezovanje institucij pomembno in potrebno v smeri zagotavljanja boljše kakovosti življenja starih ljudi. Institucije dobro sodelujejo s patronažno službo, društvi in občinami. Namen medinstitucionalnega sodelovanja pa je vključevanje starih ljudi v aktivnosti v okolju, z obiski in koordinacijo procesa pomoči pa se preprečuje tudi njihova osamljenost.

Za stare ljudi so v občini Radlje na voljo različne aktivnosti in dejavnosti. Vključujejo se lahko v večgeneracijski center, kjer se lahko udeležujejo različnih delavnic, ki se oblikujejo glede na želje in predloge posameznikov in društev. Vključevanje v aktivnosti centra prinaša korist starim ljudem: *»Jaz mislim, da tisti, ki se udeležujejo tega, so se v tem našli. V vsakem primeru se najdejo vsebine, delavnice, ki so nekomu namenjene.«* (E23). V lokalnem okolju so na voljo še delavnice v okviru Šenta in različne aktivnosti pod okriljem Doma Hmeline. Poleg strokovnih in laičnih predavanj sta organizirana tudi Sprehod za spomin in Dan za spremembe. Dom Hmelina izvaja tudi Alzheimer Caffé, kamor se vključujejo tudi stari ljudje iz lokalnega okolja: *»Ogromno jih prihaja in večinoma so iz lokalnega okolja. Ljudje iz okolja so ta srečanja vzeli kot svojo aktivnost na nek način.«* (D10).

4.1.3 Potrebe in želje starih ljudi v občini Radlje ob Dravi

Naslednja tema, ki me je zanimala, so potrebe in želje starih ljudi v občini Radlje ob Dravi. Intervjuvanci so izpostavili potrebo po institucionalnem varstvu za stare ljudi in možnosti oskrbe na domu: *»Oni bi bili najraje s podporo doma, da bi jih to čim manj finančno obremenilo. Pri večini je največja želja ta, ostati doma.«* (D27). Starim ljudem se je potrebno približati in jih spodbuditi, da izražajo svoje stiske. Zanimalo me je, katere potrebe starih ljudi zaznavajo intervjuvanci in kje vidijo možnosti izboljšanja položaja starih ljudi. Župan je izpostavil ureditev javnega potniškega prometa, ki bi omogočal boljše povezave med periferijo in centrom, ter gradnjo oskrbovanih stanovanj za stare ljudi: *»Ravno v tem času poteka v Radljah gradnja večstanovanjskih objektov in z investitorjem smo se dogovorili, da bomo skupaj obiskali stanovanjski sklad za upokojence v Ljubljani in poskušali iskati rešitev za gradnjo oskrbovanih stanovanj za starejše. In na tak način bi poskušali reševati probleme starejših glede tega.«* (C45). Intervjuvanci pa si želijo še, da bi bile stvari za stare ljudi dostopnejše, potrebna so dvigala v stavbah, izražena pa je bila tudi ideja o mobilni lekarni, ki bi starim ljudem omogočala lažji dostop do zdravil. Intervjuvanci pa so govorili tudi o problematiki oseb, mlajših od 65 let, po kapi, s katerimi se soočajo pri svojem delu. Ti ljudje potrebujejo oskrbo in namestitev v institucionalnem varstvu, teh možnosti pa praktično ni: *»Dejstvo je, da so tudi v Sloveniji potrebne ustanove za osebe po možganski kapi, po bolezni možganov, poškodbi glave in podobno. Teh institucij pa ni.«* (A50).

4.1.4 Projekt Starosti prijazna občina

Zadnja tema, ki sem jo obravnavala, je bil projekt Starosti prijazna občina. Delovanje mreže starosti prijaznih občin je predstavil dr. Ramovš in ob podpori Inštituta Antona Trstenjaka se je tej mreži priključila tudi občina Radlje ob Dravi. Opredelitev projekta je ubesedil župan: *»Ena izmed stvari, ki jih je potrebno povedati takoj na začetku, je ta, da pravzaprav naziv starosti prijazna občina pomeni upoštevanje in vključevanje ljudi v tretjem življenjskem obdobju in vseh javnih institucij, ki so v lokalni skupnosti.«* (C4). Ob predstavitvi projekta so bili vsi vključeni povabljeni k razmišljanju o svojem prispevku v zagotavljanju starosti prijazne občine. Na začetku so sestavili županov svet, v katerega je bilo imenovanih petnajst občank in občanov, starejših od 65 let, ter vse institucije, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi. Člani v županovem svetu so bili tudi moji intervjuvanci. Med člane županovega sveta so razdelili knjižico, s pomočjo katere so na terenu ugotavljali potrebe in pričakovanja ljudi, na podlagi analize potreb pa so sestavili ukrepe in jih zapisali v akcijskem načrtu, ki ga sproti dopolnjujejo: *»Akcijski načrt tudi*

dopolnjujemo, ni mrtev, saj idej ne bo zmanjkalo. Ne glede na to, ali prihaja ideja od županovega sveta ali od samih občanov, tudi te ideje vključimo v ta nabor, jih predebatiramo in priložimo akcijskemu planu.» (C17).

V okviru projekta Starosti prijazna občina je v občini prišlo do več sprememb, tako manjših kot večjih, kot na primer predstavitev lokacije knjižnice v center mesta in postavitev ograje v Športni hiši. V okviru projekta so se izvajali preventivni programi za stare ljudi, center za socialno delo pa je sodeloval tudi v Klubu svojcev, kjer so ljudi informirali o možnih oblikah pomoči. Lansko leto je v Radljah potekalo srečanje vseh, vpletenih v projekt, torej vseh institucij, organizacij in društev, ki delujejo na področju starih ljudi z namenom pregleda potreb starih ljudi v občinah in možnih oblikah nudenja pomoči vpletenih.

Zaradi izražene problema mobilnosti starih ljudi v Radljah obstaja projekt Prostofer, ki deluje v okviru mreže Matija in starim ljudem omogoča brezplačne prevoze do zdravnika in drugih opravkov. Delovanje občine Radlje ob Dravi vključuje stare ljudi in upošteva njihova mnenja, župan se zaveda dolžnosti poskrbeti za stare ljudi: *»To so ljudje, ki so v svojem preteklem aktivnem življenju razvijali naš kraj, našo občino in naša generacija, lahko rečem njihovi nasledniki, smo dolžni poskrbeti za to generacijo.« (C36).* Deluje po principu od spodaj navzgor: *»Pomemben je pristop od spodaj navzgor, tudi pri drugih nazivih uporabljamo to, če lahko tako rečem, politiko. Nas ne zanima, kaj si mislimo mi tukaj na vrhu, ampak nas zanima, kaj si mislijo ljudje. Oni so za nas najpomembnejši.« (C19).* Projekt Starosti prijazna občina je časovno omejen, občina pa deluje v smeri zagotavljanja boljše kakovosti življenja starih ljudi ne glede na to: *»Ko se enkrat zavežeš, da boš na tak način pristopil in urejal problematike neke skupine občanov in občanom, se temu zavežeš za ves čas. Ni toliko pomembno, ali je projekt vezan na neko časovno obdobje.« (C18).*

4.2 Rezultati fokusne skupine

Fokusno skupino sem izvedla s sedmimi udeleženci, od tega je bilo šest žensk in en moški. Vsi udeleženci so starejši od 65 let in so občani občine Radlje ob Dravi.

4.2.1 Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi

Okolje

Z ureditvijo okolice v občini so udeleženci zadovoljni, veseli jih nenehno delo in prenavljanje cest ter prehodov za pešce: *»Tako da se dela, ves čas so neke izboljšave.« (F17).* Večinoma so zadovoljni s prehodi za pešce. Veseli jih, da jih je vedno več in da se je

naredil prehod za pešce tudi pri društvu upokojencev. Udeleženka je izpostavila svoje nezadovoljstvo z robovi pločnika na prehodu za pešce, ki ne zadostuje potrebam oseb na invalidskem vozičku. Nekateri udeleženci so izrazili svoje nezadovoljstvo nad pločniki, predvsem zaradi postavitve granitnih kock in neprave širine, spet drugi so zadovoljni z urejenostjo in čistočo pločnikov. Z urejenostjo cest so zadovoljni, prav tako tudi z izgradnjo obvoznice: *»Dobro je, da so uredili staro cesto skozi center in naredili obvoznico. Boljše je zdaj, ker ni toliko prometa skozi center.«* (F6 1). Zadovoljstvo so udeleženci izrazili tudi nad infrastrukturo ter časovno dostopnostjo uradov. Večina je omenila tudi pomen dvigal v stavbah ter izrazila zadovoljstvo nad dvigali v institucijah kot na primer v zdravstvenem domu, občini ter hotelu.

Prevoz

Glede prevoza je udeleženec izrazil zadovoljstvo nad bližino avtobusnega postajališča ter gradnjo postaje ob zdravstvenem domu. Avtobusni prevozi imajo slabe povezave, njihovi vozni redi so pomanjkljivi. Zadoščajo za občasne prevoze, v poletnem času jih je manj. Večina udeležencev je izpostavila problematiko praznih avtobusov: *»Res je, avtobusi so prazni in nič ni čudnega, da jih ni več.«* (F2 8). Večina udeležencev meni, da so kolesarske poti lepo urejene, vožnja po njih pa je zaradi nove ureditve cest, gradnje obvoznice in sprostitev prometa skozi center mesta manj nevarna in bolj prijazna kolesarjem: *»Meni se je bilo včasih tudi grozno peljati. Zdaj pa so uredili in je super steza, vse do Vuzenice lepo ob Dravi.«* (F3 10). Skoraj vsi udeleženci pa so omenili nevarnost križišča pri Hoferju, kjer je bilo že veliko prometnih nesreč.

Bivanje

Udeleženci bivajo s partnerjem ali starši, občasno jih obiščejo vnuki. Z lokacijo doma so zadovoljni, ena udeleženka je izrazila željo ostati doma in ne oditi v dom.

Vključevanje v družbo

Pri točki vključevanja v družbo me je zanimalo, kje vse se udeleženci vključujejo v aktivnosti in kakšno je njihovo mnenje o njih. V okviru večgeneracijskega centra izvajajo različne delavnice, med njimi tudi kuharske in zeliščarske, prav tako so na voljo strokovna predavanja. Aktivnosti se radi udeležujejo, predavanja so označili kot koristna in uporabna: *»Z vsakega srečanja, z vsake delavnice dobiš nekaj zase, za svoje življenje, za svoje dobro, za boljše počutje.«* (F2 46) Udeleženci se prav tako udeležujejo tedenske rekreacije v okviru koronarnega društva, možnosti vključevanja ponujata tudi planinsko društvo in društvo upokojencev, ki ponuja druženje in možnosti izletov. V Radljah pa je tudi knjižnica, ki z novo lokacijo v centru mesta ponuja možnost obiska različnih prireditev,

stari ljudje lahko tudi sodelujejo pri bralni znački. S ponudbo aktivnosti za stare ljudi v občini Radlje so udeleženci zadovoljni, menijo, da je zadostna: *»Imamo možnosti za druženje, tako v knjižnici, tukaj v MKC-ju itn. V Radljah obstajajo društva, kamor se lahko vključiš. Za šport je poskrbljeno, veliko je takšnih aktivnosti.«* (F3 16). Udeleženci so izrazili razočaranje nad slabo udeležbo starih ljudi pri aktivnostih v lokalnem okolju ter obiskih predavanj v večgeneracijskem centru: *»Škoda je, da ljudje ne hodijo, ker so delavnice in predavanja zastonj. Nič jih ne stane, da pridejo.«* (F3 17). Menijo, da z namernim izključevanjem manjšajo svoje socialne mreže: *»Ko se ti enkrat izločiš od skupine, pa imaš probleme takšne ali drugačne, ostaneš sam. Zoži se ti krog ...«* (F2 23). Po mnenju udeleženke je lahko razlog za slabšo obiskanost aktivnosti tudi to, da včasih potekajo ob istih urah. Znova so udeleženci izpostavili neudeležbo na aktivnostih navkljub njihovi koristnosti, navsezadnje vidijo njihovo bistvo prav v druženju: *»Mi hodimo na te kuharske delavnice zaradi druženja, to je glavno. Kuhamo tako potem po svoje doma.«* (F3 30).

Med pogovorom sem odprla tudi temo o medgeneracijskem sodelovanju. Večina udeležencev meni, da medgeneracijskega druženja v okolju, razen med generacijami znotraj družine, ni veliko: *»Drugače pa medgeneracijskega druženja in podobnega ni veliko, vsaj meni se tako zdi,«* (F2 26). V stik z mladimi pridejo na različnih prireditvah, vzrok za odsotnost medgeneracijskega druženja pa vidijo v svoji nepripravljenosti ter zadržanosti in medsebojnem odtujevanju ljudi. Nekateri udeleženci imajo izkušnjo z medgeneracijskim druženjem, saj so v večgeneracijskem centru sodelovali z Domom Hmelina, prav tako pa se udeleženka redno odzove vabilom na prireditve v okviru osnovne šole.

4.2.2 Storitve za stare ljudi v občini Radlje ob Dravi

V okviru točke o storitvah za stare v občini Radlje ob Dravi sem želela izvedeti, katere storitve so udeležencem poznane ter kakšno je njihovo mnenje o njih, kako pridobivajo informacije ter kakšen je njihov pogled na medinstitucionalno sodelovanje. Govorili so o institucionalnem varstvu, s katerim so nekateri imeli slabe izkušnje, drugi pa o domovih za stare nimajo predsodkov in si v prihodnje želijo tja. Večina jih je izpostavila visoko ceno ter dodatno plačevanje storitev: *»Vse storitve moraš plačati posebej. Tam v bistvu imaš zastonj bivališče, hrano in pranje perila. Vse ostalo moraš doplačati. To je kot hotel. Ko ti prinesejo tablete, moraš plačati, plačati moraš plenice, ne vem, kaj še. Ne razumem, zakaj moraš te storitve še dodatno plačevati.«* (F4 12). Druga storitev, o kateri so govorili, je pomoč na domu. Nihče izmed njih ni uporabnik te storitve, so pa tisti, ki pomoč na domu

uporabljajo, po njihovem mnenju z njo zadovoljni: *»Ljudje, s katerimi se pogovarjam, so zelo zadovoljni.«* (F2 33). Pomoč na domu se jim zdi dobro organizirana in potrebna, socialne oskrbovalke so dobro izobražene. Storitev je prej potekala pod okriljem centra za socialno delo, sedaj pa je izvajalec ŠKTM. Cena ure je ugodnejša (F7 11: *»Cenovno je ugodno, včasih si tega nisi mogel privoščiti.«*), udeleženci prav tako pozdravljajo sofinanciranje občine Radlje ob Dravi, saj se cene pomoči na domu od občine do občine razlikujejo.

Udeleženci so omenili tudi center za socialno delo, s katerim nekateri nimajo izkušenj, drugi pa so si na centru urejali varstveni dodatek. Udeleženci so zadovoljni s prijaznostjo in ustrežljivostjo zaposlenih ter z njegovo lokacijo in prisotnostjo v Radljah: *»Dobro je, da ga imamo tu v Radljah, da je blizu in ni treba kam drugam hoditi.«* (F5 21). Med drugimi storitvami v lokalnem okolju pa so omenili tudi razvoj kosil na dom. Institucije in organizacije v Radljah po mnenju udeležencev medsebojno dobro sodelujejo (F2 38: *»Funkcionira vse, zelo se povezujejo in potem je tu rezultat, takšen, kot je.«*) ter z medsebojnim povezovanjem omogočajo nižje cene storitev. Zadovoljni so z delom občine in županom. Menijo, da je zavzet za probleme ljudi (F5 22: *»Župan je zelo zavzet za probleme ljudi, jim prisluhne in urgira, pa dobro urgira.«*), je dober koordinator in zna organizirati delo ter vključiti potrebne službe. Udeleženci potrebne informacije pridobivajo na spletu (F6 14: *»Jaz pogledam vse na računalnik, grem na internet, pa najdem.«*), o aktualnih zadevah ter aktivnostih v Radljah pa se obveščajo tudi preko lokalnega glasila Novičke, v katerih izvedo številne koristne informacije: *»Novičke izhajajo, tam so tiste glavne stvari. Rada berem novičke, ker tam izvem tudi kaj koristnega, recimo, če moram kaj oddati ali podobno.«* (F5 23). Drugo glasilo pa je Vodnik, ki vsebuje opis dogajanja v Radljah in sosednjih občinah. Vodnik bo prenehal izhajati, njegovo vlogo bodo prevzele Novičke, ki bodo obširnejše. Udeleženci so govorili tudi o svojem razočaranju nad tem, da Novičk in Vodnika ljudje sploh ne preberejo: *»V našem bloku sem videla, da jih kar stran mečejo. Vsak pride do nabiralnika, pa kar tam reklame in to vrže stran, sploh ničesar ne prebere.«* (F3 25).

4.2.3 Potrebe starih ljudi v občini Radlje ob Dravi

Udeleženci so izrazili svoje potrebe, pričakovanja in želje po spremembah. Želeli bi si boljše ureditev Mariborske ceste, kjer pa so možnosti sprememb zaradi postavitve hiš omejene. Želja enega udeleženca je bila dvigalo na Stari Grad. V okviru sprememb pri prevozu je večina udeležencev izpostavila željo po taksiju v Radljah in okolici: *»Edino to me muči, pa tudi stare ljudi, da tu v Radljah in v bližini ni taksijev.«* (F1 13). Udeleženka je

omenila sofinanciranje taksija: *»Da bi se mogoče sofinanciral taksi, to bi še šlo.«* (F1 16). Problem pri prevozu jim predstavljajo tudi stopnice na avtobusih, ki so nedostopne osebam na invalidskih vozičkih, težave pa predstavljajo tudi starim ljudem: *»Ne samo voziček, že tisti dve stopnici sta za nas problem.«* (F4 7). Stopnice jim predstavljajo težave tudi v stanovanjskih stavbah: *»Zdi se mi, da v bloku mora biti dvigalo. Če živiš kje v višjem nadstropju, da ti ni treba vleči polne vrečke po stopnicah, če že tako težko hodiš.«* (F4 3). Pomembno se jim tudi zdi v okolici ohranjati možnosti za lažji dostop starih ljudi: *»Za starostnike je treba čim več narediti, da bomo pokretni in mobilni.«* (F4 4). Udeleženci si želijo urejenega doma, kar je po njihovim besedah v starosti težje ohranjati, v skupnosti pa so izrazili potrebo po večjem medgeneracijskem sodelovanju z namenom izboljšanja socialnih mrež: *»Moramo se zavedati, da je kraj majhen, zato bi morale biti socialne mreže boljše, bolj urejene, pa niso. Kaj bi morali narediti, pa naj povedo strokovnjaki.«* (F2 44).

4.2.4 Projekt Starosti prijazna občina

Zadnja točka pogovora je bila namenjena izkušnjam in mnenju ljudi o projektu Starosti prijazna občina. Ena udeleženka je bila v županovem svetu, po njenem mnenju so dobro sodelovali z županom: *»Tudi v županovem svetu smo dobro sodelovali. Mi smo povedali, kaj bi potrebovali, župan se za to zavzel in to uredil.«* (F3 22). Člani županovega sveta so izvedli anketiranje po domovih o potrebah in željah starih ljudi. Njihovi predlogi so bili upoštevani, imeli pa so več sestankov o evalvaciji predlogov, torej o tem, kaj je bilo že narejenega v občini in kaj bi bilo še potrebno. Udeleženci so omenili tudi Prostofer, ki deluje, ampak ga ne uporabljajo. Po njihovem mnenju je primeren za namenske prevoze, omogoča recimo dostop do zdravnika, govorili pa so tudi o postopku pridobitve prevoza: *»Ja, deluje, ampak moraš imeti razlog. Brala sem, da je to procedura. Poklicati moraš v Ljubljano, na nek center, kjer ti povejo, kakšni so normativi. Ne moreš recimo iti na kavo k prijateljici.«* (F2 9). V okviru izvajanja projekta Starosti prijazna občina so se izvedla različna koristna predavanja za stare ljudi, na primer predavanja o zaščiti in dedovanju. Do nekaj sprememb je prišlo tudi v okolju, recimo do ureditve ceste pri glasbeni šoli in ureditve prehoda pri društvu upokojencev. Po mnenju udeležencev je občina Radlje ob Dravi prijazna starim ljudem: *»Radlje je občina po meri ljudi.«* (F1 45).

5 RAZPRAVA

Občina Radlje ob Dravi je v zadnjih letih doživela razcvet. S številnimi novostmi in spremembami, tako v okolju kot v spreminjanju in reorganizaciji aktivnosti, svojim občanom in občankam želi ponuditi kar se da veliko. Velik poudarek dajejo tudi področju starih ljudi, o čemer priča tudi pridružitve občine slovenski mreži starosti prijaznih mest in občin leta 2014.

5.1 Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi

Položaj starih ljudi sem v fokusni skupini raziskovala s parametri okolja, prevoza, bivanja in vključevanja v družbo. Prišla sem do zaključka, da so stari ljudje v občini Radlje ob Dravi zadovoljni s svojim položajem. Udeleženci fokusne skupine so izrazili zadovoljstvo z ureditvijo okolice v občini, urejenostjo cest in kolesarskih poti, čistočo pločnikov in zadostnim številom prehodov za pešce.

Urejenost in čistost okolja sta po mnenju udeležencev pokazatelj starosti prijaznega mesta, kar se sklada z ugotovitvami raziskave Starosti prijazna Ljubljana (Voljč, 2010) iz leta 2008/2009. Istega mnenja so bili tudi udeleženci v raziskavi Potrebe, zmožnosti in stališča starejših ljudi (Ramovš, 2013), v katero so bili vključeni ljudje, stari 50 let in več. Ljudje na podeželju so izpostavljali stvari, zaradi katerih je mesto starosti prijazno: urejena soseska, pločniki, urejene ceste, kolesarska pot, dvigala itn.

Udeleženci fokusne skupine so med drugim opozorili na velik pomen dvigal v stavbah. V občini Radlje ob Dravi so dvigala v vseh večjih stavbah in institucijah – uradih, centru za socialno delo, občini, Domu Hmelini, zdravstvenem domu, hotelu itn., kar stare ljudi v občini veseli. Stopnice namreč predstavljajo oviro ne le ljudem na vozičkih, ampak tudi starim ljudem nasploh.

Po besedah udeležencev fokusne skupine in intervjuvancev pa kakovost življenj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi izboljšuje tudi večgeneracijski center.

V okviru večgeneracijskega centra izvajajo neformalna druženja in srečanja, informiranje uporabnikov (informiranje s področja preprečevanja in odpravljanja socialnih težav in stisk ter informiranje o aktivnostih v okviru centra), izvajajo pa tudi pestre vsebine, ki potekajo na različnih lokacijah (tudi v občinah Ravne na Koroškem, Črna na Koroškem, Mežici, Podvelki in Prevaljah) (Večgeneracijski center Dogaja se! Center aktivnosti Koroške, b.d.).

Udeleženci fokusne skupine se radi udeležujejo aktivnosti v večgeneracijskem centru, vse od kuharskih in zeliščarskih delavnic do številnih strokovnih predavanj. Direktor ŠKTM-ja je povedal, da aktivnosti oblikujejo v skladu z željami, predlogi in pričakovanji obiskovalcev.

Cilj in namen projekta večgeneracijskega centra je s ponudbo različnih preventivnih vsebin ranljivim ciljnim skupinam (med njimi tudi starim ljudem, še posebej tistim iz socialno ogroženih okolij) dvigniti kakovost njihovega življenja, zagotoviti socialno vključenost, zmanjšati tveganje za revščino in preprečiti socialno izključenost (Večgeneracijski center Dogaja se! Center aktivnosti Koroške, b.d.).

O pozitivnih učinkih, koristnosti in uporabnosti aktivnosti so govorili udeleženci fokusne skupine. Še posebej so izpostavili dejstvo, da vidijo bistvo delavnic in aktivnosti v druženju obiskovalcev. Presenetilo me je njihovo odkrito razočaranje nad starimi ljudmi, ki se aktivnosti tako v večgeneracijskem centru kot v lokalnem okolju ne udeležujejo. Po njihovem mnenju s svojim namernim izključevanjem krčijo svojo socialno mrežo. O pomenu mrež socialne opore v večgeneracijskih centrih je pisal tudi Midwinter (Jelenc-Krašovec in Kump, 2006), ki je dejal, da imajo različni programi izobraževanja v skupnosti pomembno vlogo pri širjenju mrež socialne opore. V okviru medgeneracijskih centrov lahko stari ljudje zadovoljujejo nematerialne socialne potrebe, srednja generacija se lahko pripravlja na lastno starost, mlada generacija pa prejema znanje in izkušnje od starejših. Stari ljudje lahko v okviru teh programov podpirajo ostale, jih spodbujajo pri učenju, osebnem razvoju in družbenem življenju, ki naj bo aktivno.

Zavedati se je potrebno pomena sodelovanja med generacijami. Ramovš (2013, str. 41) medgeneracijsko sožitje opredeli kot »sožitje med mlado, srednjo in tretjo generacijo, pri čemer sožitje obsega medsebojno doživljanje, sodelovanje, izkušnje, stališča in ravnanje ljudi v neposrednem in posrednem sobivanju v družini, skupinah in skupnosti.«

Prav v okviru teme medgeneracijskega sodelovanja pa sem v svoji raziskavi prišla do presenetljivih rezultatov. Vsi intervjuvanci, predstavniki institucij in župan so govorili o velikem pomenu medgeneracijskega sodelovanja ter o ohranjanju solidarnosti med generacijami. Na drugi strani pa so udeleženci fokusne skupine zavzeli stališče, da medgeneracijskega sodelovanja, razen v okviru družine, v občini Radlje ob Dravi ni ravno veliko. Kljub temu predvsem Dom Hmelina veliko pozornost posveča medgeneracijskemu druženju, sodelovanju s šolami in vrtci ter krepitevi prostovoljstva otrok.

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020, 2013)

predstavlja problematiko zmanjšanja družbene povezanosti (ki se kaže v nezaupanju v institucije, nezadovoljstvu prebivalstva itn.) zaradi večanja socialnih stisk in problematiko ljudi v Sloveniji. Poleg vsemu drugemu je potrebno več pozornosti nameniti tudi razvoju in promociji konkretnih oblik solidarnosti in sodelovanja med generacijami.

Medgeneracijsko sodelovanje v lokalnem okolju je potrebno razvijati in spodbujati v večji meri, pri tem pa je pomemben tudi prispevek socialnega dela. Mali (2014) govori o nalogi socialnega dela, ki naj medgeneracijsko sožitje v okviru skupnosti krepí in spodbuja. Lokalna skupnost je namreč v socialnem delu pomembna, saj povezuje mikro in makro raven in predstavlja ključni element pri vzpostavljanju in spodbujanju solidarnosti.

Na njegovo pomembnost kaže tudi dejstvo, da je krepitev medgeneracijskega sožitja v skupnosti eden izmed pomembnih krajevnih uspehov, ki jih dosega projekt Starosti prijazno mesto (Ramovš, 2014d).

Obveščanje in informiranje starih ljudi o možnih oblikah pomoči je pomemben del socialnega dela. Stari ljudje uporabljajo svetovni splet, v večji meri pa se zanašajo na pisne vire obveščanja, zato je pomembno ohranjanje le-teh. Občina Radlje ob Dravi vsak teden izda informativno glasilo Novičke občine Radlje ob Dravi, do pred kratkim pa so mesečno izdajali tudi Vodnik po prireditvah Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Ta je vseboval koledar vseh prireditev, dogodkov in aktivnosti, ne le v občini Radlje ob Dravi, ampak tudi sosednjih občin. Izdajanje tega glasila so prekinili, njegovo vlogo bodo prevzele sedaj obširnejše Novičke občine Radlje ob Dravi.

5.2 Storitve v občini Radlje ob Dravi

V občini Radlje ob Dravi so starim ljudem na voljo številne storitve, ki se zagotavljajo v okviru različnih institucij in organizacij.

Ena izmed storitev je pomoč na domu, ki se je do leta 2017 izvajala pod okriljem Centra za socialno delo Radlje ob Dravi, sedaj pa jo izvaja Javni zavod ŠKTM. Pomoč na domu je storitev, ki ohranja in izboljšuje kvaliteto življenja starih ljudi ter jim omogoča, da čim dlje ostanejo v svojem domačem okolju.

»Pomoč na domu je socialnovarstvena storitev, ki je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, če se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanju nimajo možnosti« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b.d.).

Cena storitve pomoči na domu se je znižala, s čimer so omogočili večjo dostopnost do te storitve, o čemer priča tudi porast uporabnikov v občini Radlje ob Dravi.

Z letošnjim letom je namreč občinski svet občine Radlje ob Dravi potrdil predlog o višji subvenciji cene, tako da uporabnik plača 2,5 evra/uro, občina Radlje ob Dravi pa prispeva 13,97 evra/uro oziroma 84,82 odstotka cene storitve (Občina Radlje ob Dravi, 2019).

V Radljah ob Dravi je lociran tudi Dom Hmelina, ki zagotavlja institucionalno varstvo, začasne namestitve, za ljudi v lokalnem okolju pa skrbijo tudi z razvozom kosil na dom. Med pogovori so intervjuvanci izpostavili problem pomanjkanja prostih mest v domovih za stare. Da je to res tako, potrjuje tudi poročilo Skupnosti socialnih zavodov (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, 2019). Ta je februarja leta 2019 izdala najnovejše poročilo o pregledu prošenj in prostih mest v domovih za starejše (kamor so vključeni javni zavodi in zasebni domovi za stare ljudi s koncesijo) ter posebnih socialnovarstvenih zavodih. Dom Hmelina ima kapaciteto 152 uporabnikov, aktualne prošnje za sprejem, ki izražajo potrebo po takojšnji namestitvi, so štiri. Evidentiranih prošenj za sprejem (vse popolno sprejete prošnje, za katere vodi dom postopek po veljavnem pravilniku) pa je 155. Skupno v Sloveniji je 8.262 aktualnih prošenj prosilcev in kar 22.216 evidentiranih prošenj.

Plačilo institucionalnega varstva lahko predstavlja težavo starim ljudem, katerih dohodki v večini primerov ne zadostujejo. Pri tem jim je na voljo storitev oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev, postopek vodi pristojni center za socialno delo. Strokovne delavke s centra za socialno delo in Doma Hmelina so v intervjujih izpostavile stisko, ki jo stari ljudje doživljajo ob prepovedi odtujitve in obremenitve njihove nepremičnine v korist občine v primerih, ko je občina doplačnik institucionalnega varstva.

Center za socialno delo odloči o delni ali celotni oprostitvi plačila storitve v skladu z Uredbo o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev. Uredba določa mejo socialne varnosti, plačilno sposobnost, prispevek k plačilu in oprostitev plačila storitve, ki ga upravičenec ali zavezanec ne more in ni dolžan plačati glede na plačilno sposobnost (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b.d.).

Center za socialno delo Radlje ob Dravi zagotavlja pomoč starim ljudem preko socialnih transferjev, saj predvsem ti zapošajo za denarno socialno pomoč, izredno denarno socialno pomoč in varstveni dodatek. Poleg urejanja oprostitve plačila institucionalnega varstva center za socialno delo pomaga tudi pri urejanju skrbništva za odrasle, pri razreševanju konfliktov, velik pomen pa pripisujejo tudi terenskemu delu.

Terensko delo je v socialnem delu pomembno in bi se ga morali v večji meri posluževati. Z delom na terenu se ljudem približamo, krepimo njihovo moč ter preprečujemo njihovo osamljenost. Po mnenju direktorice Centra za socialno delo Radlje ob Dravi preko terenskega dela stare ljudi informirajo in obveščajo o možnih oblikah pomoči, kar je pomemben del socialnega dela.

Poleg storitve pomoči na domu, institucionalnega varstva, storitev, ki jih zagotavlja center za socialno delo, ter aktivnosti v večgeneracijskem centru so udeleženci v raziskavi govorili še o drugih možnostih aktivnosti in udejstvovanja starih ljudi v občini. V Radljah ob Dravi je društvo Šent, ki nudi delavnice in dejavnosti, v katere se vključujejo tudi stari ljudje. Dom Hmelina izvaja Alzheimer Caffé, številna laična in strokovna predavanja ter dogodke, kot sta Dan za spremembe in Sprehod za spomin. V občini deluje tudi planinsko društvo, društvo upokojencev, ki ponuja možnosti druženja in izletov, ter koronarno društvo, katerega tedenskih rekreacij se udeležujejo tudi udeleženke fokusne skupine. Pomembno vlogo ima tudi Knjižnica Radlje ob Dravi, ki s svojimi dejavnostmi privablja tudi stare ljudi.

Strategija – razvojni načrt občine Radlje ob Dravi pa v poglavju o analizi dejanskega stanja v popisu programov za stare ljudi, ki obstajajo v občini, k zgoraj naštetim dodaja še patronažno službo v okviru Zdravstvenega doma Radlje ob Dravi, Muzej Radlje ob Dravi ter osnovno šolo in vrtec Radlje ob Dravi. V okviru nevladnih organizacij, ki izvajajo programe za stare ljudi, pa poleg Društva upokojencev Radlje ob Dravi naštevajo še Društvo upokojencev Remšnik in Medobčinsko društvo invalidov Drava (Strategija – razvojni načrt, 2014).

Pomembno se mi zdi dodati, da sta v občini Radlje ob Dravi kar dve demenci prijazni točki. Prva je center za socialno delo, druga pa Dom Hmelina, ki je poleg tega še koordinator demenci prijaznih točk na Koroškem.

V raziskavi sem želela ugotoviti, kako institucije in organizacije v občini Radlje ob Dravi sodelujejo med seboj. Povezovanje med institucijami je pomembno, saj multidisciplinarni pristop v procesu reševanja težav uporabnikov vpliva na soustvarjanje zelenih izidov. Udeleženci fokusne skupine menijo, da institucije in organizacije medsebojno dobro sodelujejo, takšnega mnenja so tudi intervjuvanci. Izpostavili so pomembnost medsebojnega povezovanja, saj se z njim zagotavlja boljša kakovost življenja starih ljudi. V povezavi z delom na terenu pa pride do izraza pomen medinstitucionalnega sodelovanja, kar je po besedah intervjuvancev predvsem vključevanje starih ljudi v aktivnosti v okolju, posledično pa se tako preprečuje tudi njihova osamljenost.

Ramovš (2009) govori o interdisciplinarnem dopolnjevanju vseh kulturnih panog in znanstvenih ved, ki prispevajo k solidarnemu sožitju in kakovostnemu staranju preko njihovih znanj in tehnologij. Interdisciplinarno se morajo vključevati ne samo psihosocialne vede (npr. socialno delo, psihologija itn.) in zdravstvene vede, temveč tudi vzgojno-izobraževalne vede (npr. andragogika, pedagogika itn.) ter organizacijske, ekonomske in druge vede, »ki so odločilne za novo medgeneracijsko vzgojo, preventivno krepitev zdravja in samopomoč ter za urejanje vsem generacijam prijaznega okolja« (Ramovš, 2009).

Socialni delavci z uporabo znanj o potrebah starih ljudi prispevajo k razvoju in povezovanju različnih storitev (Mali, 2014).

5.3 Potrebe in želje starih ljudi v občini Radlje ob Dravi

Stari ljudje v moji raziskavi so izpostavili težave, povezane z mobilnostjo, še posebej s pomanjkljivimi voznimi redi avtobusov ter slabimi povezavami z drugimi občinami. Večina udeležencev fokusne skupine je izrazila željo po uvedbi taksi službe v občini Radlje ob Dravi. Menijo, da bi se s tem izboljšala njihova mobilnost, kar bi jim omogočalo večjo samostojnost in manjšo odvisnost od drugih zaradi prevoza. Problema mobilnosti starih ljudi se zaveda tudi občina Radlje ob Dravi. V prihodnje se bo po besedah župana uredil javni potniški promet, ki bo izboljšal povezave med centrom mesta in periferijo. Izražena pa je bila tudi ideja o mobilni lekarni, ki bi starim ljudem omogočala lažji dostop do zdravil.

Udeleženci si želijo urejenega doma, kar je po njihovih besedah v starosti težje ohranjati. Zato so tudi intervjuvanci izpostavili potrebo po institucionalnem varstvu za stare ljudi in možnosti oskrbe na domu. V veliko primerih stari ljudje želijo ostati doma, v domačem okolju, tudi ko potrebujejo pomoč pri dnevnih opravilih ali jih pestijo zdravstvene težave. Svojo nepremičnino in imetje, ki ga imajo, pa želijo prepustiti svojim naslednikom. V primerih, ko njihovi dohodki ne zadostujejo za plačilo storitve institucionalnega varstva in postane doplačnik storitve občina, ta v zemljiško knjigo vpiše prepoved odtujitve nepremičnine. Na drugi strani tudi zavezanci za plačilo storitev institucionalnega varstva, recimo otroci za svoje starše, v nekaterih primerih storitev niso sposobni plačevati.

Starim ljudem je potrebno »omogočiti samostojno bivanje na svojem domu, zagotoviti jim je treba ustrezno infrastrukturo, zdravstvene in socialne storitve, poskrbljeno mora biti tudi za njihovo dejavno vključevanje v življenje občine« (Pihlar, 2010).

Stari ljudje imajo željo ostati v doma, v domačem okolju, in naša naloga je, da spodbujamo razvoj primernih storitev za stare ljudi na domu in tako omogočimo čim daljše samostojno bivanje v domačem okolju. V občini Radlje ob Dravi so zaznali potrebo po uvajanju novih oblik skupnostne oskrbe, zato bodo gradili oskrbovana stanovanja za stare ljudi. Oskrbovana stanovanja so primer storitve institucionalnega varstva in so namenjena starim ljudem, »ki se sami ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati, kljub temu pa lahko še vedno živijo razmeroma samostojno življenje z večjo ali manjšo pomočjo strokovnega osebja« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b.d.).

Tudi usmeritve Strategije dolgožive družbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017) vsebujejo prilagajanje bivalnega prostora, kamor spada prilagoditev bivalnega prostora, na primer v domovih za vse življenje, pametnih domovi itn., in uvajanje drugačnih institucionalnih in skupinskih oblik bivanja, kamor spadajo oskrbovana stanovanja, pa tudi gospodinske skupine, dnevni centri itn.

5.4 Projekt Starosti prijazna občina

Pomemben del mojega raziskovanja je predstavljal tudi projekt Starosti prijazna občina, v katerega se je občina Radlje ob Dravi vključila leta 2014. Za pristop k projektu so se po besedah župana odločili po predstavitvi delovanja mreže ter ob podpori Inštituta Antona Trstenjaka.

Slovenska mreža starosti prijaznih mest ima pri svojem oblikovanju dve posebnosti. Prva je oblikovanje častnega lokalnega odbora, druga pa oblikovanje petletne razvojne strategije (Starosti prijazna mesta in občine, b.d.). V občini Radlje ob Dravi se je sestavil županov svet, v katerega je bilo imenovanih petnajst občank in občanov, starejših od 65 let, ter predstavniki vseh institucij in organizacij, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi. To so bili predstavniki Osnovne šole Radlje ob Dravi, Centra za socialno delo Radlje ob Dravi, Doma Hmeline, Knjižnice Radlje ob Dravi, Zdravstvenega doma Radlje ob Dravi, dva občinska svetnika Občine Radlje ob Dravi, poverjeniki Društva upokojencev Radlje ob Dravi in posamezne fizične osebe.

Prav tako pa je občina Radlje ob Dravi izoblikovala Strategijo – razvojni načrt za obdobje 2014–2020 za projekt Starosti prijazna občina. Med člane županovega sveta so razdelili šestnajst vademekumov oziroma knjižic, v katere so zapisovali pobude, želje in pričakovanja starih ljudi. Ena izmed udeleženk fokusne skupine je bila članica županovega sveta in je skupaj z drugimi člani izvedla anketiranje po domovih o potrebah in željah

starih ljudi. Nato so naredili analizo potreb starih ljudi in predlogov županovega sveta ter na podlagi le-teh tudi ukrepe.

V socialnem delu govorimo o velikem pomenu participacije uporabnikov in že sam projekt Starosti prijazna občina vključuje stare ljudi.

Na splošno lahko o participaciji govorimo kot o procesih vključevanja pogledov in stališč vpletenih v proces v sprejemanje odločitev. Drugi izrazi so še soustvarjanje, vključevanje uporabnikov, skupnostno udejstvovanje itn. (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018).

Stari ljudje so bili poleg predstavnikov javnih zavodov vključeni v županov svet in so predstavljali pomemben del pri ugotavljanju potreb starih ljudi v občini Radlje ob Dravi, njihovi analizi in sestavljanju ukrepov. Udeleženka fokusne skupine je svojo izkušnjo članstva v županovem svetu opisala kot pozitivno, mnenja je, da so bili njihovi predlogi slišani in upoštevani. Izpostavila pa je tudi zavzetost župana pri pobudah in željah, ki prihajajo iz okolja in od starih ljudi.

V okviru projekta Starosti prijazna občina je v občini prišlo do več sprememb, tako manjših kot večjih. V nadaljevanju bom izpostavila nekaj glavnih, do katerih je prišlo v občini Radlje ob Dravi v času izvajanja projekta Starosti prijazna občina. Predloge županovega sveta, zapisanih v Strategiji – razvojnem načrtu, sem povezala z izkušnjami sodelujočih v moji raziskavi. Te spremembe so:

- Okolica: udeleženci fokusne skupine so izpostavili nenehno prenavljanje in izboljševanje okolice ter infrastrukture. Spremembe: ureditev prehoda za pešce pri glasbeni šoli, ureditev prehoda za pešce pri društvu upokojencev, urejenost pločnikov, ureditev ceste skozi center mesta, dvigalo v zdravstvenem domu, postavitve ograje v Športni hiši itn.
- Prevoz: problemi z mobilnostjo starejših so omenjeni v Strategiji – razvojnem načrtu, o problematiki glede prevoza pa so govorili tudi moji intervjuvanci in udeleženci fokusne skupine. Oboji so izrazili željo po uvedbi taksi službe v občini Radlje ob Dravi in govorili o pomenu ureditve javnih prevozov, saj so linije in vozni redi avtobusov pomanjkljivi. Župan je povedal, da bo v prihodnje v občini prišlo do ureditve javnega potniškega prometa, ki bo te težave odpravljal. Uvedba Prostoferja v okviru mreže Matija je bila dobrodošla sprememba v občini in starim ljudem omogoča brezplačne prevoze, ki jih izvajajo prostovoljci, do zdravnika ali po opravkih. Nihče izmed udeležencev fokusne skupine še ni imel izkušnje s Prostoferjem, zato o njegovi praktični uporabnosti ne morem govoriti.

- Večgeneracijski center: aktivnosti, ki so vključevale tudi stare ljudi, so pričele potekati že v letu 2014 v okviru delovanja Javnega zavoda ŠKTM. Uvedba večgeneracijskega centra leta 2017 pa je aktivnosti še bolj približala starim ljudem. Na voljo so različne delavnice in predavanja, ki se jih radi udeležujejo, tako zaradi njihove uporabnosti kot zaradi druženja samega.
- Knjižnica: predlogi županovega sveta v okviru knjižnice so bili: knjižnica v centru Radelj, izboljšanje dostopa do knjižnice ter več dejavnosti znotraj knjižnice, ki bi vključevale stare ljudi. Knjižnica je pomemben del življenja starih ljudi v občini Radlje ob Dravi, v njej se izvajajo številne aktivnosti, vse od predavanj do predstavitev knjig in podobno. Udeleženci fokusne skupine večinoma radi hodijo v knjižnico, najbolj pa so veseli spremembe lokacije, ki jim je olajšala dostop do knjig – knjižnica je namreč sedaj locirana v centru mesta.
- Storitve: ena izmed pobud županovega sveta je bila možnost dostave kosila na dom. Razvoz kosil v občini Radlje ob Dravi zagotavlja Dom Hmelina. Predlogi so se nanašali tudi na cenovno dostopno pomoč, ki bi omogočala starim ljudem čim daljše življenje doma. To je tudi želja mojih intervjuvancev in udeležencev fokusne skupine. K temu lahko prispeva znižanje cene storitve pomoči na domu v občini Radlje ob Dravi.
- Druge aktivnosti: izvajanje preventivnih programov za stare ljudi, Klub svojcev, izvedba različnih predavanj itn.

6 SKLEPI

Stari ljudje so zadovoljni s svojim položajem v občini Radlje ob Dravi. Izrazili so zadovoljstvo z urejenostjo okolice, urejenostjo cest in kolesarskih poti. V glavnem so zadovoljni tudi s postavitvijo prehodov za pešce, katerih število raste iz leta v leto, ter urejenostjo in čistočo pločnikov.

Glede prevoza so stari ljudje izrazili svoje nezadovoljstvo s pomanjkljivimi voznimi redi avtobusov, ki marsikateremu staremu človeku v Radljah ob Dravi predstavlja sredstvo prevoza. Izgradnja obvoznice in posledično s tem tudi sprostitev prometa skozi center ter nova ureditev ceste skoti center predstavljajo pomembno spremembo. Izpostavili so nevarnost križišča na glavni cesti Maribor–Dravograd med trgovinama Hofer in Lidl, saj jih veliko število prometnih nesreč v tem križišču navdaja s strahom.

Starim ljudem v občini Radlje ob Dravi so na voljo številne storitve, ki jih zagotavljajo institucije in organizacije. Pomoč jim ponuja Javni zavod ŠKTM preko storitve pomoči na domu, Center za socialno delo Radlje ob Dravi preko svojih pooblastil ter Dom Hmelina z možnostjo storitve institucionalnega varstva, ki ga izvaja poleg vseh svojih dejavnosti, ki jih izvajajo tudi za ljudi iz lokalnega okolja. Pomembno vlogo za življenje starih ljudi v skupnosti imajo tudi številna neformalna društva, na primer Društvo upokojencev Radlje ob Dravi, društvo Šent ter tudi večgeneracijski center, ki starim ljudem zagotavlja možnost obiskovanja različnih predavanj, delavnic in izobraževanj. Aktivnosti stari ljudje opredeljujejo kot koristne in uporabne, bistvo pa vidijo v medsebojnem druženju.

Ponudba aktivnosti in možnosti udejstvovanja starih ljudi v občini Radlje ob Dravi je pestra in zadostna, stari ljudje pa so izrazili razočaranje nad premajhno udeležbo starih ljudi, zaradi katere je prišlo tudi do ukinitve nekaterih delavnic v okviru večgeneracijskega centra.

Obveščanje in informiranje starih ljudi o možnih oblikah pomoči je pomemben del socialnega dela. Poudarek je na terenskem delu strokovnih delavcev, ki s svojimi obiski ljudi informirajo ter koordinirajo proces pomoči, tudi ob sodelovanju drugih institucij in organizacij.

Medgeneracijsko sožitje je pomemben člen v zagotavljanju kakovosti življenja starih ljudi, na njegov pomen opozarjajo številni dokumenti in strategije. V občini Radlje ob Dravi strokovnjaki in župan občine dajejo velik pomen povezovanju med generacijami, udeleženci fokusne skupine pa tega sodelovanja razen znotraj lastne družine niso opazili.

V okviru pogovora o potrebah in željah starih ljudi v občini Radlje se je poleg majhnih sprememb v okolju izrazila tudi želja po uvedbi taksi službe v občini, ki bi starim ljudem omogočala večjo samostojnost. Stari ljudje si želijo finančne zadostnosti in možnosti oskrbe na domu, saj je to tudi njihova želja. Strokovnjaki pa so z vidika svojih izkušenj pri delu s starimi ljudmi izrazili svoje videnje potreb starih ljudi. Soočajo se z velikim pomanjkanjem prostih mest v domovih za stare, saj je za ljudi, ki potrebujejo nujno oskrbo in pomoč, namreč potrebna namestitev.

Občina Radlje ob Dravi se je leta 2014 pridružila slovenski mreži starosti prijaznih mest in občin in postala starosti prijazna občina. Na podlagi pobud in želja starih ljudi, pridobljenih v anketiranju, ter predlogov županovega sveta so pripravili Strategijo – razvojni načrt, ki vsebuje predloge in ukrepe v smeri zagotavljanja starosti prijaznega okolja. V okviru projekta je v občini Radlje ob Dravi prišlo do več manjših in večjih sprememb, skrb za starejše občanke in občane pa je ne glede na izvajanje projekta Starosti prijazna občina eno izmed pomembnih vodil delovanja občine.

7 PREDLOGI

Demografski trendi nakazujejo na porast deleža starejšega prebivalstva, zato mora trend staranja prebivalstva postati ena izmed glavnih tem v javnih sferah. Glede na dejstvo, da se vsi staramo, je potrebno pojem staranja in starosti detabuizirati. Potrebno je v čim večji meri ozaveščati in informirati javnost o tematiki staranja na različne načine. Pomembno vlogo vidim v medijih, ki bi predstavljali stare ljudi preko pozitivnih zgodb, ki bi prikazovale njihova znanja in spretnosti, in ne bi bili prikazani stereotipno v negativni luči kot ubogi, osamljeni ljudje, ki potrebujejo pomoč. Prav tako menim, da bi bilo potrebno tematiko starosti vpeljati že v učne načrte vrtcev ter osnovnih in srednjih šol.

Spoznanja, do katerih sem prišla z raziskavo, kažejo na nujno potrebo po organizaciji celovitega sistema dolgotrajne oskrbe v Sloveniji. Stari ljudje so v raziskavi namreč izpostavili željo ostati doma in njihove želje moramo upoštevati. Potrebno je nadgrajevati obstoječe in uvajati nove skupnostne storitve oskrbe starih ljudi, pri čemer vidim pomembno vlogo socialnega dela. Storitve morajo biti fizično in časovno dostopne, prav tako pa ne smemo zanemariti finančnega vidika. Predlagam ureditev enotne cene storitve pomoči na domu na nacionalni ravni. Ta se razlikuje glede na odstotek sofinanciranja občin, kar pa stare ljudi postavlja v neenak položaj in neenake možnosti dostopa do storitve.

Osveščanje in informiranje starih ljudi je bistvenega pomena, kot so opredelili moji sogovorniki. Ljudem se je potrebno približati preko različnih kanalov obveščanja. V občini Radlje ob Dravi tedensko izdajajo glasilo Novičke občine Radlje ob Dravi, ki vsebujejo aktualne informacije, tedenski razpored aktivnosti v Večgeneracijskem centru Radlje ob Dravi in po novem tudi informacije o dejavnostih in prireditvah v občinah. Predlagam, da se poleg objav v pisnih glasilih stare ljudi v večji meri obvešča tudi na druge načine. Eden izmed načinov je obveščanje preko lokalnega radia, prav tako pa bi se lahko več informacij nahajalo na različnih oglasnih deskah in panojih po občini. Z večjim poudarkom na informiranju, ki bo dostopno starim ljudem v lokalnem okolju, se lahko le-ti seznanijo z možnimi oblikami pomoči ter aktivnostmi v okolju, na tak način pa ohranjamo in dvigujemo kakovost njihovega življenja.

Z informiranjem in osveščanjem je tesno povezano terensko delo, ki je pomemben sestavni del socialnega dela. Menim, da mora stroka socialnega dela še več pozornosti nameniti neposrednemu stiku z uporabniki v njihovem okolju, se jim na tak način približati in posledično preprečevati njihovo socialno izključenost. V prvi vrsti pa bi morale priti do

sprememb znotraj socialnodelovne politike, ki bi takšen način dela omogočala v večji meri. Ne smemo pa zanemariti pomena neformalnih društev (kot na primer društva upokojencev itn.) in prostovoljcev, ki tudi opravljajo terensko delo in obiskujejo svoje člane na domu. Pri tem pridejo v neposreden stik s starimi ljudmi in se soočijo z njihovimi stiskami. Menim, da bi se moralo društva in prostovoljce informirati o možnih oblikah pomoči za stare ljudi, saj bi lahko te informacije prenesli starim ljudem na terenu.

Več pozornosti je potrebno nameniti medgeneracijskem sožitju in konkretnemu sodelovanju generacij v lokalnem okolju. Poudariti je treba korist vsake generacije, ki lahko s svojim znanjem in izkušnjami pomembno prispeva k širjenju socialnih mrež posameznika. V občini Radlje ob Dravi se sicer izvajajo medgeneracijska druženja, še posebej v okviru Doma Hmelina, kjer velik poudarek dajejo tudi krepitvi prostovoljstva otrok. Udeleženci fokusne skupine pa so na drugi strani mnenja, da medgeneracijskih druženj ni veliko. Predlagala bi, da Večgeneracijski center Radlje ob Dravi večkrat organizira medgeneracijska druženja, v katera bi se vključevale vse generacije, predvsem bi skušali privabiti stare ljudi iz okolja. Izbiro tematike druženj bi prepustila udeležencem, tako otrokom kot starim ljudem, tako bi bile aktivnosti zares oblikovane po njihovih željah.

Skozi raziskavo so moji sogovorniki spregovorili tudi o potrebi po namestitvenih možnostih za osebe, ki so mlajše od 65 let, in zaradi bolezni, recimo kapi, potrebujejo pomoč druge osebe pri dnevnih opravilih. Sogovorniki so predlagali tem osebam namenjene institucije, sama pa menim, da je potrebno razmišljati tudi v smeri skupnostne oskrbe oseb. Da pridobimo še več znanja, izkušenj in vpogledov v vsakdanje življenje ljudi, bi lahko najprej opravili raziskavo o tem fenomenu, nato pa na podlagi ugotovitev načrtovali, možno tudi s pilotnim projektom, kako naprej. Vključenost bodočih uporabnikov v celoten proces, vključno z načrtovanjem in samo izvedbo, se mi zdi ključna, saj njihove izkušnje predstavljajo glavni vir informacij.

8 SEZNAM VIROV

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2011). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Černič, I. (2018). *Celotni izdatki za dolgotrajno oskrbo v 2016 znašali 499 milijonov EUR in so bili višji kot v 2015*. Pridobljeno 2. 2. 2019 s <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/7852>

Dragoš, S. (2007). *Skupnostno socialno delo. Skripta 2007/2008*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Drole, J., Črnak Meglič, A., Lebar, L., Nagode, M., Peternej, A., Šonc, A., & Toth, M. (2015). *Podpora samostojnemu bivanju v domačem okolju in dolgotrajna oskrba*. Zaključni dokument projekta s predlogi ukrepov. Pridobljeno 15. 2. 2019 s http://www.staranje.si/sites/www.staranje.si/files/upload/images/m20_aha_si_dolgotrajna_oskrba_koncna.pdf

Filipovič Hrast, M., Hlebec, V., Knežević Hočevan, D., Černič Istenič, M., Kavčič, M., Jelenc Krašovec, S., Kump, S., & Mali, J. (2014). *Oskrba starejših v skupnosti: Dejavnosti, akterji in predstave*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba. Očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Flaker, V., Nagode, M., Rafaelič, A., & Udovič, N. (2011). *Nastajanje dolgotrajne oskrbe: ljudje in procesi – eksperiment in sistem*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Hlebec, V., Filipovič Hrast, M., Kump, S., Jelenc Krašovec, S., Pahor, M., & Domanjko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hojnik-Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Jelenc-Krašovec, S. & Kump, S. (2006). Širjenje socialnih mrež starejših ljudi s pomočjo izobraževanja. *Socialno delo*, 3/5.

Kožuh Novak, M. (2006). Starejši v Sloveniji – kje smo, kam gremo. V A. Žiberna, & M. Kožuh Novak (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 12–24). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije in Slovenska filantropija, društvo za promocijo prostovoljnega dela.

Lipar, T. (2014). Indeks aktivnega staranja 2012. *Kakovostna starost*, 17(2). Pridobljeno 15. 12. 2017 s

<http://www.instantonatrstenjaka.si/tisk/kakovostnastarost/clanek.html?ID=1441>

Mali J. (2013a). *Dolgotrajna oskrba v Mestni občini Ljubljana*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mali, J. (2013b). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52(1).

Mali, J. (2014). The role of social work in the epoch of intergenerational solidarity in society. *Revija za socialnu politiku*, 21(2).

Mali, J., Flaker, V., Urek, M., & Rafaelič, A. (2018). *Inovacije v dolgotrajni oskrbi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B., Rape, T., & Rihter, L. (ur.) (2009). *Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milošević-Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39(4/5).

Milošević-Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi: izbrani članki in referati, študijsko gradivo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milošević Arnold, V., & Postrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2006). *Strategija varstva starejših do leta 2010: solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva*. Pridobljeno 7. 1. 2018 s http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/strategija_varstva_starejsih_splet_041006.pdf

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2010). *Ukrepi za spodbujanje aktivnega staranja*. Pridobljeno 18. 1. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/21122009_strategija_aktivnega_staranja_21.12corr.pdf

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2017). *Strategija dolgožive družbe*. Pridobljeno 18. 1. 2019 s http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2017/dolgoziva_druzba/Strategija_dolgozive_druzbe_200717.pdf

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (b.d.). *Pomoč na domu*. Pridobljeno 24. 2. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci/pomoc_na_domu/

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (b.d.). *Oprostitev plačila socialno varstvenih storitev*. Pridobljeno 24. 2. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/oprostitev_placila_socialno_varstve_nih_storitev/

Ministrstvo za zdravje (2017). *Predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo*. Pridobljeno 16. 11. 2018 s https://www.irssv.si/upload2/20102017_o_Z_o_dolg_oskrbi_JR.pdf

Občina Radlje ob Dravi (2019). Cena storitve pomoč družini na domu. *Novičke Občine Radlje ob Dravi*. Št. 3. Pridobljeno 15. 2. 2019 s <http://www.radlje.si/doc2/novicke/novicke-obcine-radlje-ob-dravi-st-3-2019.pdf>

Pavliha, M. (2007). Dostop do kulture in možnosti za ustvarjalne dejavnosti starejših. V A. Žiberna, & M. Kožuh Novak (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 56–59). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije in Slovenska filantropija, društvo za promocijo prostovoljnega dela.

Peace, S., Holland, C., & Kellaher, L. (2006). *Environment and Identity in Later Life*. London: Bell & Bain Ltd.

Pihlar, T. (2010). Kakovostno bivanje v starosti. *Kakovostna starost* 13(2).

Podpečan, B. (2013). Želje starejših prebivalcev Slovenije o njihovi prihodnosti. V J. Ramovš (ur.), *Staranje v Sloveniji* (str. 242–260). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Ramovš, J. (2000). Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo*, 39(4/5).

Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in SAZU.

Ramovš, J. (2004). Specifika potreb in oskrbe starih ljudi s stališča socialnega dela. *Zdravniški vestnik*, 73(10).

Ramovš, J. (2009). Medgeneracijska solidarnost in celostna gerontologija. *Kakovostna starost*, 12(1).

Ramovš, J. (2013a). Današnje zanimanje za staranje, starost in medgeneracijsko sožitje. V J. Ramovš (ur.), *Staranje v Sloveniji* (str. 24–36). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Ramovš, J. (2013b). Predstavitev raziskave. V J. Ramovš (ur.), *Staranje v Sloveniji* (str. 37–59). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Ramovš, J. (2014a). Staranje. *Kakovostna starost*, 17(1).

- Ramovš, J. (2014b). Življenjska obdobja. *Kakovostna starost*, 17(1).
- Ramovš, J. (2014c). Arhitektura. *Kakovostna starost*, 17(2).
- Ramovš, J. (2014d). Starosti prijazna skupnost. *Kakovostna starost*, 17(4).
- Ramovš, J. (b.d.). *Slovar: starosti prijazna skupnost*. Pridobljeno 15. 12. 2017 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1488.html>
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020* (2013). Pridobljeno 25. 2. 2019 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP68>
- Rode, N., Rihter, L., & Kobal, B. (2006). *Evalvacija programov v socialnem varstvu: model in postopek izdelave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Rus, V. (2007). Možnosti in meje participativne demokracije. V Žiberna, A., Kožuh Novak, M. (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 92–96). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije in Slovenska filantropija, društvo za promocijo prostovoljnega dela.
- Skupnost socialnih zavodov Slovenije (2019). *Pregled prošenj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno varstvenih zavodih*. Pridobljeno 24. 2. 2019 s <https://servis.ssz-slo.si/porocilo.pdf>
- Starosti prijazna mesta in občine* (b.d.). Pridobljeno 15. 12. 2017 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/projekti/9.html>
- Starosti prijazna občina* (b.d.). Pridobljeno 15. 12. 2017 s <http://www.radlje.si/starosti-prijazna-obcina>
- Statistični urad Republike Slovenije (2010). *Starejše prebivalstvo v Sloveniji*. Pridobljeno 7. 1. 2017 s <http://www.stat.si/doc/StarejsePrebivalstvo.pdf>
- Statistični urad Republike Slovenije (2017). *Projekcije prebivalstva za Slovenijo 2015*. Pridobljeno 28. 11. 2018 s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6584>
- Statistični urad Republike Slovenije (b.d.). *Občina Radlje ob Dravi*. Pridobljeno 2. 2. 2019 s <https://www.stat.si/obcine/sl/2014/Municip/Index/135>
- Strategija – razvojni načrt za obdobje 2014–2020 za projekt »Starosti prijazna občina«*. (2014). Radlje ob Dravi: Občina Radlje ob Dravi.
- Vlada Republike Slovenije (2009). *Poročilo o realizaciji nalog Strategije varstva starejših, sprejete za obdobje 2006 do 2010 in Akcijski načrt nalog pristojnih ministrstev do izteka Strategije varstva starejših, do leta 2010*. Pridobljeno 18. 2. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/strateg_starejsi_poroc_akc_nacrt.pdf

Večgeneracijski center Dogaja se! Center aktivnosti Koroške (b.d.) Pridobljeno 5. 2. 2019 s <http://vgc.sktmradlje.si/o-projektu>

Voljč, B. (2010). *Starosti prijazna Ljubljana: izsledki raziskave 2008–2009*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

WHO (2007). *WHO Age-friendly cities project methodology: Vancouver protocol*. Ženeva: WHO Press. Pridobljeno 7. 1. 2018 s http://www.who.int/ageing/publications/Microsoft%20Word%20-%20AFC_Vancouver_protocol.pdf

WHO (2009). *WHO global network of age-friendly cities*. Pridobljeno 7. 1. 2018 s <http://www.who.int/ageing/Brochure-EnglishAFC9.pdf>

WHO (b.d.). *About the Global Network for Age-friendly Cities and Communities*. Pridobljeno 2. 2. 2019 s <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/who-network/>

Žunko, N., Lužar Šajt, D., Karničnik, M., Marošek, J. & Breznik, U. (2012). *Nikoli prestari za učenje: izzivi pri izobraževanju starejših in spodbujanje medgeneracijskega sožitja*. Pridobljeno 17. 1. 2018 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/NIO/NIO_10EIMB_Nikoli.pdf

9 PRILOGE

9.1 Priloga 1: Vodilo za intervju

STORITVE ZA STARE LJUDI

- Katere storitve so na voljo starim ljudem znotraj vaše organizacije?
- Čemu so namenjene, kako potekajo?
- Kolikšno je okvirno št. starih ljudi, ki koristijo ponudbo?
- Kakšna je vključenost starih ljudi pri načrtovanju, izvajanju in evalviranju teh storitev?
- Na kakšne načine upoštevate njihove želje?
- S kakšnimi težavami se stari ljudje obračajo na vas?

POLOŽAJ STARIH LJUDI

- Kako skozi svoje izkušnje preko storitev, ki jih nudite, zaznavate položaj starih ljudi v občini?
- Kaj lahko še naredite v smeri izboljšanja položaja starih ljudi?
- Kakšni so cilji v prihodnosti?

POTREBE STARIH LJUDI

- Katere potrebe stari ljudje še izražajo?
- Katere potrebe zaznavate vi?

PROJEKT STAROSTI PRIJAZNO MESTO

- Kakšen je bil vaš prispevek k projektu?
- Kako je potekal celoten proces?
- S kakšnimi izzivi ste se med načrtovanjem in izvajanjem soočili?
- Kako je potekalo sodelovanje med organizacijami in občino?
- Do kakšnih sprememb ali novosti je prišlo znotraj vaše organizacije?
- Ali menite, da je občina Radlje ob Dravi starosti prijazna občina ali ne? Zakaj?

9.2 Priloga 2: Vodilo za fokusno skupino

1. POLOŽAJ STARIH LJUDI V OBČINI RADLJE OB DRAVI TER NJIHOVE POTREBE IN ŽELJE

– OKOLICA

- Kako je izstopiti iz vašega doma in iti na sprehod, po opravkih?
- Kakšna je urejenost in funkcionalnost zunanjih površin? (pločniki, prehodi, javna razsvetljava, klopi itn.)
- Kakšna je urejenost in funkcionalnost infrastrukture – npr. lekarne, banke, pošte? So fizično in časovno dostopne?
- Se počutite varni v mestu?
- Kakšne so še vaše potrebe? Kaj potrebujete, česa si želite?

– PREVOZ

- Kakšne so vaše izkušnje z javnim prevozom?
- Kakšna je dostopnost javnega prevoza?
- Kako so urejena postajališča?
- Če ste voznik – kako je voziti po občini (kakšna je prometna infrastruktura, označenost, kakšni so semaforji, parkirišča itn.)?
- Če potrebuje prevoz, na koga se obrnete?
- Kakšne so vaše izkušnje z električnim avtomobilom v sklopu mreže Matija, ki omogoča brezplačne prevoze starih ljudi?
- Kakšne so še vaše potrebe? Kaj potrebujete, česa si želite?

– BIVALIŠČA

- Kje živite? S kom živite?
- Kako je s stroški in udobnostjo vašega bivališča?
- Ali lahko znotraj doma sami opravljate opravila? Koga prosite za pomoč?
- V primeru, da bi se morali preseliti, kam bi se?
- Kaj menite o institucionalizaciji? Bi odšli živeti v dom za stare?
- Kakšne so še vaše potrebe? Kaj potrebujete, česa si želite?

– VKLJUČEVANJE V DRUŽBO

- Kje vse se vključujete v aktivnosti (npr. izobraževanja, kultura, rekreacija itn.)?
- Kakšna je dostopnost do teh aktivnosti? So aktivnosti plačljive, kakšna je cena? Kakšna je lokacija?
- Kako pogosto jih obiskujete?
- Kaj vam pomenijo?
- Na kakšne načine stopate v stik z ostalimi generacijami v občini?

- Je ponudba aktivnosti zadostna? Česa bi si še želeli?
- Kako je živeti v Radljah ob Dravi kot star človek?
- Na kakšne načine se znotraj občine pokaže spoštovanje do vas kot starega človeka (prijaznost, pripravljenost pomagati, prepoznava doprinosa starih ljudi v družbi itn.)?
- Se počutite spoštovani in cenjeni?
- Kakšen vpliv imate na svoj položaj? Kaj lahko spremenite, kdo so vaši predstavniki?

2. STORITVE

- Katere storitve za stare ljudi obstajajo v občini Radlje ob Dravi?
- Kakšne so vaše izkušnje z njimi? Kolikokrat jih koristite oz. obiskujete?
- Kaj vam pomenijo, kje vse so vam v pomoč?
- Kako se ponudniki storitev odzivajo na vaše individualne potrebe?
- Se počutite upoštevane in cenjene?
- Kakšna je fizična dostopnost do storitev?
- Kakšna je časovna dostopnost do storitev?
- Na kakšen način ste pridobili informacije o storitvah?
- Kako po vašem mnenju organizacije sodelujejo med seboj?

Potrebe:

- Kakšne so še vaše potrebe?
- Kaj pogrešate? Česa si še želite?

3. PROJEKT STAROSTI PRIJAZNA OBČINA

- Kako ste sodelovali pri projektu?
- Kako je potekal celoten proces?
- Kakšna je bila vaša vključenost, kje vse ste sodelovali?
- S kakšnimi izzivi ste se soočili med načrtovanjem in izvajanjem?
- Katere spremembe ste zaznali?
- Kaj o teh spremembah menite?
- Vaše mnenje – ali je občina Radlje ob Dravi starosti prijazna občina? Zakaj?

9.3 Priloga 3: Intervjuji

9.3.1 Intervjuja A in B

Datum: 7. 1. 2019

Ura: 9.00–10.30

V – Valerija, A – direktorica CSD Radlje ob Dravi, B – socialna delavka na področju starih ljudi

V: Katere storitve so na voljo starim ljudem v občini Radlje znotraj centra za socialno delo?

A: /(A1) Ena bistvenih je bila pomoč na domu. Naš center je bil včasih izvajalec, naša strokovna delavka pa koordinatorka uporabnikov in socialnih oskrbovalk./ /(A2) Leta 2010 je bila cena za uporabnika nižja zaradi sofinanciranja, kasneje pa občina ni mogla več financirati v tolikšni meri. Cena se je dvignila na 6,71 evra na uro./ /(A3) Uporabniki so začeli odpovedovati, niso si mogli privoščiti, saj je bila cena res previsoka./ V procesu smo prosili občine, da najdejo novega izvajalca. Že zaradi reorganizacije smo želeli izključiti to dejavnost, pa tudi glede na težave in nepripravljenost občin pomagati, za primer – od petih občin sta bili zgolj dve pripravljeni sofinancirati tudi primanjkljaj, ko nam je zmanjkalo. Ko imaš manj ur, za delavke nimaš več dela, manjkale so nam ure in smo dejansko šli v primanjkljaj. Druga stvar, ki je bila, je bila ta, da je ena občina zaostajala s plačili, bila nam je veliko dolžna in dejansko niti za plače socialnih oskrbovalk nismo imeli. Borili smo se iz meseca v mesec. Želeli smo si izboljšati položaj, trudili smo se za znižanje cen, vendar za to enostavno ni bilo posluha./ /(A4) Potem so občine počasi začele prenašati to storitev, občina Radlje jo je prenesla zadnja, in sicer na svoj javni zavod ŠKTM leta 2017./ /(A5) Ko so jo prenesli, so končno začeli delati na tem, da bi bila pomoč na domu bolj dostopna. Kot smo vseskozi opozarjali, je zdaj cena nižja, na uro je 2,5 evra./ Več o tem bo zagotovo povedal župan./ /(A6) Sprejeli so ugodnost za starejše, ki se mi zdi v okviru starosti prijazne občine bistvena./ /(A7) V našem okolju, na podeželju, želi veliko ljudi ostati v svojem okolju tudi v starosti in pomoč na domu jim omogoča, da lahko ostanejo doma, dokler to še zmorejo./ /(A8) Ljudje, ki odhajajo v domsko oskrbo, dejansko nimajo neke mreže pomoči doma, zanje je pomoč na domu premalo, sploh če recimo potrebujejo, tudi po mnenju zdravnika, 24-urno oskrbo./

B: /(B1) Pomoč na domu je kot neka dopolnitev tistim, ki recimo živijo doma skupaj z otroki. Otroci so na primer dopoldne v službi, v tem času pride na dom oskrbovalka in naredi vse potrebno, popoldne pa oskrbo prevzamejo družinski člani. V teh primerih so se največkrat posluževali te storitve./ /(B2) Nekateri uporabniki so imeli pomoč na domu le enkrat ali dvakrat na teden. Zase so drugače še poskrbeli, tu in tam pa so potrebovali pomoč pri kakih posebnih opravilih, za kar je ta pomoč zadoščala./ /(B3) Ti, ki so imeli pomoč na domu v manjšem obsegu, so to ceno zmogli. Drugi, ki bi pomoč potrebovali vsak dan po recimo dve uri, pa si je prej niso mogli privoščiti, ker je bila cena res previsoka./ /(B4) Na srečo so se cene zdaj uredile in so bolj ugodne, tako je tudi kar veliko uporabnikov./

A: /(A9) Krepko, za več kot 100 odstotkov, se je dvignilo število uporabnikov./ /(A10) To smo pri nas pričakovali, saj se je na delavko obračalo veliko ljudi in imela je veliko klicev za pomoč na domu. Šla je na teren, vendar se je pogosto ustavilo pri ceni. Cene nismo postavili mi, skupna cena je zdaj ista, kot je bila, le sofinanciranje je večje./

B: /(B5) Preprosto povedano, občina zdaj več doplača./

A: /(A11) Sofinanciranje je zdaj več kot 80-odstotno. Ko smo storitev izvajali mi, je bilo nekaj čez 50-odstotno in je bilo zato marsikomu nedostopno./ /(A12) Leta 2012 je bilo vse na kupu, spremenili so se pogoji za varstveni dodatek, ukinile so se starostne pokojnine, dvignila se je cena pomoči na domu na 6,71 evra in vse skupaj je drastično poslabšalo položaj starih. Marsikdo se je potem zaradi tega znašel v revščini./ /(A13) Starejši ogromno zaprosajo za izredno denarno pomoč, za kurjavo, nakup novega štedilnika, nakup očal. Tudi za plačilo položnic, saj so pokojnine nizke in ne zmorejo plačati niti položnic./ /(A14) Pomoč na domu se mi zdi bistvena storitev, ki ohranja kvaliteto življenja starih ljudi./

A: /(A15) Moram pa povedati, da samo občina Radlje ob Dravi sofinancira v taki meri, v sosednjih občinah se cena še vedno giblje okoli 6 evrov. /

B: /(B6) Upam, da bo cena ostala taka in da se ne bo naenkrat dvignila, ker bi se položaj zelo poslabšal. In bo spet velik problem./

V: Kaj še omogočate starim ljudem?

A: Na prvem mestu so to vsekakor socialni transferji. /(A16) Omeniti je treba tudi varstveni dodatek, ki ne gre več v omejitve o dedovanju, zato ga ljudje spet v večji meri uveljavljajo./ Za samsko osebo znaša dohodek 578 evrov. /(A17) Še vedno je pogoj preživljanje s strani otrok. Pri notarju se sklepajo preživnine, včasih tudi v znesku dvajsetih evrov na mesec, tako da ljudje za razliko še vedno potrebujejo varstveni dodatek./ /(A18) Na voljo jim je tudi denarna socialna pomoč, ki je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb, in sicer v višini, ki omogoča preživetje./

B: /(B7) Še vedno pa obstaja težava, kadar otroci ne želijo sodelovati in ne pristanejo na preživnino. Takrat staršem ne preostane drugega kot tožba, za katero pa se večina ne odloči./

A: /(A19) V tem primeru jim pomagamo z izrednimi denarnimi pomočmi, da ublažimo njihovo stisko./

V: Torej, če prav razumem, preživnina s strani otrok ni omejena?

A: /(A20) Preživnina s strani otrok ni omejena, kar je velika prednost. Ker če bi se še tu zakonsko omejevali, skoraj nihče ne bi bil več upravičen do varstvenega dodatka./

B: /(B8) Pogoj je preživnina, zneska mi ne določamo in je v meri zmožnosti otrok./

A: /(A21) Otroci, ki sami nimajo dohodkov ali se z zelo nizkimi dohodki sami preživljajo, lahko pri nas dajo izjavo na zapisnik in jih ne zavezujemo za to, da uredijo preživnino. Ene strani zato ni na podlagi dokazil in te izjave./ /(A22) Varstveni dodatek se dodeljuje za eno leto, po tem pa vsako leto preverimo, ali je stanje še vedno isto./

B: /(B9) Omenila bi tudi Šent, saj so tudi med starejšimi ljudje s težavami v duševnem zdravju. V okviru Šenta imajo delavnice in se dnevno družijo./

A: /(A23) Problem je spet v tem, da tisti, ki so iz mesta, lažje pridejo na kakšne delavnice, kot pa tisti, ki so s podeželja in bolj oddaljeni od centra, recimo Anton na Pohorju./ Zgodi se, da socialna delavka na terenu naleti na primer na starejšo osebo, ki se je zaradi smrti partnerja znašla v stiski in ne zna sama niti plačati položnice. /(A24) V takih primerih je bistveno sodelovanje, saj je treba najprej ugotoviti, pri čem lahko CSD pomaga v okviru socialnovarstvene storitve osebna pomoč, v katero spadajo predvsem vodenje, usmerjenje in pogovori. /(A25) V sodelovanju s Šentom tako osebo spet vrnemo v okolje, da preprečimo osamljenost ljudi. /(A26) Ljudje pa lahko odhajajo tudi v večgeneracijski center./

A: /(A27) Kot strokovni delavci ne moremo biti ves čas na terenu, zato se povezujemo z organizacijami in smo v bistvu koordinatorji, saj skrbimo, da se vključujejo tudi druge organizacije, seveda ob soglasju uporabnika. /(A28) Ob obisku na domu uporabnika seznanimo z različnimi oblikami pomoči in če se s katero strinja, ga vanjo vključimo. /(A29) Nekateri primeri so zelo uspešni, ljudje so se pričeli vključevati, hoditi v dnevni center, se udeleževati delavnic. /(A30) Nekaterih nikoli ne bomo pripravili do tega, veliko pa jim pomeni, da pridemo na teren, da niso sami, da vedo, da bodo dobili pomoč, ko jo bodo potrebovali./

B: /(B10) Sodelujemo z različnimi organizacijami in službami. /(B11) Naletimo tudi na primer deložacij zaradi dolgov in potem skupaj, včasih tudi z občinami, rešujemo situacijo. Dolg se lahko zmanjša ali odpiše. Pri dogovorih smo uspešni. /(B12) Veliko ljudi ne zna napisati dopisa in podobno. Pri tem imamo pomembno vlogo, usmerjamo jih na različne službe, z njimi tudi pišemo prošnje./

A: /(A31) Včasih urejamo stvari skupaj z njimi in smo jim v podporo. /

B: /(B13) Ljudje se tako bolje počutijo, saj niso sami./

A: /(A32) Eno od področij, s katerim se ukvarjamo, je nasilje nad starejšimi. Tudi to se dogaja, mi lahko pomagamo. /(A33) Večinoma gre za psihično, včasih pa tudi za ekonomsko nasilje. Bil je primer, ko so otroci odtujevali denar svojemu staršu, njegova edina opcija je bila zasebna tožba. /(A34) Kakršnokoli nasilje je vsekakor razočaranje in velika bolečina za starejšega. /(A35) Do psihičnega nasilja pogosto pride, ker otroci niso kos situaciji staršev in se pričnejo pritiski. /(A36) Problem lahko nastane tudi tam, ko otroci dedujejo kmetijo in se zavežejo za celotno oskrbo in nego. Ta je včasih zahtevna, odhod v dom pa bi pomenil tudi finančno obremenitev./

B: /(B14) Zdi se mi, da nam občine v večini prisluhnejo, vendar je za razlago nastale situacije potreben čas./

A: /(A37) Imamo tudi skrbništva za odrasle, ko je potrebno zaradi bolezni, recimo kapi ali demence, zaščititi njihove pravice in koristi. Ob vzpostavitvi skrbništva človeku v bistvu določene pravice odvzamemo, ga omejimo. /(A38) Kadar je tudi po mnenju zdravnika zdravstveno stanje zelo slabo, obstaja večja možnost, da kdo zlorabi njihovo nemoč. Na nek način pa človeka s tem,

ko ga postavimo pod skrbništvo, zaščitimo./ / (A39) Skrbnika pa tudi spremljamo, če ravna tako, kot mora./

B: / (B15) Velikokrat je tako, da je skrbništvo potrebno že pri urejanju domskega varstva. Kadar nekdo doživi možgansko kap, ne more več komunicirati, potrebuje pa nego in oskrbo. Ko zdravstvo svoje uredi, ga odpusti iz zdravstvene oskrbe. Takrat je treba poiskati namestitev, podpis pa potrebujemo že na vlogi za domsko varstvo. Če nisi skrbnik tudi uradno, te vloge ne moreš podpisati. Skrbnika za urejanje domskega varstva določi center za socialno delo./

A: / (A40) Pri skrbništvu smo previdni. Upoštevamo mnenje zdravnika, pa tudi na terenu preverimo, kakšno je stanje in ali se oseba res ne more sama odločati./

A: / (A41) Smo tudi Demenci prijazna točka. Pri nas lahko tako uporabniki kot svojci, v bistvu kdorkoli, dobijo informacije o bolezni, njenih znakih in podobno./ / (A42) Naša vloga je bolj informativna, ljudi usmerjamo tudi v Dom Hmelino, kjer imajo Alzheimer caffè./

V: Kdaj ste postali Demenci prijazna točka?

A: / (A43) Ta točka smo od konca lanskega leta.

V: Govorili smo o pomoči na domu, o socialnih transferjih, torej o denarni socialni pomoči, izredni denarni pomoči, varstvenem dodatku, skrbništvu, terenskem delu, o tem, da ste tudi Demenci prijazna točka. Še kaj?

A: / (A44) Pomagamo tudi pri namestitvi v institucionalno varstvo, tudi s finančnega vidika, ker marsikdo nima dovolj visoke pokojnine za plačilo doma./

B: / (B16) Kadar nas pokličejo stari ljudje, ki povedo, da želijo iti v dom, se odpravimo na teren, da jih informiramo ter jim pomagamo izpolniti vlogo./

A: / (A45) Pri iskanju prostora v domu skušamo upoštevati želje uporabnika, kadar gre za nujno namestitev, pa iščemo prostor po domovih po vsej Sloveniji./

B: / (B17) To v praksi zgleda tako, da ves dan preko telefona kontaktiram domove in jih prosim za namestitev, kadar je situacija tako težka. Včasih smo pri tem uspešni, včasih ne. Dejstvo pa je, da je prostih mest v domovih premalo./

A: / (A46) Včasih se zgodi, da želijo starejšo osebo dati iz bolnišnice, pa ni prostora v nobenem domu, nazaj domov pa ne more iti./

B: / (B18) Bolnišnice imajo zdaj tudi oddelke s podaljšano nego, vendar so tudi ti zasičeni./

A: / (A47) Na tem področju je ogromen primanjkljaj tudi na državni ravni, zato centri opozarjamo ministrstva, da imamo premalo prostorov za namestitve v domsko oskrbo./ / (A48) *Deinstitucionalizacijo podpiramo, želimo, da ljudje ostanejo v okolju, vendar ko gre za tako stisko ali bolezen, ko človek ne more več živeti doma in potrebuje 24-urno oskrbo, ni druge opcije./*

B: / (B19) Veliko je tudi takih oseb, ki nimajo svojcev, nimajo nikogar, ki bi jim pomagal, pomoč na domu po štiri ure na dan pa ni dovolj./

A: / (A49) Zavedati se moramo, da se populacija stara in da vedno večje število ljudi potrebuje domsko oskrbo./

B: Sicer govorimo o starejših, ampak se mi zdi vredno omeniti tudi mlade. /(B20) Ogromno je mladih, ki jih zadene kap. Trenutno imam primer gospoda, starega 50 let, po kapi, ki je v bolnišnici na negovalnem oddelku in zanj enostavno ne dobim prostora v nobenem domu, ker je meja za sprejem 65 let./

A: /(A50) Dejstvo je, da so tudi v Sloveniji potrebne ustanove za osebe po možganski kapi, po bolezni možganov, poškodbah glave in podobno. Teh institucij pa ni./ /(A51) Vidimo pozitivne strani bivalnih enot, gospodinjskih skupnosti in podobno, ki pa se mogoče bolj posvečajo individualnih potrebam./ /(A52) Potrebujemo pa tudi domsko oskrbo, ker brez nje ne zmoremo./

B: /(B21) Včasih tudi mi pomagamo, da ljudje počasi spoznavajo in sprejmejo dom. Skupaj z njimi gremo na ogled doma, kjer si ogledajo sobo, se seznanijo z delavnicami in s tem, kaj vse je v domu na voljo./

A: /(A53) Pri naših starih ljudeh je prisotna zelo stereotipna podoba o tem, kakšen je dom za stare. Imeli smo primer gospe, ki je bila na terenu ogrožena, saj je ostala brez strehe nad glavo in bila je slabotna. Peljali smo jo na ogled doma in ko je videla sobo, je takoj rekla, da bo imela na balkonu mizico in rože. Vprašala je, ali lahko pride v to sobo. Čez nekaj dni se je pojavila možnost, da smo jo lahko namestili v prosto sobo./ Tudi pri tem se trudimo. /(A54) Pomembno je, da sodelujemo z domom, da lahko te stvari pripravimo in izvedemo. Pri teh zadevah nam pomagajo tudi domovi, z njimi oz. s socialno delavko se vse dogovorimo in skozi sodelovanje ljudem omogočamo lažji prehod v domsko oskrbo./ /(A55) Pomagamo tudi pri urejanju oprostitev plačila. Če ima oseba premajhno pokojnino, recimo 400 evrov, ji nekaj mora ostati za žepnino, kje pa je ostala razlika? Najprej so k pomoči zavezani otroci, nato pa tudi občina./ /(A56) Pomagamo tako, da lahko oseba ostane v domu, kjer si dejansko nekateri želijo biti. Nekateri pa nimajo druge možnosti, ker je njihovo zdravstveno stanje tako slabo. Trudimo se ohranjati kvaliteto življenja v starosti./

B: /(B22) Še nekaj bi izpostavila: če si nekdo želi iti v dom, je to njegova pravica. Pogosto nam svojci očitajo, da smo jih mi prisilili k temu./ /(B23) Največkrat se namreč zatakne prav pri plačilu, saj so otroci k njemu zavezani. Vse se dogaja na podlagi vloge za oprostitev plačila institucionalnega varstva. Tudi pri tem so pogosti zapleti, veliko stvari se dogaja. Potrebno je prinesiti podatke in izpolniti vlogo, da se izračuna, koliko lahko kdo prispeva. Pri tem prihaja tudi do kreganja./

A: Doživimo vse mogoče. /(A57) Starejši se obračajo na nas tudi po različne informacije, kar ni naše področje – recimo glede dodatka za pomoč in postrežbo, dodatnega zavarovanja itn. Vse to jim nudimo, jih usmerjamo, vzpostavljamo stike z institucijami, da se stvari lahko uredijo. Tudi pri tistih stvareh, ki ne morejo urediti neposredno pri nas, jih usmerimo in jim pomagamo v samem postopku./

B: /(B24) Velikokrat sodelujemo tudi z zdravstvom, predvsem s patronažo. Patronaža je tista, ki nas večkrat obvesti za kak primer na terenu, kjer je potrebna naša pomoč./

A: /(A58) Pomagamo tudi pri reševanju konfliktov v odnosih med starejšimi in njihovimi otroki. Obrnejo se na nas, povejo, da imajo težave, da se sami ne zmorejo dogovoriti. Delavka opravi razgovor skupaj z njimi in skuša skupaj z njimi te konflikte reševati. Tudi to je primer, kako lahko pomagamo starejšim./

B: Tisti svetli primeri, ko ti uspe, meni kot socialni delavki dajejo motivacijo in zagon, da delam naprej. Vedno rečem, da mora biti na takem delovnem mestu zanj primeren človek. Včasih so zelo težki trenutki, sploh kadar vidiš svojce obupane, ko prostora v domu ni, ko se odnosi začnejo krhati; in ker so obupani, jaz pa sem z njimi, sem pač jaz tista, ki jih poslušam o tem, kako je ves sistem narejen, kako je v naši državi vse zanič. Vedno se držim tega: delaj tisto, kar si sam želiš, da bi drugi storili zate, če je to možno – če ni, pa to odkrito povej.

A: Mi nismo vsemogočni. /(A59) Dejstvo je, da se trudimo v skladu z znanjem, ki ga imamo, ter z zakonodajo, pravili in vsem, kar moramo upoštevati. Zakonodajne omejitve so velike, a mislim, da v okviru tega naredimo vse, kar je možno./

B: Dostikrat naredimo še več od tega, kar bi bilo treba.

A: Marsikdaj še kako stvar sami izpeljemo. /(A60) Delavka je imela primer starejšega gospoda, ki doma ni imel nič, niti postelje. Osnovne bivalne pogoje je bilo potrebno urediti. V svojem prostem času je skupaj s svojim partnerjem šla sestavljat posteljo in pomagala urediti osnovne stvari v stanovanju, da je lahko gospod potem tam bival./

A: /(A61) Velikokrat smo dostopni tudi izven delovnega časa. Jaz imam na primer službeni telefon, na katerega ljudje kličejo tudi izven delovnega časa, sploh starejši, ki se znajdejo v kaki stiski, veliko jih je tudi med prazniki. Vedno si vzamem čas, se z njim pogovorim, ga pomirim in na nek način poiščeva rešitve, ki so možne v tistem trenutku. Dostopni skušamo biti, kolikor je možno, in mislim, da smo kar maksimalno dostopni. /(A62) Udeležujem se okroglih miz in občnih zborov in tudi tam ljudi informiram o možnostih in oblikah pomoči. /(A63) Mislim, da tudi s tem, ko ljudi informiramo in osveščamo, da sploh vejo, katere pravice imajo, vplivamo in izboljšujemo njihovo kvaliteto življenja. To se mi zdi bistvenega pomena – informiranje in osveščanje. /(A64) Veliko je zakonodajnih sprememb in pomembno je, da ljudje vedo, da se lahko obrnejo na nas, in da jim lahko pomagamo pri teh zadevah./

V: Rada bi izvedela kaj več še o samem projektu Starosti prijazna občina in vašem sodelovanjem v njem.

A: /(A65) Pri projektu smo sodelovali. Kot center smo člani županovega sveta. /(A66) Sodelovali smo pri preventivnih programih za starejše, pripravili smo svoj prispevek. /(A67) Večkrat smo sodelovali tudi v klubih svojcev, kjer smo predstavljali svoje delo, jih informirali, kje lahko dobijo katero izmed oblik pomoči in podobno. /(A68) Opozarjamo na potrebe, ki so v okolju, in povemo, kje vidimo rešitve, ter v okviru tega sveta podajamo svoje predloge. /(A69) Mislim, da je v prvi vrsti zelo pomembno informiranje. /(A70) kot drugo pa je pomembno tudi, da se povezujemo z institucijami, ker s tem ugotavljamo tudi potrebe uporabnikov na terenu. Bistveno

je sodelovanje, da pogledamo, kdo lahko kaj naredi./ /(A71) Sodelujemo z društvom upokojencev, društvom invalidov, rdečim križem, Šentom in tako naprej./ /(A72) Ravno v lanskem letu smo imeli v tem okviru za občino Radlje srečanje, kjer smo pregledali vse potrebe starih v občini, in to, kje lahko kdo pomaga. S tem ko pridobijo informacije o naših dejavnostih, tudi sami svoje uporabnike lažje usmerjajo in informirajo. Prisotne so bile vse neprofitne organizacije, društva, v bistvu vsi, ki delajo s starejšimi. Naredili smo premike in to je bila dobra poteza./ /(A73) V županovem svetu smo predstavniki različnih institucij in društev, ki se med seboj povezujemo in sodelujemo, da bi kaj premaknili, izboljšali in vplivali na izboljšanje kvalitete življenj starejših, ki živijo v našem okolju./

9.3.2 Intervju C

Datum: 8. 1. 2019

Ura: 9.00–10.30

V – Valerija, C – župan Radelj ob Dravi

V: Predlagam, da bi pričela kar s temo starosti prijazne občine. Mi lahko poveste, kako je potekal proces, kako se je vse skupaj pričelo?

C: /(C1) V slovenskem prostoru se z gerontologijo ukvarja več institucij. Ena izmed tistih, ki zelo dobro in veliko dela na področju skrbi za starejše, je tudi Inštitut Antona Trstenjaka. Njegov predstavnik, dr. Ramovš, se je oglasil na občini in nam predstavil delo inštituta ter tudi delovanje mreže starosti prijaznih občin. Kot inštitut jo razvijajo in sestavljajo v slovenskem prostoru./ /(C2) Na občini Radlje ob Dravi smo začutili, da je to prava podpora, predvsem strokovna, na področju dela s starejšimi, in priključili smo se tej mreži. To je bil začetek našega sodelovanja in dela, posebej aktivnega dela na področju dela s starejšimi./

V: Kdo vse je sodeloval in na kakšen način?

C: /(C3) Inštitut Antona Trstenjaka ima zelo natančno razdelano politiko svojega delovanja in delovanja lokalnih skupnosti na področju starejše populacije./ /(C4) Ena izmed stvari, ki jih je potrebno povedati takoj na začetku, je ta, da naziv starosti prijazna občina pravzaprav pomeni upoštevanje in vključevanje ljudi v tretjem življenjskem obdobju in vseh javnih institucij, ki so v lokalni skupnosti./ /(C5) Najprej se na začetku sestavi županov svet, v katerega se imenuje petnajst angažiranih starejših občank in občanov./ /(C6) Poleg njih se imenuje tudi vse institucije, ki se kakorkoli dotikajo delovanja starejših, vse od javnih zavodov do javnih podjetij, skratka vseh, ki lahko s svojo aktivnostjo pomagajo pri reševanju problemov/ ter /(C7) na podlagi narejene analize rešujejo probleme in skupaj sestavljajo tako imenovani akcijski program./ /(C8) Ko je bil županov svet sestavljen, se je med člane županovega sveta razdelila knjižica, v kateri je bilo natančno opisano, kaj starejši pričakujejo, kaj se ji zdi dobro, kaj bi bilo potrebno popraviti, kaj narediti na novo, kateri so problemi, s katerimi se srečujejo itn./ /(C9) Analiza, ki jo je županov svet naredil z

občani, je bila osnova za iskanje rešitev, kako se lotiti sodelovanja med starejšimi, pa tudi medgeneracijskega./

V: Zanima me tudi vključenost starih ljudi. Če povzamem, predstavniki starih ljudi so bili v županovem svetu, stari ljudje pa so bili vključeni tudi preko anket, s katerimi ste ugotavljali potrebe.

C: Tako je, tako je prišlo do plana. /(C10) K sodelovanju je bila povabljen čim širša množica ljudi – ne samo upokojenci, temveč tudi tisti, ki so zaradi neke druge ovire postavljeni pred dejstvo, da imamo nek problem v lokalni skupnosti, ki ga je potrebno rešiti. Na tak način se je naredila med ljudmi široka analiza, povedali so svoje potrebe in pričakovanja. /(C11) Po tem so se šele lahko začeli sestavljati ukrepi, ki so nato sledili v akcijskem načrtu./

V: Kako je potekalo sodelovanje med organizacijami in občino?

C: /(C12) Na začetku smo skupaj s predstavniki inštituta in dr. Ramovšem ob predstavitvi, kako mreža starosti prijaznih občin deluje, k sodelovanju povabili akterje in te predstavnike. Tako jim je razložil, kako si razlaga delovanje celotnega sistema. /(C13) Ko je bilo to obrazloženo, so potem v organizacijah, institucijah, vseh javnih zavodih in podjetjih, zdravstvenem domu, centru za socialno delo, osnovni šoli, vrtcu itd. videli, kakšen je lahko njihov vložek v zgodbo starosti prijaznih občin. /(C14) Ko smo imeli prvi sestanek, so dobili vsi akterji neke osnovne informacije in so lažje razumeli, zakaj so bili povabljeni v županov svet in kaj se od njih pričakuje. /(C15) Rečem lahko, da so vsi zelo aktivno pristopili k tej analizi, tudi zaključek analize in priprava akcijskega načrta sta bila skupna. /(C16) Na podlagi tega načrta je moja naloga, ker sestavljam proračun za naslednje leto, da v skladu z akcijskim načrtom in zmožnostmi poskušam umestiti napisane projekte v realizacijo. /(C17) Akcijski načrt tudi dopolnjujemo, ni mrtev, saj idej ne bo zmanjkalo. Ne glede na to, ali prihaja ideja od županovega sveta ali od samih občanov, tudi te ideje vključimo v ta nabor, jih predebatiramo in priložimo akcijskemu planu./

V: Starosti prijazna občina ste postali leta 2014, projekt je petleten.

C: /(C18) Ko se enkrat zavežeš, da boš na tak način pristopil in urejal problematiko neke skupine občanov in občanom, se k temu zavežeš za ves čas. Ni toliko pomembno, ali je projekt vezan na neko časovno obdobje. /(C19) Pomemben je pristop od spodaj navzgor, tudi pri drugih nazivih uporabljamo to, če lahko tako rečem, politiko. Nas ne zanima, kaj si mislimo mi tukaj na vrhu, ampak nas zanima, kaj si mislijo ljudje. Oni so za nas najpomembnejši. /(C20) Oni so tisti, ki do nas načrtovalcev prinesejo svojo vsakdanjo problematiko in potem jo mi realiziramo skozi projekte, ki jih peljemo. /(C21) Na tak način razmišljamo in to zame pomeni, da moramo izpolnjevati kriterije, ki smo jih prevzeli, ne glede na to, ali projekt še teče. Zavezali smo se k temu, da bomo reševali probleme starejših, in po tem modelu bomo delovali tudi naprej. /(C22) Ko sestavljamo proračun z občinskim svetom, lahko predstavim neke potrebne novosti, spremembe, predvsem zato, ker so ljudje videli, da je bilo nekaj v preteklosti narobe narejeno in da je treba to

popraviti. Pa tudi pred dvajsetimi, tridesetimi leti ni bilo tega znanja in razmišljanja o vključenosti starejših, invalidov ipd. v družbo./

V: Prej sva govorila o akcijskem planu in njegovem uresničevanju. Mi lahko poveste, do kakšnih sprememb vse je prišlo?

C: Bilo jih je veliko. /(C23) Po zbranih odgovorih in narejeni analizi smo po največ pridobljenih odgovorih rangirali prioritete starejših v naši občini. /(C24) Ena izmed teh je bila, da imajo starejši včasih probleme pri dostopanju do zdravnika zaradi prevoza. To je bila osnova za uvedbo projekta Prostofer. Gre za uvedbo projekta preko mreže Matija. /(C25) Javili so se prostovoljci, ki so pripravljeni prevažati starejše ljudi, kadar potrebujejo prevoz do zdravnika, lekarne, upravne enote ipd. Prostovoljci dajejo samo prosti čas, za vse ostalo poskrbi občina, avto je občinski. Na tak način rešujemo zgodbo mobilnosti starejših./

C: /(C26) Veliko je bilo narejenega, ne samo večje stvari, ampak tudi veliko manjših, ki so tudi pomembne. /(C27) Naj opišem en primer. Vsako leto je srečanje med županom in upokojenci, zadnja leta je v športni hiši, ki ima 2 vhoda, enega po stopnicah, drugega pa po rampi. Tisti, ki ne morejo po stopnicah, so običajno koristili to dovozno rampo. Starejši so nam povedali, da bi si želeli, da se tam naredi ograja, da se bodo lahko prijeli. Ograja je bila postavljena in to je bila ena majhnih realiziranih stvari, saj ni težko postaviti 20 m ograje in s tem nekomu pomagati, da lažje pride v stavbo./

V: Ena izmed večjih je bila tudi premestitev knjižnice v center mesta, a ne?

C: /(C28) Tudi knjižnica je sedaj v centru mesta. /(C29) Pri vsakem projektu je prva stvar, ki jo povem projektantom in arhitektom, da naj imajo v uvidu, da smo starosti in invalidom prijazna občina, tako da projektirajo s posebnim občutkom. /(C30) Lahko povem tudi primer ravno glede dostopa do knjižnice. Tam je že bila rampa, ampak takrat, ko se je naredila, še ni bilo zakonske podlage, pod kakšnim naklonom mora biti. Mi bi lahko rekli, da rampa je, ampak ne, naredili smo jo v skladu z naklonom, ki je zakonsko predpisan./

V: Kakšni so cilji v prihodnosti?

C: /(C31) V Radljah bi v okviru projekta trajnostne mobilnosti želeli, če bo mogoče in podprto z evropskimi sredstvi, zmanjšati pritisk pločevine na urbani del občine z uvedbo javnega potniškega prometa. /(C32) Nam je najbolj pomembno to, da bi ljudje zaradi slabše kvalitete zraka v večji meri uporabljali javne prevoze. /(C33) in da bi bile boljše povezave med centrom mesta in periferijo./

V: Kakšne storitve omogoča občina starim ljudem, na kakšne načine jim pomagata?

C: /(C34) Občina Radlje ob Dravi je skozi projekt starosti prijazne občine razvila kar nekaj orodij, s katerimi poskušamo biti aktualni v smislu sporazumevanja s starejšimi ljudmi. /(C35) Medgeneracijskost nam veliko pomeni. /(C36) To so ljudje, ki so v svojem preteklem aktivnem življenju razvijali naš kraj, našo občino in naša generacija, lahko rečem njihovi nasledniki, smo dolžni poskrbeti za to generacijo. /(C37) Glede na trende, da se prebivalstvo tudi v Evropi stara, bo

potrebnega vedno več razmišljanja, pa tudi sredstev in virov./ /(C38) Hvala bogu, da je tudi v Evropski uniji to razmišljanje zelo prisotno in tudi v finančnih perspektivah je možno opaziti trend povečevanja sredstev in virov za razvoj lokalnih skupnosti v povezavi s trendom večjega števila starejših./ /(C39) Veliko je razpisov, že zdaj v obdobju 2014–2020, še več pa jih bo v 2021–2027./ No, občinske in zakonske obveznosti glede starejših so znane. Ena od stvari, /(C40) občina je po zakonu dolžna v primeru domske oskrbe plačevati del domske oskrbe, če starejši občan ali občanka in njihovi potomci nimajo dovolj sredstev./ /(C41) Poleg tega bi omenil tudi pomoč na domu./ /(C42) V občini smo se odločili, da bomo skušali čim bolj širokemu spektru ljudi omogočiti pomoč na domu, zato je občinski svet sprejel sklep, da ura za starejšega občana ali občanko stane 2,5 evra, kar je najmanj v slovenskem prostoru./ /(C43) Ljudi poskušamo ohraniti čim bolj dolgo v njihovem okolju z domačimi in jim pomagati, da preživijo tretje življenjsko obdobje med svojci./ /(C44) Potem je tukaj tudi skrb občine za stanovanja za starejše./ /(C45) Ravno v tem času poteka v Radljah gradnja večstanovanjskih objektov in z investitorjem smo se dogovorili, da bomo skupaj obiskali stanovanjski sklad za upokojence v Ljubljani in poskušali najti rešitev za gradnjo oskrbovanih stanovanj za starejše. In na tak način bi poskušali reševati probleme starejših glede tega./

V: Kako vi zaznate položaj starih ljudi v občini?

C: /(C46) Najbolj vesel bom, ko bomo enkrat ugotovili, da so vsi starejši v lokalni skupnosti dosegli takšno kvaliteto bivanja, da bodo lahko preživeli iz meseca v mesec./ /(C47) V to je treba vložiti vse napore, saj moramo kot prihajajoča generacija to narediti in verjeti, da bo ta solidarnost ostala še naprej./ /(C48) Samo na modelu solidarnosti si predstavljam skrb za svoje starejše občanke in občane./ /(C49) Pri srcu so mi skandinavski modeli z aktivnim vključevanjem starejših v družbo preko raznih medgeneracijskih centrov in podobno./ /(C50) Ljudje ostanejo družbeno, socialno aktivni in dvigujejo kvaliteto življenja sami sebi in tudi drugim občanom./ /(C51) Medgeneracijska zgodba je po mojem mnenju edina zgodba o uspehu tudi v prihodnosti./

V: Kje vi zaznavate potrebe starih ljudi? Kje imajo največ težav, kaj še potrebujejo?

C: Lahko govorim o tistih težavah, ki jih jaz zaznam. /(C52) Veliko je takšnih, ki ne želijo deliti svojega mnenja ljudem, pa bi bilo prav, da bi ga. Imeli bi bolj realen pogled na stiske, ki jih doživljajo./ /(C53) Najbolj pomembna stvar je, da se vse institucije, ki so za to zadolžene, ne samo lokalne skupnosti približamo generaciji starejših, da izražajo svoje probleme in da jih poskušamo rešiti./ /(C54) Želim si, da bi vsak imel vsaj toliko sredstev ali virov, da bi normalno preživel iz meseca v mesec in da mu zagotovimo pogoje, da bi lahko normalno bival in normalno preživel tretje življenjsko obdobje v okolju, v katerem je pravzaprav preživel celo življenje./

9.3.3 Intervju D

Datum: 11. 1. 2019

Ura: 8.00–09.00

V – Valerija, D – socialna delavka Doma Hmeline

V: Katere storitve so na voljo starim ljudem znotraj doma, kaj vse nudite starim ljudem?

D: /(D1) Smo dom za starejše, v prvi vrsti nudimo institucionalno varstvo od 65. leta dalje./ /(D2) Znotraj doma za stanovalce izvajamo številne aktivnosti in delavnice./ /(D3) Hkrati nudimo tudi pomoč na domu, ampak v občini Muta./ /(D4) Dnevnega varstva trenutno še nimamo, ker ni bila izražena potreba po njem./ /(D5) V poletnih mesecih imamo nekaj začasnih namestitev, svojci gredo recimo na dopust in oseba pride k nam za 14 dni, 3 tedne./

V: Ste tudi Demenci prijazna točka. Še kaj?

D: /(D6) Ja, smo tudi Demenci prijazna točka, to smo postali prvi na Koroškem. Nismo pa samo Demenci prijazna točka, smo tudi koordinatorji točk na Koroškem./ /(D7) Izvajamo različne storitve tudi za ljudi v lokalnem okolju, kot na primer razvoz kosil na dom./ Vseh aktivnosti v domu se lahko udeležijo tudi ljudje iz lokalnega okolja. /(D8) Alzheimer caffè izvajamo vse od leta 2012, tukaj na Koroškem na treh različnih lokacijah, od katerih je ena pri nas v domu, drugi dve pa sta v Slovenj Gradcu./ /(D9) Izvajamo tudi različna predavanja, tako za ljudi in javnost kot tudi za strokovne delavce./

V: Se Alzheimer caffèjev udeležujejo tudi ljudje iz lokalnega okolja?

D: /(D10) Ja, ogromno jih prihaja in večinoma so iz lokalnega okolja. Ljudje iz okolja so ta srečanja na nek način vzeli kot svojo aktivnost.

D: /(D11) V letu 2016 smo pričeli s projektom Znanje za življenje, izobraževanje otrok o bolezni demenci. Leta 2016 smo dobili Strategijo obvladovanja demence do leta 2020 in ob pregledu smo zasledili, da zajema tudi osveščanje ljudi v lokalnem okolju, vendar je strategija spustila zelo pomembno populacijo, to so otroci, in zato smo začeli razvijati ta program. Lani smo dobili tudi nagrado s strani gospodarske zbornice, bili smo prepoznani kot dobra inovacija./

V: S kakšnimi težavami vse se stari ljudje obračajo na vas?

D: /(D12) Največkrat je problem starostna onemoglost, ljudje se takrat začnejo odločati, ali bi šli v dom ali ne./ Oziroma, na kak način še biti doma, s katerimi storitvami bi še lahko živeli doma. /(D13) Pomoč na domu seveda pomaga, pri ljudeh, ki pa recimo obolevajo za demenco, pa je to absolutno premalo./ /(D14) Pomoč na domu je lahko največ 20 ur na teden, kar lahko razdelimo med dopoldan in popoldan, še vedno pa je tu noč in vikendi./ /(D15) Problem je tudi pri terapiji, ki jo morajo ljudje pravilno jemati./ /(D16) Naše območje je zelo razvejano, tudi oddaljeno/ in /(D17) problem je, da veliko ljudi živi samih./ /(D18) Breme pa je tudi finančno, ljudje nimajo veliko dohodkov./ /(D19) Ogromno breme potem pade na svojce. /(D20) Pa še nekaj, mogoče smo Slovenci tako narejeni, da smo zelo zaščitniški do svojega imetja. Ljudje, ki so si skozi življenje ustvarili recimo hišo, kmetijo, imetje, imajo željo to prepustiti svojim otrokom./ /(D21) Če pa oseba gre v dom in nima dovolj sredstev, so tu na vrsti otroci, nato še občina, občina pa se seveda vpiše na nepremičnino, kar osebe najbolj boli./

V: Kako preko svojega dela in izkušenj zaznavate položaj starih ljudi v občini?

D: /(D22) Mislim, da so v velikih stiskah./ Vedno več je starih ljudi, smo dolgoživa družba. (D23) Ljudje z ogromno zdravstvenimi težavami živijo v domačem okolju, pa bi potrebovali prostor v domu./ /(D24) Kot drugo bi izpostavila, kako je ljudem kakšna storitev dostopna. Ljudje nimajo prevoza ali ne morejo več sami voziti, zato postajajo bolj odvisni od drugih./ /(D25) Veliko stvari se prelaga na internet in starejši v večini primerov nimajo dostopa do njega ali se na to ne spoznajo./ /(D26) Za starejše bi se še vedno morale ohranjati pisne stvari – zloženke, brošure./ Marsikdo niti vprašati ne zna, ne vedo, kako se izpolni vloga in podobno.

V: Kakšne potrebe stari ljudje še izražajo? Kaj bi še potrebovali?

D: /(D27) Oni bi bili najraje s podporo doma, da bi jih to čim manj finančno obremenilo. Pri večini je največja želja ta, ostati doma./ /(D28) Je pa tudi tako, da ko nekdo pride v dom, mi potem reče, zakaj nisem prej šel. Oseba vidi, da ima tukaj vse, ni z ničimer obremenjen, breme mu je odvzeto. Lahko začne skrbeti zase, si razvijati socialno mrežo, ni več osamljen, vključen je v aktivnosti in lahko začne na nek način živeti./ Težko je preklopiti. /(D29) Problem je tudi pri mlajših osebah po kapi ali podobno. Ko so odpuščeni iz bolnice, dejansko nimajo kam iti, ker je za sprejem v dom omejitvena starost 65 let, kaj drugega pa tudi ni na voljo./ /(D30) Če gledam širše, pa je potrebno nekaj ukreniti tudi na področju dolgotrajne oskrbe. Zakon morajo pomagati sestavljati tudi socialni delavci, saj na osebo ne moremo gledati samo z zdravstvenega vidika, ker je človek socialno bitje./ /(D31) Možnosti bi pa tudi morale biti za vse enake in enako dostopne. Če povem primer pomoči na domu: občina je zakonsko dolžna sofinancirati polovico ure, občina Radlje financira nekaj čez 80 odstotkov, kaj pa ostale občine? Za vse bi morala biti cena enaka, ne glede na to, kje oziroma v kateri občini kdo živi./

V: Je to stereotipno prepričanje o domovih še vedno prisotno?

D: Je prisotno. /(D32) To so generacije, ki se spominjajo domov, kot so bili včasih – ubožne hiše. Da gre tja človek, ko je že čisto ubog in na koncu življenja./ To pa ni več tako. /(D33) Domovi smo res postali institucija, ki živi z okoljem in človeku daje ogromno in še več./

V: Kako sodelujete z lokalno skupnostjo?

D: /(D34) Ljudje iz okolja se ogromno vključujejo v aktivnosti in prireditve doma. Na drugi strani pa tudi mi gremo s stanovalci ven./ /(D35) Naš dom v Radljah je na taki lokaciji, da je lahko dostopen. Ni na meji ali obrobju, kot so bili včasih. Blizu je trgovina, zdravstveni dom, pošta in vsi uradi, tudi šola in vrtec./

V: Mi lahko poveste kaj več o medgeneracijskem sodelovanju?

D: /(D36) Tega je ogromno in nam je zelo pomembno./ /(D37) Vse šole, Radlje in Vuzenica, tudi srednja šola Muta se vključujejo v našo medgeneracijsko druženje./ /(D38) V zadnjih letih je zelo zaživelo in že ob koncu leta naredimo plan skupaj s šolo glede obiskov za pusta, materinski dan, ob koncu leta ipd./ /(D39) Razvijamo tudi prostovoljstvo, da otroci prihajajo k nam in se družijo s stanovalci. Otroci gredo na sprehod in se oglasijo pri nas./

V: Kako ste sodelovali v projektu Starosti prijazna občina?

D: /(D40) Smo člani županovega sveta, skupaj debatiramo in iščemo rešitve./ /(D41) Občina Radlje ob Dravi je starosti prijazna občina, saj se ogromno stvari razvija v tej smeri./ /(D42) Prostoferja se na primer tudi naši stanovalci poslužujejo./ /(D43) Veliko se dela tudi na poteh, na lažjem dostopu starejših./ /(D44) Tudi ŠKTM razvija določene aktivnosti in z njimi zelo dobro sodelujemo. Oni prihajajo k nam s kako delavnico, mi pa k njim izvajat kako izobraževanje./ /(D45) Radlje je majhen kraj in vse institucije smo povezane, od CSD-ja do zdravstvenega doma itn./ Sodelovanje narekuje že samo delo. Občina je naklonjena k temu, da se ogromno stvari dogaja. /(D46) Aktivnosti, ki jih imamo, so odprte in nanje pridejo tudi ljudje iz lokalnega okolja./ /(D47) Radi se udeležijo recimo sprehoda za spomin, ogromno ljudi pride, tudi več kot 100 otrok, nekaj na stojnice, nekaj pa v dom, potem pa gremo skupaj s stanovalci na sprehod./ /(D48) Tudi dnevu za spremembe se pridružijo otroci zaposlenih, pa tudi otroci iz lokalnega okolja. Gre za celoten vikend, ki ga namenimo prostovoljstvu./

9.3.4 Intervju E

Datum: 11. 1. 2019

Ura: 09.30–10.30

V – Valerija, E – direktor Javnega zavoda ŠKTM

V: Katere storitve so na voljo starim ljudem znotraj vaše organizacije?

E: /(E1) Konkretno, kar se tiče našega zavoda, izvajamo pomoč na domu./ /(E2) V okviru večgeneracijskega centra pa se izvajajo delavnice./ /(E3) Mesečno določamo plane, nato pa se te stvari izvajajo./

V: Koliko je okvirno število starih ljudi, ki so uporabniki pomoči na domu?

E: /(E4) Mi pomoč na domu izvajamo od marca 2017./ /(E5) V leto 2018 smo stopili z 22 uporabniki in približno 417 izvedenimi urami na mesec. Konec decembra 2018 pa smo imeli 33 uporabnikov in 760 mesečno opravljenih ur. Lani je bilo opravljenih nekaj čez 8.200 ur./ /(E6) Občina Radlje ob Dravi se je odločila, da bo ta usluga dostopna širokemu številu uporabnikov zaradi nizke cene, 2,5 evra na uro za uporabnika./ /(E7) Potrebno se je zavedati, da je teren precej zahteven, vse od Antona na Pohorju do Remšnika, in precej oddaljen./ /(E8) Trenutno imamo kar velik problem glede same organizacije. Program je živ, se spreminja. Oseba lahko pokliče ob sedmih zvečer, da pride jutri nekdo iz bolnišnice, pa je treba stvari urediti. Niti za en teden vnaprej ne moremo planirati./

V: S kakšnimi težavami se stari ljudje obračajo na vas?

E: /(E9) Ljudje ne razumejo vedno, kaj je pomoč na domu. Mislijo, da moramo delati vse od A do Ž./ /(E10) Pomoč na domu je jasno opredeljena, ve se, katere stvari spadajo sem. Ljudem pomagamo pri kuhanju, sprehodu, obiskih trgovine, pogovorih, čiščenju itn./ /(E11) Mi lahko naredimo osnovno nego, ne moremo oz. ne smemo pa kaj takega, kar naredi patronaža. Vedno več je tega, starejši ljudje so nepokretni ali pa po kapi in rabijo nego./

V: Kako vi zaznavate položaj starih ljudi v občini?

E: /(E12) Vsako sredo imamo sestanek s socialnimi oskrbovalkami, ki nam povedo zgodbe, s kakšnimi problemi se soočajo, v kakšne probleme padejo v teh poznih letih. Krute zgodbe poslušam, ki pa jih ne morem niti javno izpostaviti./ /(E13) Marsikdaj problema niti ne morem razumeti, ker si ne znam predstavljati, da bi jaz bil tak do svojih staršev. Marsikdo danes pozabi, da sta še nekje mama in ata./ /(E14) Ko ostaneš enkrat sam, nimaš denarja, da bi šel v dom, otroci ne želijo pomagati, potrebuješ pomoč in mi jo nudimo./

V: Katere potrebe stari ljudje še izražajo? Kaj vse bi še potrebovali?

E: /(E15) Marsikdo reče, da je daleč do lekarne in ena lekarna na trgu ni dovolj. Ne vem, če obstaja, lahko bi se pojavila mobilna lekarna, kot so na primer mobilne trgovine, kar bi bila za nekoga, ki živi bolj oddaljeno, super prednost./ /(E16) Za starejše tudi vemo, da je lahko hoja po stopnicah naporna, ponekod so dvigala, drugje še ne./ /(E17) Z mojega vidika bi kot direktor rad naredil stvari še bolj dostopne za starejše./

V: Kakšen je bil vaš prispevek k projektu Starosti prijazna občina?

E: Da mi kaj posebnega izvajamo za ta projekt, ne vem. /(E18) V Radljah se je spremenilo, ko smo dobili evropski projekt Večgeneracijski center in vse je vkomponiralo./ /(E19) Vsebine določamo sproti (mesečno) in poskušamo upoštevati želje društev, organizacij, posameznikov, kaj bi želeli imeti in na kakšen način./ /(E20) Mislim, da tudi občina bolj živi na tem projektu, in skupaj hočemo narediti maksimalno./ /(E21) Pri nas je veliko združenega, ni tako, da bi delali le eno stvar./

V: Kako je pa s sodelovanjem med različnimi organizacijami?

E: /(E22) Vsebina tega projekta ni vezana samo na občino Radlje, ampak smo to razširili še na Podvelko, Ribnico, poskušamo tudi z Vuzenico. Sodelujemo pa tudi v Prevalju in v Ravnah, ki so naš glavni partner pri projektu./

V: Kako pa vi gledate na medgeneracijsko povezovanje, kakšen je pomen tega?

E: /(E23) Jaz mislim, da tisti, ki se udeležujejo tega, so se v tem našli. V vsakem primeru se najdejo vsebine, delavnice, ki so nekomu namenjene./ /(E24) Ko vidim, da dopoldne ni tam pet ljudi, ampak jih je dvajset, si mislim, vsaj nekaj smo naredili dobrega. Zdaj, ko so se te delavnice prijele, so tudi vedno bolj obiskane./ /(E25) Po štirih letih, mislim, da bo to lepa zgodba, predvsem pa veliko koristi za občane./

9.4 Priloga 4: Fokusna skupina

Datum: 30. 1. 2019

Ura: 9.30–10.30

V – Valerija, F1 – udeleženka, F2 – udeleženka, F3 – udeleženka, F4 – udeleženka, F5 – udeleženka, F6 – udeleženec, F7-udeleženka

V: Predlagam, da začnemo s prvo temo, to je položaj starih ljudi v občini Radlje ter njihove potrebe in želje. Najprej bi se rada z vami pogovorila o okolici, vašem videnju in doživljanju ter tudi o tem, kaj bi še potrebovali ali si želeli. Na primer, kakšno je vaše mnenje o urejenosti in funkcionalnosti zunanjih površin v občini, na primer pločnikov, prehodov, klopi in podobno?

F1: /(F1 1) Precej so spremenili v zadnjih letih, veliko več je prehodov za pešce./

F5: /(F5 1) Postavili so korita za rože, tako da je lepo./

F3: /(F3 1) Spremenili so pločnike in cesto pri glasbeni šoli, kar je bil naš predlog v svetu. In to so naredili takoj./

F4: /(F4 1) Pri društvu upokojencev so naredili prehod. Tam prej ni bilo prehoda in je bilo prav nerodno in nevarno iti čez cesto./

F3: / (F3 2) Predlog za prehod smo v svetu dali mi in prehod so takoj naredili. To je bilo pred kakšnima dvema, tremi leti./

F6: /(F6 1) Dobro je, da so uredili staro cesto skozi center in naredili obvoznico. Boljše je zdaj, ker ni toliko prometa skozi center./

F7: /(F7 1) Ves čas se nekaj dela in prenavlja./

F1: /(F1 2) Jaz pa mislim, da to ni samo za starostnike, ampak je na splošno ogledalo Radelj./

F4: /(F4 2) Na Mariborski nasproti banke bi bilo treba nekaj narediti, saj je nevarno./

F2: /(F2 1) Ja, ampak tam ne moreš ničesar narediti, razen, če podreš hiše, ker je tako ozko./

F1: Jaz bi še nekaj povedala. /(F1 3) Kjer se gre k zdravstvenemu domu, je na desni strani pločnik iz kock narejen zelo površno in tam komaj lahko hodiš./

F2: /(F2 2) Pa tudi širina ni prava./

F1: /(F1 4) Mene ne moti širina, bolj kocke, kako so postavljene ter ker so robovi in ni gladko./
/(F1 5) Na drugi strani ceste je tudi pločnik, tako da se lahko tam gre./

F5: /(F5 2) Mislim, da če je na eni strani pločnik uporaben, je v redu. Da lahko vsaj nekje greš./

F2: /(F2 3) Tisti pločnik je širok, lep, asfaltiran in vedno čist. Tako kot ostali./

V: Kaj pa menite o uradih, na primer o bankah, lekarnah, poštah itn.? Kako je z njihovo dostopnostjo, tako fizično kot časovno, njihovim delovnim časom?

F2: /(F2 4) Vse je v redu. Odprte so od jutra do večera, ničesar ne bi spreminjali./

F1: /(F1 6) V zdravstvenem domu je zdaj novo dvigalo./ /(F1 7) Tako da se dela, ves čas so neke izboljšave./

F2: /(F2 4) V glavnem vse pozitivno o vsem tem, kar se dela na novo./

F1:/(F1 8) Lahko smo ponosni in veseli, da je tako, kot je./

F4: Edino, če se gradijo novi bloki, recimo tam spodaj, ne vem, kako je z dvigali. Mislim, da ga nimajo.

F1: /(F1 9) Imajo dvigala, ker je predpis, da morajo trinadstropne stavbe imeti dvigalo./

F4: Potem pa v redu. /(F4 3) Zdi se mi, da v bloku mora biti dvigalo, da če živiš kje v višjem nadstropju, da ti ni treba vleči polne vrečke po stopnicah, če že tako težko hodiš./

F2: /(F2 5) Je dvigalo, celo iz garaže je. Krasen načrt, vrhunsko./

F3: /(F3 3) Dvigal pa še kar imamo. Je v zdravstvenem domu, Hmelini, na občini./

F5: /(F5 3) Pa v hotelu je tudi dvigalo./

F6: /(F6 1) Moja želja bi bila tudi dvigalo na Stari grad. /

F1: /(F1 10) Mene pa moti pri prehodih, da je vse skupaj tako površno narejeno. Ko sem bila v Ljubljani, sem videla, da ni nikjer robov ob strani prehoda, da je asfalt lepo gladek. Je problem, če je nekdo na invalidskem vozičku. Zdaj, ko so ceste skozi Radlje marsikje zaradi kanalizacije in tega delali na novo, sem mi je zdelo, da bi lahko to boljše naredili./

F2: Veš, kaj pravijo, to je samo začasna rešitev. /(F2 6) Zdaj spomladi, ko bo vreme dopuščalo in bodo finance ali kako naj rečem, bodo to spremenili in naredili tako, kot mora biti. Bodo spremenili in zgladili, da bo boljše./

F4: /(F4 4) Za starostnike je treba čim več narediti, da bomo pokretni in mobilni./

F3: /(F3 4) Pa da bo nam ta starim dostopno vse./

F4: /(F4 5) Vsaka stopnička je problem, če ne moreš. Potem, ko ne bomo več mogli, da bomo lahko vsaj ven prilezli in šli k zdravniku./

V: Super, veliko ste mi povedali. Nadaljujmo s prevozom. Kakšne so vaše izkušnje z javnim prevozom, z dostopnostjo, voznim redom, urejenostjo postajališč in podobnim?

F2: /(F2 7) Ceste so dobro urejene, tako da mi ni problem tukaj voziti./

F6: /(F6 2) Jaz imam postajo čisto blizu doma, to je v redu./ /(F6 3) Moja dolgoletna želja je bila, da bi se naredila postaja tudi bolj blizu zdravstvenega doma, in zdaj je tudi tam./

F1: /(F1 11) Problem s prevozom je zaradi tega, ker pozimi, ko je šola, je še kar avtobusov, poleti pa jih je dosti manj./ /(F1 12) Je pa res, da vozijo prazni./

F2: /(F2 8) Res je, avtobusi so prazni in nič ni čudnega, da jih ni več./

F7: /(F7 2) Jaz bi predlagala, da bi bili avtobusi zastojni in bi bilo potem več ljudi./

F6: /(F6 4) Vozni redi so dokaj v redu, če se pelješ tu in tam./ /(F6 5) V službo pa recimo z avtobusom ne moreš iti, ker ni povezav./

F1: /(F1 13) Edino to me muči, pa tudi stare ljudi, da tu v Radljah in v bližini ni taksijev./

V: Kaj pa Prostofer v okviru mreže Matija? Lahko pokličete in vas prostovoljec pelje po opravkih. Kakšne so vaše izkušnje?

F3: To je tisti avto na elektriko, ko stoji pred občino.

F1: Lepo vas prosim, /(F1 14) ne morem si tistega avta privoščiti, da grem k eni gospe na kavo in klepet./

F4: /(F4 6) Tisti avto je res bolj namenjen tistim, ki ne morejo recimo do zdravnika ali podobno./

F7: /(F7 3) Taksi bi res bil boljši, ker te pelje in pač tisto plačaš, pa je to – to. /

F3: /(F3 5) Matija pa deluje./

F2: /(F2 9) Ja, deluje, ampak moraš imeti razlog. Brala sem, da je to procedura. Poklicati moraš v Ljubljano, na nek center, kjer ti povejo, kakšni so normativi. Ne moreš recimo iti na kavo k prijateljici./

F1: /(F1 15) Točno tako, zato pa bi bil taksi boljša izbira./ /(F1 16) Mogoče bi šlo, da bi se taksi sofinanciral./

F7 : /(F7 4) Avtobusi res prazni vozijo./

F4: Že dolgo se nisem peljala z avtobusom. So še vedno stopnice ali se vstopi po ravnem?

F2: /(F2 10) Ne, še vedno so stopnice, da prideš na avtobus. Tako da če si na vozičku, ne moreš priti gor./

F4: /(F4 7) Ne samo voziček, že tisti dve stopnici sta za nas problem./ Na Dunaju vstopiš po ravnem.

F1: V Ljubljani tudi.

F4: /(F4 8) Mi smo že toliko stari, da se o tem pogovarjamo. Kolesarskih stez jaz najbrž ne bom več potrebovala./

F6 :/(F6 6) Podvelka ima zelo visok pločnik, tako da lažje prideš na avtobus./

F4: /(F4 9) Glede kolesarskih cest, toliko se ukvarjajo z njimi, da so na nas že pozabili./

F3: /(F3 6) Meni pa se zdi dobro, da se urejajo tudi kolesarske poti. Včasih ni bilo tako, zdaj so pa lepo uredili./

F2: /(F2 11) Pravijo in zelo hvalijo, da imamo te kolesarske poti dobro urejene./

F3: /(F3 7) Sama sem kolesarka in so poti res lepo označene in urejene./ /(F3 8) Vse tja do Hoferja, tam je tisto križišče, ki je nevarno, potem pa je spet steza naprej./ /(F3 9) Lahko si v naravi, razmigaš se, vse super./

F2: /(F2 12) Tisto križišče pri Hoferju je pa res nevarno. Jaz grem samo v trgovino čez prehod, pa me je že strah./

F5: /(F5 4) Pa toliko nesreč je bilo na tistem križišču./

F7: /(F7 5) Ljudje sploh ne vedo, kje je prednostna cesta in kje ne. In vozijo tam mimo, se zaženejo, gledajo, pa hitro speljejo./

F2: /(F2 13) Jaz ne kolesarim več. Včasih sem, potem pa sem dobila strah zaradi tovornjakarjev, ko je bila skozi mesto še stara cesta, ko ni bilo obvoznice. Pri stari šoli se mi je enkrat zgodilo, da me je tako potegnilo in da sem skoraj padla./

F3: /(F3 10) Meni se je bilo včasih tudi grozno peljati. Zdaj pa so uredili in je super steza, vse do Vuzenice lepo ob Dravi./

V: Nadalje bi vas povprašala o bivališčih. Torej, kako živite, s kom, kako je z udobnostjo vašega doma?

F1: /(F1 18) Jaz živim z možem. Še vedno./

F2: /(F2 14) Jaz živim s svojo mamo v hiši./ (F2 15) Z lokacijo sem zadovoljna, blizu imam vse./

F3: /(F3 11) Tudi jaz živim z možem. /(F3 12) Sem zadovoljna, spreminjala ne bi ničesar./

F4: /(F4 10) Včasih smo sami, včasih nas je več, ko pridejo vnuki./

F6: /(F6 7) Živim v garsonjeri, plačujem najemnino./

V: V primeru, da bi se morali preseliti, ali bi šli živet v dom za stare? Kakšno je vaše mnenje o tem?

F5: /(F5 5) Jaz ne bi šla v dom./ (F4 6) Imam slabo izkušnjo, ko je bila moja mama v domu./

F4: /(F4 11) Glede domov, cene so res visoke./ (F4 12) Vse storitve moraš plačati posebej. Tam v bistvu imaš zastoj bivališče, hrano in pranje perila. Vse ostalo moraš doplačati. To je kot hotel. Ko ti prinesejo tablete, moraš plačati, plačati moraš plenice, ne vem, kaj še. Ne razumem, zakaj moraš te storitve še dodatno plačevati./

F1: /(F1 19) Odvisno je, kakšen si. Če recimo ležiš, so cene višje. Ne moreš tega primerjati s hotelom, ker bi bila cena potem dosti višja./ (F1 20) Jaz vem, da bova z možem šla v dom. O tem sva se dosti pogovarjala in že par let sva odločena, da želiva iti tja./ (F1 21) Zdaj, dokler še lahko opraviva kaj za sebe, ni problema, ko bova potrebovala pomoč, pa bova šla v dom./

F7: /(F7 6) Doma si zelo težko, če nimaš recimo koga zraven. Ko si star, imaš več zdravstvenih problemov, muči te eno ali drugo, pa tudi bolj težko skrbiš, da je vse pospravljeno in urejeno./

F4: /(F4 13) Kar naprej potrebuješ neko zdravniško pomoč in domov ti nobeden ne pride./

F2: /(F2 16) Drugo nam ne bo preostalo, kot da bomo šli v dom./

F1: /(F1 22) Jaz sploh nimam predsodkov o domu./

F5: /(F5 7) Res pa je, da si lahko v stanovanju dosti bolj dolgo kot v hiši. Hiša je le večja, pa veliko več dela maš z njo. Vsakozi je treba nekaj popravljati in obnavljati./

V: Kje vse se vključujete v aktivnosti?

F2: /(F2 17) Imamo rekreacijo, enkrat na teden./

F6: /(F6 8) Koronarno društvo, tja hodim na rekreacijo./ (F6 9) Pa potem če imajo kakšne kulturne prireditve, razstave ali kaj podobnega./ (F6 10) Grem na brezplačne, na plačljive ne hodim, ker nimam./

F5: /(F5 8) Sem tudi v planinskem društvu./

F7: /(F7 7) društvo upokojencev ima izlete ali kakšna druženja, se dosti dogaja./

F5: /(F5 9) Tudi koronarno društvo je zadnje čase zelo veliko. Hodim na rekreacijo, enkrat tedensko./ (F5 10) Malo se razmigamo, naredimo nekaj dobrega za svoje telo./

V: A hodite tudi sem, v večgeneracijski center? Kaj vse se tu dogaja?

F1: /(F1 23) Jaz hodim na učenje angleščine, mi je zelo zanimivo./ /(F1 24) Pa tudi na kuharske delavnice, zeliščarske urice itn./

F2: /(F2 18) Kuharske delavnice imamo./

F3: /(F3 13) Še nikoli nam ni bilo tako lepo, kot nam je zdaj./

V: Radi hodite sem?

F7 : /(F7 8) Ja, rada hodim. Vseskozi se nekaj dogaja, imamo tudi razna predavanja in podobno./

F2: /(F2 19) Strokovna predavanja imamo./

F3: /(F3 14) Lepo je, da je tudi knjižnica blizu./

F2: /(F2 20) Zdaj, ko je knjižnica tu v centru, je dosti boljše./ /(F2 21) Večkrat grem pogledat, ko imajo kake predstavitve knjig ali bralne urice./

F4: /(F4 14) Jaz pa v novi knjižnici sploh še nisem bila./

F3: /(F3 15) Jaz delam še bralno značko./

V: Mislite, da je ponudbe aktivnosti v Radljah dovolj?

F1: /(F1 25) Dovolj ponudbe je./

F6: /(F6 11) Dovolj vsega je./

F2: /(F2 22) Če bi ljudje hodili, bi je bilo še več. Tako so na primer verske urice ob četrtkih uknili, ker ljudje niso hodili. Midve sva bili edini, ki sva prišli./

F4: /(F4 15) Možnosti imamo zelo veliko, ponudba je zelo velika, za vsakogar se kaj najde./ /(F4 16) Le udeležba je premajhna./

F1: /(F1 26) Problem je, da se stari ljudje nočejo družiti, ampak pričakujejo, da se bodo drugi družili z njimi./

F2: /(F2 23) Ko se enkrat izločiš od skupine, pa imaš probleme takšne ali drugačne, ostaneš sam. Zoži se ti krog./

F5: /(F5 11) Že tako nas je manj, če se pa še sam izoliraš .../

F3: /(F3 16) Imamo možnosti za druženje, tako v knjižnici kot tukaj v MKC-ju itn. V Radljah obstajajo društva, kamor se lahko vključiš. Za šport je poskrbljeno, veliko je takšnih aktivnosti./

F2: /(F2 24) Dano nam je, če kdo ne izkoristi, je pa res škoda, ker se zaposleni trudijo./

F1: /(F1 27) Jezna sem, ko se včasih s kom pogovarjam, pa mi reče, da mu je dolgčas, da se tako ali tako nič ne dogaja v Radljah. Dogaja se, ja, samo njega ni./

F5: /(F5 12) Jaz sem bila zelo razočarana, ko smo imeli predavanje o bontonu in je bil gospod Sašo Županek tu, nas pa je tako malo tam sedelo./

F2: /(F2 25) Se spomnim, tudi meni je bilo grozno./

F7: /(F7 9) Mogoče pa je tudi nekaj na tem, da so tri stvari naenkrat in ne moreš biti povsod. Se spomnim, da je bilo večkrat tako, da je bilo v knjižnici in tu nekaj ob istem času./

F4: /(F4 17) Zdaj je dosti teh turških nadaljevanj in nekateri gledajo televizijo ves dan, če je mogoče. In potem ne grejo nikamor./

F3: /(F3 17) Škoda je, da ljudje ne hodijo, ker so delavnice in predavanja zastoj. Nič jih ne stane, da pridejo./

F1: /(F1 28) Pa še nekaj bi povedala, vse to so uporabna predavanja in delavnice. Nekaj se naučiš, na novo spoznaš./ /(F1 29) Pa tudi kakšna takšna predavanja, recimo o tem, kakšne pravice imamo in podobno, uporabna predavanja, za vse dobra, pa ne pridejo./

V: Na kakšne načine stopate v stik z ostalimi generacijami v občini? S srednjo in mlajšo?

F4: /(F4 18) Imamo otroke in vnuke, tu največ./

F1: /(F1 30) Drugače bolj malo pridemo skupaj./

F6: /(F6 12) Generacije morajo med seboj sodelovati, simbioza mora biti./

V: Imate v večgeneracijskem centru kakšne skupne aktivnosti?

F3: /(F3 18) Z domom za stare smo imeli neke skupne dejavnosti, tako da smo bili večinoma stari. Iz doma so prišli sem, pa smo se družili./

F1: /(F1 31) Vedno dobim povabila iz šole, ko imajo koncert ali kakšno prireditev, tudi balet je bil. Kadar me povabijo, grem zmeraj gledat in z veseljem grem tja./

F2: /(F2 26) Drugače pa medgeneracijskega druženja in podobnega ni veliko, vsaj meni se tako zdi./

F5: /(F5 13) Tudi meni se zdi, ni kaj posebnega./

F1: /(F1 32) Meni se zdi, da smo mi zdaj že zelo stari za te mlade in nekako ne sodimo skupaj./ /(F1 33) K njim lahko pristopamo samo preko vnukov, ampak tu so njihovi krogi, tako da se družimo samo z vnuki./

V: Kaj pa tu v skupnosti, v Radljah?

F7: /(F7 10) Posebnega medgeneracijskega druženja ni./

F1: /(F1 34) Saj se vidimo, recimo na kašnih prireditvah in podobno, ampak se ne družimo z njimi./

F5: /(F5 14) Več je druženja v družini, starši in otroki, tega je veliko./

F3: /(F3 19) Tukaj v MKC-ju imajo tudi v soboto in nedeljo druženja in aktivnosti za mlade./ /(F3 20) Ampak mi stari ne stopamo več v ta razmerja, vsaj jaz ne./

V: Lahko nadaljujemo z našo naslednjo temo, to so storitve občine. Zanima me, katere storitve obstajajo v občini Radlje ob Dravi, kaj vam je poznano in kakšne so vaše izkušnje?

F1: Jaz lahko povem primer ene moje prijateljice, s katero hodim na telovadbo. /(F1 35) Potrebovala je pomoč in si je uredila pomoč na domu. Zdaj prihaja k njej gospa, mislim da dvakrat na teden, in je z njo zelo zadovoljna./

F2: /(F2 27) Jaz mislim, da je pomoč na domu dobro organizirana./ /(F2 28) Je tudi potrebna, ker nekateri ne zmorejo več sami in potrebujejo pomoč./ /(F2 29) Včasih smo mi na centru to delali, zdaj je pa pod okriljem ŠKTM./

F5: /(F5 15) Mislim, da se zelo trudijo in delajo tako, kot je treba./

F2: /(F2 30) Res pa je, da zdaj občina veliko več prispeva in so ure za uporabnike bolj poceni./
/(F2 31) Dostopno je vsem, skoraj vsem, in si lahko privoščijo./ /(F2 32) Dobro je organizirano./
/(F2 33) Ljudje, s katerimi se pogovarjam, so zelo zadovoljni./

F1: /(F1 36) Tudi negovalke so izobražene, imajo tečaje in izobraževanja, tako da vedo, kaj delajo./

F7: /(F7 11) Cenovno je ugodno, včasih si tega nisi mogel privoščiti./

F5: /(F5 16) To je zasluga župana, da je cena nižja./ /(F5 17) Na Muti imajo tudi pomoč na domu, pa je cena višja./

F3: /(F3 21) To je normalno, to občina sofinancira. To je prispevek občine in koliko da, da./

F4: /(F4 19) Veliko starih je tu in rabijo tako pomoč./

V: Še kakšne druge storitve, ki so vam poznane?

F6: /(F6 13) Razvoz kosil, pripeljejo ti jih na dom./

F2: /(F2 34) Na centru za socialno delo ti tudi pomagajo./ /(F2 35) če moraš urediti kaj s papirji, na primer kako odločbo./

F1: /(F1 37) Glede centra ne bi vedela, nisem imela še izkušenj z njimi./

F5: /(F5 18) Jaz imam izkušnje z njimi, urejala sem si varstveni dodatek./ /(F5 19) So zelo prijazni in ustrezljivi, veliko so mi pomagali./ /(F5 20) Mislim, da center služi svojemu namenu tu. Pokrivajo veliko stvari, tam lahko marsikaj urediš./ /(F5 21) Dobro je, da ga imamo v Radljah, da je blizu in ni treba kam drugam hoditi./

V: Kako pa po vašem mnenju organizacije v občini sodelujejo med seboj?

F2: /(F2 36) Po mojem sodelujejo dobro./ /(F2 37) Župan veliko dela, se zalaga in ima koordinate, da so povezani./

F4: /(F4 20) Verjetno zelo dobro, ker drugače ne bi mogle biti takšne cene./

F1: /(F1 38) Moje izkušnje z županom so zelo dobre. Z njim smo sodelovali preko društva upokojencev, nič mu ni predstavljalo problema. Za vsako reč, na katero smo prišli, se je zelo zavzel./

F3: /(F3 22) Tudi v županovem svetu smo dobro sodelovali. Mi smo povedali, kaj bi potrebovali, župan se za to zavzel in to uredil./ /(F3 23) Po tem smo se dobili in poročali, kaj je bilo že narejeno in kaj bi še potrebovali./

F2: /(F2 38) Funkcionira vse, zelo se povezujejo, in potem je tu rezultat, takšen, kot je./

F3: /(F3 24) Tudi ko smo delali studenec, je on prevzel širšo organizacijo, tako da se je potem vključilo še komunalno podjetje./

F5: /(F5 22) Župan je zelo zavzet za probleme ljudi, jim prisluhne in urgira, pa dobro urgira./

V: Na kakšne načine pridobite informacije o tem, kaj se dogaja v Radljah, glede storitev in podobno?

F2: /(F2 39) Na internetu veliko piše, jaz večkrat kaj pogledam./

F1: /(F1 39) Jaz internet uporabljam, samo ne za take zadeve./

F6: /(F6 14) Jaz pogledam vse na računalnik, grem na internet, pa najdem./

F5: /(F5 23) Novičke izhajajo, tam so tiste glavne stvari. Rada berem novičke, ker tam izvem tudi kaj koristnega, recimo, če moram kaj oddati ali podobno./

F4: /(F4 21) V Vodniku je za vsak mesec lepo opisano, kje se kaj dogaja. Všeč mi je, ker so vključene tudi druge občine, da lahko greš tudi kam drugam kaj pogledat./

F2: /(F2 40) Ampak Vodnik ne bo več izhajal. V okviru Novičk bo zdaj, v Novičkih bo del programa./

F5: /(F5 24) Verjetno je cenovno preveč, da bi bilo vse skupaj./

F3: /(F3 25) V našem bloku sem videla, da jih kar stran mečejo. Vsak pride do nabiralnika, pa kar tam reklame in to vrže stran, sploh ničesar ne prebere./

F2: /(F2 41) In zaradi tega, ker ne preberejo, se tudi ne udeležujejo kakih dejavnosti./

F1: /(F1 40) Vodnik je bil od začetka zelo v redu, pravzaprav si preko tega videl, da se sploh kaj dogaja./

F2: /(F2 42) Res je, videl si, kaj se dogaja, in lahko si se organiziral in šel pogledat tisto, kar ti je bližje./

F7: /(F7 12) V bistvu sta se pokrivala in je brez smisla, da imamo oba. Zdaj se pač v Novičkih prebere, saj je vse opisano./

V: In sedaj je na vrsti še naša zadnja tema, to je projekt Starosti prijazna občina, projekt, ki v Radljah poteka od leta 2014.

F3: /(F3 26) Jaz sem bila v županovem svetu./

V: Kako je potekalo vse skupaj?

F3: /(F3 27) Mi smo dobili ankete in smo hodili naokoli po družinah spraševati, kaj bi želeli./
/(F3 28) Nekatere stvari, ki smo jih povedali naprej, so bile upoštevane./ /(F3 29) Potem smo imeli razna predavanja na to temo, recimo, kako se lahko ljudje zaščitijo, na primer pred tistimi, ki hodijo prodajat na dom. Ne odpreš jim, ne moreš kar nekoga v stanovanje spustiti./

F1: /(F1 41) Pa tudi predavanja o dedovanju, kako je treba že prej napisati oporoko, in podobno./ /(F1 42) Na teh predavanjih so bile same koristne stvari in tudi informacije, ki jih moramo vedeti./

F1: /(F1 43) Tudi policist je prišel in nam povedal svojo plat, kje se lahko zaščitimo, kako moramo ravnati in podobno./ /(F1 44) Dobro so nas osveščali s predavanji, res koristne informacije. /

V: Za vas imam še eno zaključno vprašanje. Je občina Radlje starosti prijazna občina in zakaj?

F1: /(F1 45) Je tako, je prijazna občina./

F2: /(F2 43) So malenkosti, ki jih je potrebno popraviti, v bistvu pa je vse skupaj tako, kot mora biti, in sem zadovoljna./

F4: /(F4 22) Župan je tak ljudski človek in smo zadovoljni z njim./

F1: /(F1 46) Radlje je občina po meri ljudi./

F4: /(F4 23) Mene moti edino to, da so se ljudje brez potrebe odtujili drug od drugega./

F2: /(F2 44) Moramo se zavedati, da je kraj majhen, zato bi morale biti socialne mreže boljše, bolj urejene, pa niso. Kaj bi morali narediti, pa naj povedo strokovnjaki./

F4: /(F4 24) Slovenci smo pač malo bolj zadržani, taki smo že po naravi./

F1: Lahko še jaz nekaj povem. /(F1 47) Ko sem bila stara 70 let, so me povabili na druženje 70-letnikov. Mi smo tja prišli, se slikali, ljudje so pojedli kosilo in šli domov. In nikoli več ne grem, ker me tisto kosilo ne zanima, druženje je tisto glavno./

F2: /(F2 45) Druženje je najbolj pomembno. Vendar ne moreš nekoga prepričati, ti boš pa zdaj tu in se bomo družili, če on tega noče./

F4: /(F4 25) Televizija ima dosti vpliva, pa vsak kar gleda in gleda, športa je precej, tudi filmov, nadaljevanj. In televizija nas odteguje in se ne družimo več tako kot včasih./

F1: /(F1 48) Enako tudi tukaj v centru. So takšna predavanja, da bi vsak kakšnega potreboval./

/(F1 49) Recimo, bilo je predavanje o pacientovih pravicah. Jaz sem imela tu predavanje o zobeh in bi človek pričakoval, da ljudi zanima, kakšne pravice imajo. Pa jih je bilo samo nekaj./

F2: In če mi ne bi prišli, ne bi bilo nobenega.

F1: /(F1 50) Ne razumem ljudi, to je v njihovo korist in ne pridejo./

F2: /(F2 46) Z vsakega srečanja, z vsake delavnice dobiš nekaj zase, za svoje življenje, za svoje dobro, za boljše počutje./

F1: /(F1 51) Enkrat je imela predavanje pravica o pravicah na pravnem področju. In bila sem edina tam./

/(F1 52) Vsi pričakujejo, da je dolžnost drugih, da jim prinesejo na pladnju in jim rečejo, vi pa imate te in te pravice. To ne gre, nobena družba tako ne funkcionira./

F2: /(F2 47) Včasih, recimo dvajset let nazaj, so bila individualna vabila, pa so te klicali in prosili, a prideš in tako. Zdaj tega več ni, vse je javno, javna obvestila, javne objave preko medijev, ali boš šel ali ne, pa je tvoja oziroma moja stvar. Včasih je bilo obveščanje drugače./

F1: /(F1 53) Tega ne razumem, so teme, ki zvišujejo njihovo kupno moč, pa ne pridejo./

F7: /(F7 13) Tako je, za njihovo dobrobit so, pa ne pridejo./

F3: /(F3 30) Mi hodimo na kuharske delavnice zaradi druženja, to je glavno. Kuhamo tako potem po svoje doma./

F2: /(F2 48) Bistvo delavnic je res druženje, da pridemo skupaj, kakšno rečemo, in ne kuharija, to je samo češnja na vrhu torte./

F7: /(F7 14) Pa še nekaj lahko zraven pojemo./

9.5 Priloga 5: Analiza intervjujev

ODPRTO KODIRANJE

Tabela 9.1: Intervju A

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
A1	Ena bistvenih je bila pomoč na domu. Naš center je bil včasih izvajalec, naša strokovna delavka pa koordinatorka uporabnikov in socialnih oskrbovalk.	Izvajalec	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A2	Leta 2010 je bila cena za uporabnika nižja zaradi sofinanciranja, kasneje pa občina ni mogla več financirati v tolikšni meri. Cena se je dvignila na 6,71 evra na uro.	Cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A3	Uporabniki so začeli odpovedovati, niso si mogli privoščiti, saj je bila cena res previsoka.	Cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A4	Potem so občine počasi začele prenašati to storitev, občina Radlje jo je prenesla zadnja, in sicer na svoj javni zavod ŠKTM leta 2017.	Prenos izvajalca	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A5	Ko so jo prenesli, so končno začeli delati na tem, da bi bila pomoč na domu bolj dostopna. Kot smo vseskozi opozarjali, je zdaj cena nižja, na uro je 2,5 evra..	Dostopnejša cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A6	Sprejeli so ugodnost za starejše, ki se mi zdi v okviru starosti prijazne občine bistvena.	Ugodnost za stare ljudi	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
A7	V našem okolju, na podeželju, želi veliko ljudi ostati v svojem okolju tudi v starosti in pomoč na domu jim omogoča, da lahko ostanejo doma, dokler to še zmorejo.	Podpora življenju doma	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A8	Ljudje, ki odhajajo v domsko oskrbo, dejansko nimajo neke mreže pomoči doma, zanje je pomoč na domu premalo, sploh če recimo potrebujejo, tudi po mnenju zdravnika, 24-urno oskrbo.	Nezadostna oskrba	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A9	Krepko, za več kot 100 odstotkov, se je dvignilo število uporabnikov.	Dvig števila uporabnikov	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A10	To smo pri nas pričakovali, saj se je na delavko	Cena	Pomoč na	Storitve za

	obračalo veliko ljudi in imela je veliko klicev za pomoč na domu. Šla je na teren, vendar se je pogosto ustavilo pri ceni. Cene nismo postavili mi, skupna cena je zdaj ista, kot je bila, le sofinanciranje je večje.		domu	stare ljudi
A11	Sofinanciranje je zdaj več kot 80-odstotno. Ko smo storitev izvajali mi, je bilo nekaj čez 50-odstotno in je bilo zato marsikomu nedostopno.	Sofinanciranje občine	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A12	Leta 2012 je bilo vse na kupu, spremenili so se pogoji za varstveni dodatek, ukinile so se starostne pokojnine, dvignila se je cena pomoči na domu na 6,71 evra in vse skupaj je drastično poslabšalo položaj starih. Marsikdo se je potem zaradi tega znašel v revščini.	Socialne reforme	Revščina	Položaj starih ljudi
A13	Starejši ogromno zaprosajo za izredno denarno pomoč, za kurjavo, nakup novega štedilnika, nakup očal. Tudi za plačilo položnic, saj so pokojnine nizke in ne zmorejo plačati niti položnic.	Izredna denarna pomoč	Socialni transferji	Storitve za stare ljudi
A14	Pomoč na domu se mi zdi bistvena storitev, ki ohranja kvaliteto življenja starih ljudi.	Ohranjanje kvalitete življenja	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
A15	Moram pa povedati, da samo občina Radlje ob Dravi sofinancira v taki meri, v sosednjih občinah se cena še vedno giblje okoli 6 evrov.	Neenakomerno sofinanciranje občin	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi
A16	Omeniti je treba tudi varstveni dodatek, ki ne gre več v omejitev o dedovanju, zato ga ljudje spet v večji meri uveljavljajo.	Varstveni dodatek	Socialni transferji	Storitve za stare ljudi
A17	Še vedno je pogoj preživljanje s strani otrok. Pri notarju se sklepajo preživnine, včasih tudi v znesku dvajsetih evrov na mesec, tako da ljudje za razliko še vedno potrebujejo varstveni dodatek.	Dolžnost preživljanja staršev	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A18	Na voljo jim je tudi denarna socialna pomoč, ki je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb, in sicer v višini, ki omogoča preživetje.	Denarna socialna pomoč	Socialni transferji	Storitve za stare ljudi
A19	V tem primeru jim pomagamo z izrednimi denarnimi pomočmi, da ublažimo njihovo	Izredna denarna	Socialni transferji	Storitve za stare ljudi

	stisko.	pomoč		
A20	Preživnina s strani otrok ni omejena, kar je velika prednost. Ker če bi se še tu zakonsko omejevali, skoraj nihče ne bi bil več upravičen do varstvenega dodatka.	Dolžnost preživljanja staršev	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A21	Otroci, ki sami nimajo dohodkov ali se z zelo nizkimi dohodki sami preživljajo, lahko pri nas dajo izjavo na zapisnik in jih ne zavezujemo za to, da uredijo preživnino. Ene strani zato ni na podlagi dokazil in te izjave.	Oprostitev plačila institucionalnega varstva	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A22	Varstveni dodatek se dodeljuje za eno leto, po tem pa vsako leto preverimo, ali je stanje še vedno isto.	Varstveni dodatek	Socialni transferji	Storitve za stare ljudi
A23	Problem je spet v tem, da tisti, ki so iz mesta, lažje pridejo na kakšne delavnice, kot pa tisti, ki so s podeželja in bolj oddaljeni od centra, recimo Anton na Pohorju.	Oddaljenost	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi
A24	V takih primerih je bistveno sodelovanje, saj je treba najprej ugotoviti, pri čem lahko CSD pomaga v okviru socialnovarstvene storitve osebna pomoč, v katero spadajo predvsem vodenje, usmerjenje in pogovori.	Osebna pomoč	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A25	V sodelovanju s Šentom tako osebo spet vrnemo v okolje, da preprečimo osamljenost ljudi.	Preprečevanje osamljenosti	Namen	Medinstitucionalno sodelovanje
A26	Ljudje pa lahko odhajajo tudi v večgeneracijski center.	Prostor zbiranja	Večgeneracijski center	Aktivnosti
A27	Kot strokovni delavci ne moremo biti ves čas na terenu, zato se povezujemo z organizacijami in smo v bistvu koordinatorji, saj skrbimo, da se vključujejo tudi druge organizacije, seveda ob soglasju uporabnika.	Koordinator procesa pomoči	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
A28	Ob obisku na domu uporabnika seznanimo z različnimi oblikami pomoči in če se s katero strinja, ga vanjo vključimo.	Seznanitev z možnostmi pomoči	Terensko delo	Storitve za stare ljudi
A29	Nekateri primeri so zelo uspešni, ljudje so se pričeli vključevati, hoditi v dnevni center, se udeleževati delavnic.	Vključevanje v aktivnosti	Namen	Medinstitucionalno sodelovanje
A30	Nekaterih nikoli ne bomo pripravili do tega, veliko pa jim pomeni, da pridemo na teren, da	Pomen obiskov	Terensko delo	Storitve za stare ljudi

	niso sami, da vedo, da bodo dobili pomoč, ko jo bodo potrebovali.			
A31	Včasih urejamo stvari skupaj z njimi in smo jim v podporo..	Nudenje spremstva in opore	Zagovorništvo	Aktivnosti
A32	Eno od področij, s katerim se ukvarjamo, je nasilje nad starejšimi. Tudi to se dogaja, mi lahko pomagamo.	Nudenje pomoči žrtvam nasilja	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A33	Večinoma gre za psihično, včasih pa tudi za ekonomsko nasilje. Bil je primer, ko so otroci odtujevali denar svojemu staršu, njegova edina opcija je bila zasebna tožba.	Ekonomsko nasilje	Nasilje	Položaj starejših ljudi
A34	Kakršnokoli nasilje je vsekakor razočaranje in velika bolečina za starejšega.	Bolečina	Nasilje	Položaj starejših ljudi
A35	Do psihičnega nasilja pogosto pride, ker otroci niso kos situaciji staršev in se pričnejo pritiski.	Psihično nasilje	Nasilje	Položaj starejših ljudi
A36	Problem lahko nastane tudi tam, ko otroci dedujejo kmetijo in se zavežejo za celotno oskrbo in nego. Ta je včasih zahtevna, odhod v dom pa bi pomenil tudi finančno obremenitev.	Finančna obremenitev	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
A37	Imamo tudi skrbništva za odrasle, ko je potrebno zaradi bolezni, recimo kapi ali demence, zaščititi njihove pravice in koristi. Ob vzpostavitvi skrbništva človeku v bistvu določene pravice odvezujemo, ga omejimo.	Skrbništvo za odrasle	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A38	Kadar je tudi po mnenju zdravnika zdravstveno stanje zelo slabo, obstaja večja možnost, da kdo zlorabi njihovo nemoč. Na nek način pa človeka s tem, ko ga postavimo pod skrbništvo, zaščitimo.	Skrbništvo za odrasle	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A39	Skrbnika pa tudi spremljamo, če ravna tako, kot mora.	Skrbništvo za odrasle	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A40	Pri skrbništvu smo previdni. Upoštevamo mnenje zdravnika, pa tudi na terenu preverimo, kakšno je stanje in ali se oseba res ne more sama odločati.	Preverjanje stanja	Terensko delo	Storitve za stare ljudi
A41	Smo tudi Demenci prijazna točka. Pri nas lahko tako uporabniki kot svojci, v bistvu kdorkoli, dobijo informacije o bolezni, njenih znakih in podobno.	Informiranje	Demenci prijazna točka	Aktivnosti

A42	Naša vloga je bolj informativna, ljudi usmerjamo tudi v Dom Hmelino, kjer imajo Alzheimer caffè.	Informiranje in usmerjanje	Demenci prijazna točka	Aktivnosti
A43	Ta točka smo od konca lanskega leta.	Demenci prijazna točka	Demenci prijazna točka	Aktivnosti
A44	Pomagamo tudi pri namestitvi v institucionalno varstvo, tudi s finančnega vidika, ker marsikdo nima dovolj visoke pokojnine za plačilo doma.	Finančna podpora	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
A45	Pri iskanju prostora v domu skušamo upoštevati želje uporabnika, kadar gre za nujno namestitev, pa iščemo prostor po domovih po vsej Sloveniji.	Potreba po namestitvi	Institucionaln o varstvo	Potrebe starih ljudi
A46	Včasih se zgodi, da želijo starejšo osebo dati iz bolnišnice, pa ni prostora v nobenem domu, nazaj domov pa ne more iti.	Pomanjkanje prostih mest	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
A47	Na tem področju je ogromen primanjkljaj tudi na državni ravni, zato centri opozarjamo ministrstva, da imamo premalo prostorov za namestitve v domsko oskrbo.	Pomanjkanje prostih mest	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
A48	<i>Deinstitucionalizacijo podpiramo, želimo, da ljudje ostanejo v okolju, vendar ko gre za tako stisko ali bolezen, ko človek ne more več živeti doma in potrebuje 24-urno oskrbo, ni druge opcije.</i>	Potreba po institucionalne m varstvu	Deinstitucionalizacija	Storitve za stare ljudi
A49	Zavedati se moramo, da se populacija stara in da vedno večje število ljudi potrebuje domsko oskrbo.	Potreba po namestitvi	Institucionaln o varstvo	Potrebe starih ljudi
A50	Dejstvo je, da so tudi v Sloveniji potrebne ustanove za osebe po možganski kapi, po bolezni možganov, poškodbah glave in podobno. Teh institucij pa ni.	Potreba po namestitvi	Mlajši ljudje po kapi	Potrebe starih ljudi
A51	Vidimo pozitivne strani bivalnih enot, gospodinjstkih skupnosti in podobno, ki pa se mogoče bolj posvečajo individualnih potrebam.	Pozitivni učinki	Deinstitucionalizacija	Storitve za stare ljudi
A52	Potrebujemo pa tudi domsko oskrbo, ker brez nje ne zmoremo.	Potreba po namestitvi	Institucionaln o varstvo	Potrebe starih ljudi
A53	Pri naših starih ljudeh je prisotna zelo stereotipna podoba o tem, kakšen je dom za stare. Imeli smo primer gospe, ki je bila na terenu ogrožena, saj je ostala brez strehe nad glavo in bila je slabotna. Peljali smo jo na ogled	Stereotipna prepričanja	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi

	doma in ko je videla sobo, je takoj rekla, da bo imela na balkonu mizico in rože. Vprašala je, ali lahko pride v to sobo. Čez nekaj dni se je pojavila možnost, da smo jo lahko namestili v prosto sobo.			
A54	Pomembno je, da sodelujemo z domom, da lahko te stvari pripravimo in izvedemo. Pri teh zadevah nam pomagajo tudi domovi, z njimi oz. s socialno delavko se vse dogovorimo in skozi sodelovanje ljudem omogočamo lažji prehod v domsko oskrbo.	Prehod v domsko oskrbo	Povezovanje med institucijami	Medinstitucionalno sodelovanje
A55	Pomagamo tudi pri urejanju oprostitev plačila. Če ima oseba premajhno pokojnino, recimo 400 evrov, ji nekaj mora ostati za žepnino, kje pa je ostala razlika? Najprej so k pomoči zavezani otroci, nato pa tudi občina.	Oprostitev plačila institucionalne ga varstva	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A56	Pomagamo tako, da lahko oseba ostane v domu, kjer si dejansko nekateri želijo biti. Nekateri pa nimajo druge možnosti, ker je njihovo zdravstveno stanje tako slabo. Trudimo se ohranjati kvaliteto življenja v starosti.	Ohranjanje kvalitete življenja	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
A57	Starejši se obračajo na nas tudi po različne informacije, kar ni naše področje – recimo glede dodatka za pomoč in postrežbo, dodatnega zavarovanja itn. Vse to jim nudimo, jih usmerjamo, vzpostavljamo stike z institucijami, da se stvari lahko uredijo. Tudi pri tistih stvareh, ki ne morejo urediti neposredno pri nas, jih usmerimo in jim pomagamo v samem postopku.	Usmerjanje in pomoč	Informiranje	Aktivnosti
A58	Pomagamo tudi pri reševanju konfliktov v odnosih med starejšimi in njihovimi otroki. Obrnejo se na nas, povejo, da imajo težave, da se sami ne zmorejo dogovoriti. Delavka opravi razgovor skupaj z njimi in skuša skupaj z njimi te konflikte reševati. Tudi to je primer, kako lahko pomagamo starejšim.	Razreševanje konfliktov	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
A59	Dejstvo je, da se trudimo v skladu z znanjem, ki ga imamo, ter z zakonodajo, pravili in vsem, kar moramo upoštevati. Zakonodajne omejitve so velike, a mislim, da v okviru tega naredimo vse,	Zakonodajne omejitve	Trud zaposlenih	Storitve za stare ljudi

	kar je možno.			
A60	Delavka je imela primer starejšega gospoda, ki doma ni imel nič, niti postelje. Osnovne bivalne pogoje je bilo potrebno urediti. V svojem prostem času je skupaj s svojim partnerjem šla sestavljat posteljo in pomagala urediti osnovne stvari v stanovanju, da je lahko gospod potem tam bival.	Delo v prostem času	Trud zaposlenih	Storitve za stare ljudi
A61	Velikokrat smo dostopni tudi izven delovnega časa. Jaz imam na primer službeni telefon, na katerega ljudje kličejo tudi izven delovnega časa, sploh starejši, ki se znajdejo v kaki stiski, veliko jih je tudi med prazniki. Vedno si vzamem čas, se z njim pogovorim, ga pomirim in na nek način poiščeva rešitve, ki so možne v tistem trenutku. Dostopni skušamo biti, kolikor je možno, in mislim, da smo kar maksimalno dostopni.	Delo v prostem času	Trud zaposlenih	Storitve za stare ljudi
A62	Udeležujem se okroglih miz in občnih zborov in tudi tam ljudi informiram o možnostih in oblikah pomoči.	Okrogle mize in občni zbori	Informiranje	Aktivnosti
A63	Mislim, da tudi s tem, ko ljudi informiramo in osveščamo, da sploh vejo, katere pravice imajo, vplivamo in izboljšujemo njihovo kvaliteto življenja. To se mi zdi bistvenega pomena – informiranje in osveščanje.	Izboljšanje kvalitete življenja	Informiranje	Aktivnosti
A64	Veliko je zakonodajnih sprememb in pomembno je, da ljudje vedo, da se lahko obrnejo na nas, in da jim lahko pomagamo pri teh zadevah.	Zakonodajne spremembe	Informiranje	Aktivnosti
A65	Pri projektu smo sodelovali. Kot center smo člani županovega sveta.	Članstvo	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
A66	Sodelovali smo pri preventivnih programih za starejše, pripravili smo svoj prispevek.	Preventivni programi	Aktivnosti	Projekt Starosti prijazna občina
A67	Večkrat smo sodelovali tudi v klubih svojcev, kjer smo predstavljali svoje delo, jih informirali	Klub svojcev	Aktivnosti	Projekt Starosti

	kje lahko dobijo katero izmed oblik pomoči in podobno.			prijazna občina
A68	Opozarjamo na potrebe, ki so v okolju, in povemo, kje vidimo rešitve, ter v okviru tega sveta podajamo svoje predloge.	Prispevek institucij	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
A69	Mislim, da je v prvi vrsti zelo pomembno informiranje,	Informiranje	Informiranje	Aktivnosti
A70	kot drugo pa je pomembno tudi, da se povezujemo z institucijami, ker s tem ugotavljamo tudi potrebe uporabnikov na terenu. Bistveno je sodelovanje, da pogledamo, kdo lahko kaj naredi.	Ugotavljanje potreb	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
A71	Sodelujemo z društvom upokojencev, društvom invalidov, rdečim križem, Šentom in tako naprej.	Sodelovanje z društvi	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
A72	Ravno v lanskem letu smo imeli v tem okviru za občino Radlje srečanje, kjer smo pregledali vse potrebe starih v občini, in to, kje lahko kdo pomaga. S tem ko pridobijo informacije o naših dejavnostih, tudi sami svoje uporabnike lažje usmerjajo in informirajo. Prisotne so bile vse neprofitne organizacije, društva, v bistvu vsi, ki delajo s starejšimi. Naredili smo premike in to je bila dobra poteza.	Srečanje institucij	Aktivnosti	Projekt Starosti prijazna občina
A73	V županovem svetu smo predstavniki različnih institucij in društev, ki se med seboj povezujemo in sodelujemo, da bi kaj premaknili, izboljšali in vplivali na izboljšanje kvalitete življenj starejših, ki živijo v našem okolju.	Izboljšanje kvalitete življenja starih ljudi	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina

Tabela 9.2: Intervju B

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
B1	Pomoč na domu je kot neka dopolnitev tistim, ki recimo živijo doma skupaj z otroki. Otroci so na primer dopoldne v službi, v tem času pride na dom oskrbovalka in naredi vse potrebno,	Dopolnitev domači oskrbi	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi

	popoldne pa oskrbo prevzamejo družinski člani. V teh primerih so se največkrat posluževali te storitve.			
B2	Nekateri uporabniki so imeli pomoč na domu le enkrat ali dvakrat na teden. Zase so drugače še poskrbeli, tu in tam pa so potrebovali pomoč pri kakih posebnih opravilih, za kar je ta pomoč zadoščala.	Občasna pomoč	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
B3	Ti, ki so imeli pomoč na domu v manjšem obsegu, so to ceno zmogli. Drugi, ki bi pomoč potrebovali vsak dan po recimo dve uri, pa si je prej niso mogli privoščiti, ker je bila cena res previsoka.	Cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
B4	Na srečo so se cene zdaj uredile in so bolj ugodne, tako je tudi kar veliko uporabnikov.	Dvig števila uporabnikov	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
B5	Preprosto povedano, občina zdaj več doplača.	Sofinanciranje občine	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
B6	Upam, da bo cena ostala taka in da se ne bo naenkrat dvignila, ker bi se položaj zelo poslabšal. In bo spet velik problem.	Ohranitev cene pomoči na domu	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi
B7	Še vedno pa obstaja težava, kadar otroci ne želijo sodelovati in ne pristanejo na preživnino. Takrat staršem ne preostane drugega kot tožba, za katero pa se večina ne odloči.	Dolžnost preživljanja staršev	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
B8	Pogoj je preživnina, zneska mi ne določamo in je v meri zmožnosti otrok.	Dolžnost preživljanja staršev	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
B9	Omenila bi tudi Šent, saj so tudi med starejšimi ljudje s težavami v duševnem zdravju. V okviru Šenta imajo delavnice in se dnevno družijo.	Delavnice v okviru Šenta	Aktivnosti v lokalnem okolju	Aktivnosti
B10	Sodelujemo z različnimi organizacijami in službami.	Povezovanje institucij	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
B11	Naletimo tudi na primer deložacij zaradi dolgov in potem skupaj, včasih tudi z občinami, rešujemo situacijo. Dolg se lahko zmanjša ali odpiše. Pri dogovorih smo uspešni.	Zmanjšanje ali odpis dolga	Sodelovanje z občino	Medinstitucionalno sodelovanje
B12	Veliko ljudi ne zna napisati dopisa in podobno. Pri tem imamo pomembno vlogo, usmerjamo jih na različne službe, z njimi tudi pišemo prošnje.	Usmerjanje in pomoč	Zagovorništvo	Aktivnosti

B13	Ljudje se tako bolje počutijo, saj niso sami.	Podpora	Zagovorništvo	Aktivnosti
B14	Zdi se mi, da nam občine v večini prisluhnejo, vendar je za razlago nastale situacije potreben čas.	Posluh občin	Sodelovanje z občino	Medinstitucionalno sodelovanje
B15	Velikokrat je tako, da je skrbništvo potrebno že pri urejanju domskega varstva. Kadar nekdo doživi možgansko kap, ne more več komunicirati, potrebuje pa nego in oskrbo. Ko zdravstvo svoje uredi, ga odpusti iz zdravstvene oskrbe. Takrat je treba poiskati namestitev, podpis pa potrebujemo že na vlogi za domsko varstvo. Če nisi skrbnik tudi uradno, te vloge ne moreš podpisati. Skrbnika za urejanje domskega varstva določi center za socialno delo.	Skrbništvo za odrasle	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
B16	Kadar nas pokličejo stari ljudje, ki povedo, da želijo iti v dom, se odpravimo na teren, da jih informiramo ter jim pomagamo izpolniti vlogo.	Seznanitev z možnostmi pomoči	Terensko delo	Storitve za stare ljudi
B17	To v praksi zgleda tako, da ves dan preko telefona kontaktiram domove in jih prosim za namestitev, kadar je situacija tako težka. Včasih smo pri tem uspešni, včasih ne. Dejstvo pa je, da je prostih mest v domovih premalo.	Pomanjkanje prostih mest	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
B18	Bolnišnice imajo zdaj tudi oddelke s podaljšano nego, vendar so tudi ti zasičeni.	Oddelki s podaljšano nego	Bolnišnice	Storitve za stare ljudi
B19	Veliko je tudi takih oseb, ki nimajo svojcev, nimajo nikogar, ki bi jim pomagal, pomoč na domu po štiri ure na dan pa ni dovolj.	Nezadostna oskrba	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
B20	Ogromno je mladih, ki jih zadene kap. Trenutno imam primer gospoda, starega 50 let, po kapi, ki je v bolnišnici na negovalnem oddelku in zanj enostavno ne dobim prostora v nobenem domu, ker je meja za sprejem 65 let.	Potreba po namestitvi	Mlajši ljudje po kapi	Potrebe starih ljudi
B21	Včasih tudi mi pomagamo, da ljudje počasi spoznavajo in sprejmejo dom. Skupaj z njimi gremo na ogled doma, kjer si ogledajo sobo, se seznanijo z delavnicami in s tem, kaj vse je v domu na voljo.	Spoznavanje doma	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
B22	Še nekaj bi izpostavila: če si nekdo želi iti v dom, je to njegova pravica. Pogosto nam svojci	Pravica do odločitve	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi

	očitajo, da smo jih mi prisilili k temu.			
B23	Največkrat se namreč zatakne prav pri plačilu, saj so otroci k njemu zavezani. Vse se dogaja na podlagi vloge za oprostitev plačila institucionalnega varstva. Tudi pri tem so pogosti zapleti, veliko stvari se dogaja. Potrebno je prinesiti podatke in izpolniti vlogo, da se izračuna, koliko lahko kdo prispeva. Pri tem prihaja tudi do kreganja.	Oprostitev plačila institucionalnega varstva	Socialnovarstvene storitve	Storitve za stare ljudi
B24	Velikokrat sodelujemo tudi z zdravstvom, predvsem s patronažo. Patronaža je tista, ki nas večkrat obvesti za kak primer na terenu, kjer je potrebna naša pomoč.	Sodelovanje s patronažno službo	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje

Tabela 9.3: Intervju C

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
C1	V slovenskem prostoru se z gerontologijo ukvarja več institucij. Ena izmed tistih, ki zelo dobro in veliko dela na področju skrbi za starejše, je tudi Inštitut Antona Trstenjaka. Njegov predstavnik, dr. Ramovš, se je oglasil na občini in nam predstavil delo inštituta ter tudi delovanje mreže starosti prijaznih občin. Kot inštitut jo razvijajo in sestavljajo v slovenskem prostoru.	Predstavitev delovanja	Inštitut Antona Trstenjaka	Projekt Starosti prijazna občina
C2	Na občini Radlje ob Dravi smo začutili, da je to prava podpora, predvsem strokovna, na področju dela s starejšimi, in priključili smo se tej mreži. To je bil začetek našega sodelovanja in dela, posebej aktivnega dela na področju dela s starejšimi.	Začetek aktivnega dela na področju starih ljudi	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C3	Inštitut Antona Trstenjaka ima zelo natančno razdelano politiko svojega delovanja in delovanja lokalnih skupnosti na področju starejše populacije.	Delovanje	Inštitut Antona Trstenjaka	Projekt Starosti prijazna občina
C4	Ena izmed stvari, ki jih je potrebno povedati takoj na začetku, je ta, da naziv starosti prijazna občina pravzaprav pomeni upoštevanje in	Upoštevanje in vključevanje	Opredelitev	Projekt Starosti prijazna

	vključevanje ljudi v tretjem življenjskem obdobju in vseh javnih institucij, ki so v lokalni skupnosti.	starih ljudi in institucij		občina
C5	Najprej se na začetku sestavi županov svet, v katerega se imenuje petnajst angažiranih starejših občanov in občanov.	Članstvo	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
C6	Poleg njih se imenuje tudi vse institucije, ki se kakorkoli dotikajo delovanja starejših, vse od javnih zavodov do javnih podjetij, skratka vseh, ki lahko s svojo aktivnostjo pomagajo pri reševanju problemov.	Članstvo	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
C7	Na podlagi narejene analize rešujejo probleme in skupaj sestavljajo tako imenovani akcijski program.	Sestavljanje akcijskega programa	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C8	Ko je bil županov svet sestavljen, se je med člane županovega sveta razdelila knjižica, v kateri je bilo natančno opisano, kaj starejši pričakujejo, kaj se ji zdi dobro, kaj bi bilo potrebno popraviti, kaj narediti na novo, kateri so problemi, s katerimi se srečujejo itn..	Ugotavljanje potreb	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C9	Analiza, ki jo je županov svet naredil z občani, je bila osnova za iskanje rešitev, kako se lotiti sodelovanja med starejšimi, pa tudi medgeneracijskega.	Analiza potreb	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C10	K sodelovanju je bila povabljen čim širša množica ljudi – ne samo upokojenci, temveč tudi tisti, ki so zaradi neke druge ovire postavljeni pred dejstvo, da imamo nek problem v lokalni skupnosti, ki ga je potrebno rešiti. Na tak način se je naredila med ljudmi široka analiza, povedali so svoje potrebe in pričakovanja.	Ugotavljanje potreb	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C11	Po tem so se šele lahko začeli sestavljati ukrepi, ki so nato sledili v akcijskem načrtu.	Sestavljanje ukrepov	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C12	Na začetku smo skupaj s predstavniki inštituta in dr. Ramovšem ob predstavitvi, kako mreža	Predstavitev delovanja	Inštitut Antona	Projekt Starosti

	starosti prijaznih občin deluje, k sodelovanju povabili akterje in te predstavnike. Tako jim je razložil, kako si razlaga delovanje celotnega sistema.		Trstenjaka	prijazna občina
C13	Ko je bilo to obrazloženo, so potem v organizacijah, institucijah, vseh javnih zavodih in podjetjih, zdravstvenem domu, centru za socialno delo, osnovni šoli, vrtcu itd. videli, kakšen je lahko njihov vložek v zgodbo starosti prijaznih občin.	Prispevek institucij	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
C14	Ko smo imeli prvi sestanek, so dobili vsi akterji neke osnovne informacije in so lažje razumeli, zakaj so bili povabljeni v županov svet in kaj se od njih pričakuje.	Prispevek institucij	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
C15	Rečem lahko, da so vsi zelo aktivno pristopili k tej analizi, tudi zaključek analize in priprava akcijskega načrta sta bila skupna.	Sestavljanje akcijskega programa	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C16	Na podlagi tega načrta je moja naloga, ker sestavljam proračun za naslednje leto, da v skladu z akcijskim načrtom in zmožnostmi poskušam umestiti napisane projekte v realizacijo.	Sprejemanje proračuna	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C17	Akcijski načrt tudi dopolnjujemo, ni mrtev, saj idej ne bo zmanjkalo. Ne glede na to, ali prihaja ideja od županovega sveta ali od samih občanov, tudi te ideje vključimo v ta nabor, jih predebatiramo in priložimo akcijskemu planu.	Sprotno dopolnjevanje	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C18	Ko se enkrat zavežeš, da boš na tak način pristopil in urejal problematiko neke skupine občanov in občanom, se k temu zavežeš za ves čas. Ni toliko pomembno, ali je projekt vezan na neko časovno obdobje.	Zavezanost projektu	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C19	Pomemben je pristop od spodaj navzgor, tudi pri drugih nazivih uporabljamo to, če lahko tako rečem, politiko. Nas ne zanima, kaj si mislimo mi tukaj na vrhu, ampak nas zanima, kaj si mislijo ljudje. Oni so za nas najpomembnejši.	Pristop od spodaj navzgor	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C20	Oni so tisti, ki do nas načrtovalcev prinesejo svojo vsakdanjo problematiko in potem jo mi	Upoštevanje mnenj	Delovanje občine	Projekt Starosti

	realiziramo skozi projekte, ki jih peljemo.			prijazna občina
C21	Na tak način razmišljamo in to zame pomeni, da moramo izpolnjevati kriterije, ki smo jih prevzeli, ne glede na to, ali projekt še teče. Zavezali smo se k temu, da bomo reševali probleme starejših, in po tem modelu bomo delovali tudi naprej.	Zavezanost projektu	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C22	Ko sestavljamo proračun z občinskim svetom, lahko predstavim neke potrebne novosti, spremembe, predvsem zato, ker so ljudje videli, da je bilo nekaj v preteklosti narobe narejeno in da je treba to popraviti. Pa tudi pred dvajsetimi, tridesetimi leti ni bilo tega znanja in razmišljanja o vključenosti starejših, invalidov ipd. v družbo.	Sprejemanje proračuna	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C23	Po zbranih odgovorih in narejeni analizi smo po največ pridobljenih odgovorih rangirali prioritete starejših v naši občini.	Prioritete starih ljudi	Akcijski načrt	Projekt Starosti prijazna občina
C24	Po zbranih odgovorih in narejeni analizi smo po največ pridobljenih odgovorih rangirali prioritete starejših v naši občini.	Problem mobilnosti	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
C25	Javili so se prostovoljci, ki so pripravljeni prevažati starejše ljudi, kadar potrebujejo prevoz do zdravnika, lekarne, upravne enote ipd. Prostovoljci dajejo samo prosti čas, za vse ostalo poskrbi občina, avto je občinski. Na tak način rešujemo zgodbo mobilnosti starejših.	Problem mobilnosti	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
C26	Veliko je bilo narejenega, ne samo večje stvari, ampak tudi veliko manjših, ki so tudi pomembne.	Manjše spremembe	Spremembe	Projekt Starosti prijazna občina
C27	Naj opišem en primer. Vsako leto je srečanje med županom in upokojenci, zadnja leta je v športni hiši, ki ima 2 vhoda, enega po stopnicah, drugega pa po rampi. Tisti, ki ne morejo po stopnicah, so običajno koristili to dovozno rampo. Starejši so nam povedali, da bi si želeli,	Postavitve ograje v Športni hiši	Spremembe	Projekt Starosti prijazna občina

	da se tam naredi ograja, da se bodo lahko prijeli. Ograja je bila postavljena in to je bila ena majhnih realiziranih stvari, saj ni težko postaviti 20 m ograje in s tem nekemu pomagati, da lažje pride v stavbo.			
C28	Tudi knjižnica je sedaj v centru mesta.	Knjižnica	Spremembe	Projekt Starosti prijazna občina
C29	Pri vsakem projektu je prva stvar, ki jo povem projektantom in arhitektom, da naj imajo v uvidu, da smo starosti in invalidom prijazna občina, tako da projektirajo s posebnim občutkom.	Uvidevnost pri projektiranju	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C30	Lahko povem tudi primer ravno glede dostopa do knjižnice. Tam je že bila rampa, ampak takrat, ko se je naredila, še ni bilo zakonske podlage, pod kakšnim naklonom mora biti. Mi bi lahko rekli, da rampa je, ampak ne, naredili smo jo v skladu z naklonom, ki je zakonsko predpisan.	Knjižnica	Spremembe	Projekt Starosti prijazna občina
C31	V Radljah bi v okviru projekta trajnostne mobilnosti želeli, če bo mogoče in podprto z evropskimi sredstvi, zmanjšati pritisk pločevine na urbani del občine z uvedbo javnega potniškega prometa.	Javni potniški promet	Spremembe	Potrebe starih ljudi
C32	Nam je najbolj pomembno to, da bi ljudje zaradi slabše kvalitete zraka v večji meri uporabljali javne prevoze.	Javni potniški promet	Spremembe	Potrebe starih ljudi
C33	In da bi bile boljše povezave med centrom mesta in periferijo.	Javni potniški promet	Spremembe	Potrebe starih ljudi
C34	Občina Radlje ob Dravi je skozi projekt starosti prijazne občine razvila kar nekaj orodij, s katerimi poskušamo biti aktualni v smislu sporazumevanja s starejšimi ljudmi.	Sporazumevanje s starimi ljudmi	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C35	Medgeneracijskost nam veliko pomeni.	Pomembnost	Pomembnost	Medgeneracijsko sodelovanje
C36	To so ljudje, ki so v svojem preteklem aktivnem življenju razvijali naš kraj, našo občino in naša	Dolžnost poskrbeti za	Delovanje občine	Projekt Starosti

	generacija, lahko rečem njihovi nasledniki, smo dolžni poskrbeti za to generacijo.	stare ljudi		prijazna občina
C37	Glede na trende, da se prebivalstvo tudi v Evropi stara, bo potrebnega vedno več razmišljanja, pa tudi sredstev in virov.	Sredstva	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C38	Hvala bogu, da je tudi v Evropski uniji to razmišljanje zelo prisotno in tudi v finančnih perspektivah je možno opaziti trend povečevanja sredstev in virov za razvoj lokalnih skupnosti v povezavi s trendom večjega števila starejših.	Sredstva	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C39	Veliko je razpisov, že zdaj v obdobju 2014–2020, še več pa jih bo v 2021–2027.	Sredstva	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
C40	Občina je po zakonu dolžna v primeru domske oskrbe plačevati del domske oskrbe, če starejši občan ali občanka in njihovi potomci nimajo dovolj sredstev.	Finančna podpora	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
C41	Poleg tega bi omenil tudi pomoč na domu.	Pomoč na domu	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
C42	V občini smo se odločili, da bomo skušali čim bolj širokemu spektru ljudi omogočiti pomoč na domu, zato je občinski svet sprejel sklep, da ura za starejšega občana ali občanko stane 2,5 evra, kar je najmanj v slovenskem prostoru.	Sofinanciranje občine	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
C43	Ljudi poskušamo ohraniti čim bolj dolgo v njihovem okolju z domačimi in jim pomagati, da preživijo tretje življenjsko obdobje med svojci.	Podpora življenju doma	Oskrba na domu	Položaj starih ljudi
C44	Potem je tukaj tudi skrb občine za stanovanja za starejše.	Skrb za stanovanja	Občina	Storitve za stare ljudi
C45	Ravno v tem času poteka v Radljah gradnja večstanovanjskih objektov in z investitorjem smo se dogovorili, da bomo skupaj obiskali stanovanjski sklad za upokojence v Ljubljani in poskušali najti rešitev za gradnjo oskrbovanih stanovanj za starejše. In na tak način bi poskušali reševati probleme starejših glede tega.	Gradnja oskrbovanih stanovanj	Spremembe	Potrebe starih ljudi

C46	Najbolj vesel bom, ko bomo enkrat ugotovili, da so vsi starejši v lokalni skupnosti dosegli takšno kvaliteto bivanja, da bodo lahko preživeli iz meseca v mesec.	Finančna zadostnost	Kvaliteta življenja	Položaj starih ljudi
C47	V to je treba vložiti vse napore, saj moramo kot prihajajoča generacija to narediti in verjeti, da bo ta solidarnost ostala še naprej.	Ohranjanje solidarnosti	Model solidarnosti	Medgeneracijsko sodelovanje
C48	Samo na modelu solidarnosti si predstavljam skrb za svoje starejše občanke in občane.	Skrb za stare	Model solidarnosti	Medgeneracijsko sodelovanje
C49	Pri srcu so mi skandinavski modeli z aktivnim vključevanjem starejših v družbo preko raznih medgeneracijskih centrov in podobno.	Vključevanje v družbo	Kvaliteta življenja	Medgeneracijsko sodelovanje
C50	Ljudje ostanejo družbeno, socialno aktivni in dvigujejo kvaliteto življenja sami sebi in tudi drugim občanom.	Ohranjanje aktivnosti v družbi	Kvaliteta življenja	Medgeneracijsko sodelovanje
C51	Medgeneracijska zgodba je po mojem mnenju edina zgodba o uspehu tudi v prihodnosti.	Zgodba o uspehu	Pomembnost	Medgeneracijsko sodelovanje
C52	Veliko je takšnih, ki ne želijo deliti svojega mnenja ljudem, pa bi bilo prav, da bi ga. Imeli bi bolj realen pogled na stiske, ki jih doživljajo.	Doživljanje stisk	Izražanje	Potrebe starih ljudi
C53	Najbolj pomembna stvar je, da se vse institucije, ki so za to zadolžene, ne samo lokalne skupnosti približamo generaciji starejših, da izražajo svoje probleme in da jih poskušamo rešiti.	Približanje starim ljudem	Izražanje	Potrebe starih ljudi
C54	Želim si, da bi vsak imel vsaj toliko sredstev ali virov, da bi normalno preživel iz meseca v mesec in da mu zagotovimo pogoje, da bi lahko normalno bival in normalno preživel tretje življenjsko obdobje v okolju v katerem je pravzaprav preživel celo življenje.	Finančna zadostnost	Kvaliteta življenja	Položaj starih ljudi

Tabela 9.4: Intervju D

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
D1	Smo dom za starejše, v prvi vrsti nudimo institucionalno varstvo od 65. leta dalje.	Institucionalno varstvo	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
D2	Znotraj doma za stanovalce izvajamo številne	Izvajanje	Institucionalno	Storitve za

	aktivnosti in delavnice.	aktivnosti in delavnic	o varstvo	stare ljudi
D3	Hkrati nudimo tudi pomoč na domu, ampak v občini Muta.	Izvajalec	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
D4	Dnevnega varstva trenutno še nimamo, ker ni bila izražena potreba po njem.	Brez potrebe	Dnevno varstvo	Storitve za stare ljudi
D5	V poletnih mesecih imamo nekaj začasnih namestitev, svojci gredo recimo na dopust in oseba pride k nam za 14 dni, 3 tedne.	Začasna namestitvev	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
D6	Ja, smo tudi Demenci prijazna točka, to smo postali prvi na Koroškem. Nismo pa samo Demenci prijazna točka, smo tudi koordinatorji točk na Koroškem.	Koordinator Demenci prijazne točke	Demenci prijazna točka	Aktivnosti
D7	Izvajamo različne storitve tudi za ljudi v lokalnem okolju, kot na primer razvoz kosil na dom./ Vseh aktivnosti v domu se lahko udeležijo tudi ljudje iz lokalnega okolja.	Razvoz kosil na dom	Storitve v lokalnem okolju	Storitve za stare ljudi
D8	Alzheimer caffè izvajamo vse od leta 2012, tukaj na Koroškem na treh različnih lokacijah, od katerih je ena pri nas v domu, drugi dve pa sta v Slovenj Gradcu.	Različne lokacije	Alzheimer caffè	Aktivnosti
D9	Izvajamo tudi različna predavanja, tako za ljudi in javnost kot tudi za strokovne delavce.	Predavanja	Aktivnosti v lokalnem okolju	Aktivnosti
D10	Ja, ogromno jih prihaja in večinoma so iz lokalnega okolja. Ljudje iz okolja so ta srečanja na nek način vzeli kot svojo aktivnost.	Vključevanje ljudi iz okolja	Alzheimer caffè	Aktivnosti
D11	V letu 2016 smo pričeli s projektom Znanje za življenje, izobraževanje otrok o bolezni demenci. Leta 2016 smo dobili Strategijo obvladovanja demence do leta 2020 in ob pregledu smo zasledili, da zajema tudi osveščanje ljudi v lokalnem okolju, vendar je strategija spustila zelo pomembno populacijo, to so otroci, in zato smo začeli razvijati ta program. Lani smo dobili tudi nagrado s strani gospodarske zbornice, bili smo prepoznani kot dobra inovacija.	Izobraževanje otrok	Vključenost šol	Medgeneracijs ko sodelovanje
D12	Največkrat je problem starostna onemoglost, ljudje se takrat začnejo odločati, ali bi šli v dom	Starostna onemoglost	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi

	ali ne.			
D13	Pomoč na domu seveda pomaga, pri ljudeh, ki pa recimo obolevajo za demenco, pa je to absolutno premalo.	Nezadostna oskrba	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
D14	Pomoč na domu je lahko največ 20 ur na teden, kar lahko razdelimo med dopoldan in popoldan, še vedno pa je tu noč in vikendi.	Organizacija dela	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
D15	Problem je tudi pri terapiji, ki jo morajo ljudje pravilno jemati.	Jemanje terapije	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
D16	Naše območje je zelo razvejano, tudi oddaljeno.	Oddaljenost	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
D17	Problem je, da veliko ljudi živi samih.	Samota	Bivanje	Položaj starih ljudi
D18	Ogromno breme potem pade na svojece.	Obremenitev svojcev	Obremenitev svojcev	Položaj starih ljudi
D19	Breme pa je tudi finančno, ljudje nimajo veliko dohodkov.	Finančna obremenitev	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
D20	Pa še nekaj, mogoče smo Slovenci tako narejeni, da smo zelo zaščitniški do svojega imetja. Ljudje, ki so si skozi življenje ustvarili recimo hišo, kmetijo, imetje, imajo željo to prepustiti svojim otrokom.	Prepuščanje imetja naslednikom	Bivanje	Položaj starih ljudi
D21	Če pa oseba gre v dom in nima dovolj sredstev, so tu na vrsti otroci, nato še občina, občina pa se seveda vpiše na nepremičnino, kar osebe najbolj boli.	Izguba nepremičnine	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
D22	Mislím, da so v velikih stiskah.	Doživljanje velikih stisk	Kvaliteta življenja	Položaj starih ljudi
D23	Ljudje z ogromno zdravstvenimi težavami živijo v domačem okolju, pa bi potrebovali prostor v domu.	Potreba po namestitvi	Institucionalno varstvo	Potrebe starih ljudi
D24	Kot drugo bi izpostavila, kako je ljudem kakšna storitev dostopna. Ljudje nimajo prevoza ali ne morejo več sami voziti, zato postajajo bolj odvisni od drugih.	Odvisnost zaradi prevoza	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi
D25	Veliko stvari se prelaga na internet in starejši v večini primerov nimajo dostopa do njega ali se na to ne spoznajo.	Prelaganje na internet	Informiranje	Položaj starih ljudi
D26	Za starejše bi se še vedno morale ohranjati pisne stvari – zloženke, brošure.	Pisno informiranje	Informiranje	Položaj starih ljudi

D27	Oni bi bili najraje s podporo doma, da bi jih to čim manj finančno obremenilo. Pri večini je največja želja ta, ostati doma.	Podpora življenju doma	Oskrba na domu	Potrebe starih ljudi
D28	Je pa tudi tako, da ko nekdo pride v dom, mi potem reče, zakaj nisem prej šel. Oseba vidi, da ima tukaj vse, ni z ničimer obremenjen, breme mu je odvzeto. Lahko začne skrbeti zase, si razvijati socialno mrežo, ni več osamljen, vključen je v aktivnosti in lahko začne na nek način živeti.	Pozitivne spremembe	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
D29	Problem je tudi pri mlajših osebah po kapi ali podobno. Ko so odpuščeni iz bolnice, dejansko nimajo kam iti, ker je za sprejem v dom omejitvena starost 65 let, kaj drugega pa tudi ni na voljo.	Potreba po namestitvi	Mlajši ljudje po kapi	Potrebe starih ljudi
D30	Če gledam širše, pa je potrebno nekaj ukreniti tudi na področju dolgotrajne oskrbe. Zakon morajo pomagati sestavljati tudi socialni delavci, saj na osebo ne moremo gledati samo z zdravstvenega vidika, ker je človek socialno bitje.	Upoštevanje socialnega vidika	Dolgotrajna oskrba	Storitve za stare ljudi
D31	Možnosti bi pa tudi morale biti za vse enake in enako dostopne. Če povem primer pomoči na domu: občina je zakonsko dolžna sofinancirati polovico ure, občina Radlje financira nekaj čez 80 odstotkov, kaj pa ostale občine? Za vse bi morala biti cena enaka, ne glede na to, kje oziroma v kateri občini kdo živi.	Neenakomern o sofinanciranje občin	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi
D32	To so generacije, ki se spominjajo domov, kot so bili včasih – ubožne hiše. Da gre tja človek, ko je že čisto ubog in na koncu življenja.	Stereotipna prepričanja	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
D33	Domovi smo res postali institucija, ki živi z okoljem in človeku daje ogromno in še več.	Pomen	Institucionaln o varstvo	Storitve za stare ljudi
D34	Ljudje iz okolja se ogromno vključujejo v aktivnosti in prireditve doma. Na drugi strani pa tudi mi gremo s stanovalci ven.	Vključevanje	Aktivnosti v lokalnem okolju	Aktivnosti
D35	Naš dom v Radljah je na taki lokaciji, da je lahko dostopen. Ni na meji ali obrobju, kot so bili včasih. Blizu je trgovina, zdravstveni dom, pošta in vsi uradi, tudi šola in vrtec.	Bližina uradov	Dostopnost storitev	Položaj starih ljudi

D36	Tega je ogromno in nam je zelo pomembno.	Pomembnost	Pomembnost	Medgeneracijsko sodelovanje
D37	Vse šole, Radlje in Vuzenica, tudi srednja šola Muta se vključujejo v našo medgeneracijsko druženje.	Medgeneracijsko druženje	Vključenost šol	Medgeneracijsko sodelovanje
D38	V zadnjih letih je zelo zaživelo in že ob koncu leta naredimo plan skupaj s šolo glede obiskov za pusta, materinski dan, ob koncu leta ipd.	Skupno oblikovanje planov	Vključenost šol	Medgeneracijsko sodelovanje
D39	Razvijamo tudi prostovoljstvo, da otroci prihajajo k nam in se družijo s stanovalci. Otroci gredo na sprehod in se oglasijo pri nas.	Prostovoljstvo otrok	Prostovoljstvo	Medgeneracijsko sodelovanje
D40	Smo člani županovega sveta, skupaj debatiramo in iščemo rešitve.	Članstvo	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
D41	Občina Radlje ob Dravi je starosti prijazna občina, saj se ogromno stvari razvija v tej smeri.	Zavezanost projektu	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
D42	Prostoferja se na primer tudi naši stanovalci poslužujejo.	Uporabniki	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
D43	Veliko se dela tudi na poteh, na lažjem dostopu starejših.	Lažji dostop	Spremembe	Projekt Starosti prijazna občina
D44	Tudi ŠKTM razvija določene aktivnosti in z njimi zelo dobro sodelujemo. Oni prihajajo k nam s kako delavnico, mi pa k njim izvajajo kako izobraževanje.	Izvajanje delavnic in izobraževanj	Aktivnosti	Medinstitucionalno sodelovanje
D45	Radlje je majhen kraj in vse institucije smo povezane, od CSD-ja do zdravstvenega doma itn.	Povezovanje institucij	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
D46	Aktivnosti, ki jih imamo, so odprte in nanje pridejo tudi ljudje iz lokalnega okolja.	Odprte aktivnosti	Aktivnosti v lokalnem okolju	Aktivnosti
D47	Radi se udeležijo recimo sprehoda za spomin, ogromno ljudi pride, tudi več kot 100 otrok,	Sprehod za spomin	Aktivnosti v lokalnem	Aktivnosti

	nekaj na stojnice, nekaj pa v dom, potem pa gremo skupaj s stanovalci na sprehod.		okolju	
D48	Tudi dnevu za spremembe se pridružijo otroci zaposlenih, pa tudi otroci iz lokalnega okolja. Gre za celoten vikend, ki ga namenimo prostovoljstvu.	Dan za spremembe	Aktivnosti v lokalnem okolju	Aktivnosti

Tabela 9.5: Intervju E

ŠT. IZJAVA VE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
E1	Konkretno, kar se tiče našega zavoda, izvajamo pomoč na domu.	Izvajalec	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E2	V okviru večgeneracijskega centra pa se izvajajo delavnice.	Izvajanje delavnic	Večgeneracijski center	Aktivnosti
E3	Mesečno določamo plane, nato pa se te stvari izvajajo.	Določanje planov	Večgeneracijski center	Aktivnosti
E4	Mi to delamo od marca 2017.	Izvajalec	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E5	V leto 2018 smo stopili z 22 uporabniki in približno 417 izvedenimi urami na mesec. Konec decembra 2018 pa smo imeli 33 uporabnikov in 760 mesečno opravljenih ur. Lani je bilo opravljenih nekaj čez 8.200 ur.	Povečanje opravljenih ur	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E6	Občina Radlje ob Dravi se je odločila, da bo ta usluga dostopna širokemu številu uporabnikov zaradi nizke cene, 2,5 evra na uro za uporabnika.	Dostopnejša cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E7	Potrebno se je zavedati, da je teren precej zahteven, vse od Antona na Pohorju do Remšnika, in precej oddaljen.	Oddaljenost	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E8	Trenutno imamo kar velik problem glede same organizacije. Program je živ, se spreminja. Oseba lahko pokliče ob sedmih zvečer, da pride jutri nekdo iz bolnišnice, pa je treba stvari urediti. Niti za en teden vnaprej ne moremo planirati.	Organizacija dela	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E9	Ljudje ne razumejo vedno, kaj je pomoč na domu. Mislijo, da moramo delati vse od A do Ž.	Opredelitev	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E10	Pomoč na domu je jasno opredeljena, ve se,	Opredelitev	Pomoč na	Storitve za

	katere stvari spadajo sem. Ljudem pomagamo pri kuhanju, sprehodu, obiskih trgovine, pogovorih, čiščenju itn.		domu	stare ljudi
E11	Mi lahko naredimo osnovno nego, ne moremo oz. ne smemo pa kaj takega, kar naredi patronaža. Vedno več je tega, starejši ljudje so nepokretni ali pa po kapi in rabijo nego.	Opredelitev	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E12	Vsako sredo imamo sestanek s socialnimi oskrbovalkami, ki nam povedo zgodbe, s kakšnimi problemi se soočajo, v kakšne probleme padejo v teh poznih letih. Krute zgodbe poslušam, ki pa jih ne morem niti javno izpostaviti.	Opažanja socialnih oskrbovalk	Življenjske razmere	Položaj starih ljudi
E13	Marsikdaj problema niti ne morem razumeti, ker si ne znam predstavljati, da bi jaz bil tak do svojih staršev. Marsikdo danes pozabi, da sta še nekje mama in ata.	Odnos otrok do staršev	Življenjske razmere	Položaj starih ljudi
E14	Ko ostaneš enkrat sam, nimaš denarja, da bi šel v dom, otroci ne želijo pomagati, potrebuješ pomoč in mi jo nudimo.	Podpora življenju doma	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
E15	Marsikdo reče, da je daleč do lekarne in ena lekarna na trgu ni dovolj. Ne vem, če obstaja, lahko bi se pojavila mobilna lekarna, kot so na primer mobilne trgovine, kar bi bila za nekoga, ki živi bolj oddaljeno, super prednost.	Mobilna lekarna	Spremembe	Potrebe starih ljudi
E16	Za starejše tudi vemo, da je lahko hoja po stopnicah naporna, ponekod so dvigala, drugje še ne.	Namestitvev dvigal	Spremembe	Potrebe starih ljudi
E17	Z mojega vidika bi kot direktor rad naredil stvari še bolj dostopne za starejše.	Dostopnejše stvari	Spremembe	Potrebe starih ljudi
E18	V Radljah se je spremenilo, ko smo dobili evropski projekt Večgeneracijski center in vse je vkomponiralo.	Korist	Večgeneracijski center	Aktivnosti
E19	Vsebine določamo sproti (mesečno) in poskušamo upoštevati želje društev, organizacij, posameznikov, kaj bi želeli imeti in na kakšen način.	Določanje planov	Večgeneracijski center	Aktivnosti

E20	Mislim, da tudi občina bolj živi na tem projektu, in skupaj hočemo narediti maksimalno.	Začetek aktivnega dela na področju starih ljudi	Delovanje občine	Projekt Starosti prijazna občina
E21	Pri nas je veliko združenega, ni tako, da bi delali le eno stvar.	Povezovanje projektov	Aktivnosti	Projekt Starosti prijazna občina
E22	Vsebina tega projekta ni vezana samo na občino Radlje, ampak smo to razširili še na Podvelko, Ribnico, poskušamo tudi z Vuzenico. Sodelujemo pa tudi v Prevalju in v Ravnah, ki so naš glavni partner pri projektu.	Delovanje v različnih občinah	Večgeneracijski center	Aktivnosti
E23	Jaz mislim, da tisti, ki se udeležujejo tega, so se v tem našli. V vsakem primeru se najdejo vsebine, delavnice, ki so nekomu namenjene.	Korist	Večgeneracijski center	Aktivnosti
E24	Ko vidim, da dopoldne ni tam pet ljudi, ampak jih je dvajset, si mislim, vsaj nekaj smo naredili dobrega. Zdaj, ko so se te delavnice prijele, so tudi vedno bolj obiskane.	Večja obiskanost	Večgeneracijski center	Aktivnosti
E25	Po štirih letih, mislim, da bo to lepa zgodba, predvsem pa veliko koristi za občane.	Korist	Večgeneracijski center	Aktivnosti

OSNO KODIRANJE

STORITVE ZA STARE LJUDI

- Pomoč na domu (C41)
 - Izvajalec (A1, D3, E1, E4)
 - Cena (A2, A3, A10, B3)
 - Prenos izvajalca (A4)
 - Dostopnejša cena (A5, E6)
 - Podpora življenju doma (A7, C43, E14)
 - Nezadostna oskrba (A8, B19, D13)
 - Dvig števila uporabnikov (A9, B4)
 - Sofinanciranje občine (A11, B5, C42)
 - Ohranjanje kvalitete življenja (A14)
 - Dopolnitev domači oskrbi (B1)
 - Občasna pomoč (B2)
 - Organizacija dela (D14, E8)
 - Jemanje terapije (D15)

- Oddaljenost (D16, E7)
- Finančna obremenitev (D19)
- Povečanje opravljenih ur (E5)
- Opredelitev (E9, E10, E11)
- Institucionalno varstvo (D1)
 - Finančna obremenitev (A36)
 - Finančna podpora (A44, C40)
 - Pomanjkanje prostih mest (A46, A47, B17)
 - Stereotipna prepričanja (A53, D32)
 - Ohranjanje kvalitete življenja (A56)
 - Spoznavanje doma (B21)
 - Pravica do odločitve (B22)
 - Izvajanje aktivnosti in delavnic (D2)
 - Začasna namestitve (D5)
 - Starostna onemoglost (D12)
 - Izguba nepremičnine (D21)
 - Pozitivne spremembe (D28)
 - Pomen (D33)
- Socialni transferji
 - Izredna denarna pomoč (A13, A19)
 - Varstveni dodatek (A16, A22)
 - Denarna socialna pomoč (A18)
- Socialnovarstvene storitve
 - Dolžnost preživljanja staršev (A17, A20, B7, B8)
 - Oprostitev plačila institucionalnega varstva (A21, A55, B23)
 - Osebna pomoč (A24)
 - Nudenje pomoči žrtvam nasilja (A32)
 - Skrbništvo za odrasle (A37, A38, A39, B15)
 - Razreševanje konfliktov (A58)
- Terensko delo
 - Seznanitev z možnostmi pomoči (A28, B16)
 - Pomen obiskov (A30)
 - Preverjanje stanja (A40)
- Bolnišnice
 - Oddelki s podaljšano nego (B18)
- Občina
 - Skrb za stanovanja (C44)

- Deinstitutionalizacija
 - Potreba po institucionalnem varstvu (A48)
 - Pozitivni učinki (A51)
- Dnevno varstvo
 - Brez potrebe (D4)
- Storitve v lokalnem okolju
 - Razvoz kosil na dom (D7)
- Dolgotrajna oskrba
 - Upoštevanje socialnega vidika (D30)
- Trud zaposlenih
 - Zakonodajne omejitve (A59)
 - Delo v prostem času (A60, A61)

MEDINSTITUCIONALNO SODELOVANJE

- Namen
 - Preprečevanje osamljenosti (A25)
 - Vključevanje v aktivnosti (A29)
- Povezovanje institucij (B10, D45)
 - Koordinator procesa pomoči (A27)
 - Prehod v domsko oskrbo (A54)
 - Ugotavljanje potreb (A70)
 - Sodelovanje z društvi (A71)
 - Sodelovanje s patronažno službo (B24)
- Sodelovanje z občino
 - Zmanjšanje ali odpis dolga (B11)
 - Posluh občin (B14)
- Aktivnosti
 - Izvajanje delavnic in izobraževanj (D44)

AKTIVNOSTI

- Večgeneracijski center
 - Prostor zbiranja (A26)
 - Izvajanje delavnic (E2)
 - Določanje planov (E3, E19)
 - Korist (E18, E23, E25)
 - Delovanje v različnih občinah (E22)
 - Večja obiskanost (E24)
- Zagovorništvo
 - Nudenje spremstva in opore (A31)

- Usmerjanje in pomoč (B12)
- Podpora (B13)
- Demenci prijazna točka (A43)
 - Informiranje (A41)
 - Informiranje in usmerjanje (A42)
 - Koordinator Demenci prijazne točke (D6)
- Informiranje (A69)
 - Usmerjanje in pomoč (A57)
 - Okrogle mize in občni zbori (A62)
 - Izboljšanje kvalitete življenja (A63)
 - Zakonodajne spremembe (A64)
- Aktivnosti v lokalnem okolju:
 - Delavnice v okviru Šenta (B9)
 - Predavanja (D9)
 - Vključevanje (D34)
 - Odprte aktivnosti (D46)
 - Sprehod za spomin (D47)
 - Dan za spremembe (D48)
- Alzheimer caffè
 - Različne lokacije (D8)
 - Vključevanje ljudi iz okolja (D10)
- Povezovanje projektov (E21)

MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE

- Pomembnost (C35, D36)
 - Zgodba o uspehu (C51)
- Model solidarnosti
 - Ohranjanje solidarnosti (C47)
 - Skrb za stare (C48)
- Kvaliteta življenja
 - Vključevanje v družbo (C49)
 - Ohranjanje aktivnosti v družbi (C50)
- Vključenost šol
 - Izobraževanje otrok (D11)
 - Medgeneracijsko druženje (D37)
 - Skupno oblikovanje planov (D38)
- Prostovoljstvo
 - Prostovoljstvo otrok (D39)

POLOŽAJ STARIH LJUDI

- Revščina
 - Socialne reforme (A12)
- Dostopnost storitev
 - Neenakomerno sofinanciranje občin (A15, D31)
 - Oddaljenost (A23)
 - Ohranitev cene pomoči na domu (B6)
 - Odvisnost zaradi prevoza (D24)
 - Bližina uradov (D35)
- Nasilje
 - Ekonomsko nasilje (A33)
 - Bolečina (A34)
 - Psihično nasilje (A35)
- Kvaliteta življenja
 - Finančna zadostnost (C46, C54)
 - Doživljanje velikih stisk (D22)
- Bivanje
 - Samota (D17)
 - Prepuščanje imetja naslednikom (D20)
- Obremenitev svojcev (D18)
- Informiranje
 - Prelaganje na internet (D25)
 - Pisno informiranj (D26)
- Življenjske razmere
 - Opažanja socialnih oskrbovalk (E12)
 - Odnos otrok do staršev (E13)

POTREBE STARIH LJUDI

- Mlajši ljudje po kapi
 - Potreba po namestitvi (A50, B20, D29)
- Izražanje
 - Doživljanje stisk (C52)
 - Približanje starim ljudem (C53)
- Institucionalno varstvo
 - Potreba po namestitvi (A45, A49, A52, D23)
- Oskrba na domu
 - Podpora življenju doma (D27)
- Spremembe

- Javni potniški promet (C31, C32, C33)
- Gradnja oskrbovanih stanovanj (C45)
- Mobilna lekarna (E15)
- Namestitvev dvigal (E16)
- Dostopnejše stvari (E17)

PROJEKT STAROSTI PRIJAZNA OBČINA

- Inštitut Antona Trstenjaka
 - Predstavitev delovanja (C1, C12)
 - Delovanje (C3)
- Opredelitev
 - Upoštevanje in vključevanje starih ljudi in institucij (C4)
- Županov svet
 - Članstvo (A65, C5, C6, D40)
 - Prispevek institucij (A68, C13, C14)
 - Izboljšanje kvalitete življenja starih ljudi (A73)
- Akcijski načrt
 - Sestavljanje akcijskega programa (C7, C15)
 - Ugotavljanje potreb (C8, C10)
 - Analiza potreb (C9)
 - Sestavljanje ukrepov (C11)
 - Sprotno dopolnjevanje (C17)
 - Prioritete starih ljudi (C23)
- Delovanje občine
 - Začetek aktivnega dela na področju starih ljudi (C2, E20)
 - Ugodnost za stare ljudi (A6)
 - Sprejemanje proračuna (C16, C22)
 - Zavezanost projektu (C18, D41)
 - Pristop od spodaj navzgor (C19)
 - Upoštevanje mnenj (C21)
 - Uvidevnost pri projektiranju (C29)
 - Sporazumevanje s starimi ljudmi (C34)
 - Dolžnost poskrbeti za stare ljudi (C36)
 - Sredstva (C37, C38, C39)
- Aktivnosti
 - Preventivni programi (A66)
 - Klub svojcev (A67)
 - Srečanje institucij (A72)

- Prostofer
 - Problem mobilnosti (C24, C25)
 - Uporabniki (D42)
- Spremembe
 - Manjše spremembe (C26)
 - Postavitev ograje v Športni hiši (C27)
 - Knjižnica (C28, C30)
 - Lažji dostop (D43)

9.6 Priloga 6: Analiza fokusne skupine

ODPRTO KODIRANJE

Tabela 9.6: Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi ter njihove potrebe in želje

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
F1 1	Precej so spremenili v zadnjih letih, veliko več je prehodov za pešce.	Veliko prehodov	Prehodi za pešce	Okolica
F5 1	Postavili so korita za rože, tako da je lepo.	Korita za rože	Ureditev okolice	Okolica
F4 1	Pri društvu upokojencev so naredili prehod. Tam prej ni bilo prehoda in je bilo prav nerodno in nevarno iti čez cesto.	Ureditev prehoda pri Društvu upokojencev	Prehodi za pešce	Okolica
F6 1	Dobro je, da so uredili staro cesto skozi center in naredili obvoznico. Boljše je zdaj, ker ni toliko prometa skozi center.	Zadovoljstvo z obvoznico	Ceste	Okolica
F7 1	Ves čas se nekaj dela in prenavlja.	Sprotno delo	Ureditev okolice	Okolica
F1 2	Jaz pa mislim, da to ni samo za starostnike, ampak je na splošno ogledalo Radelj.	Zadovoljstvo	Ureditev okolice	Okolica
F4 2	Na Mariborski nasproti banke bi bilo treba nekaj narediti, saj je nevarno.	Ureditev Mariborske ceste	Spremembe v okolici	Potrebe starih ljudi
F2 1	Ja, ampak tam ne moreš ničesar narediti, razen, če podreš hiše, ker je tako ozko.	Ureditev Mariborske ceste	Spremembe v okolici	Potrebe starih ljudi
F1 3	Kjer se gre k zdravstvenemu domu, je na desni strani pločnik iz kock narejen zelo površno in tam komaj lahko hodiš.	Nezadovoljstvo s pločnikom	Pločniki	Okolica
F2 2	Pa tudi širina ni prava.	Nezadovoljstvo s pločnikom	Pločniki	Okolica
F1 4	ene ne moti širina, bolj kocke, kako so postavljene ter ker so robovi in ni gladko.	Nezadovoljstvo s pločnikom	Pločniki	Okolica
F5 2	Mislim, da če je na eni strani pločnik uporaben, je v redu. Da lahko vsaj nekje greš.	Zadovoljstvo s pločniki	Pločniki	Okolica
F2 3	Tisti pločnik je širok, lep, asfaltiran in vedno čist. Tako kot ostali.	Zadovoljstvo s pločniki	Pločniki	Okolica

F2 4	Vse je v redu. Odprte so od jutra do večera, ničesar ne bi spreminjali.	Časovna dostopnost uradov	Infrastruktura	Okolica
F1 6	V zdravstvenem domu je zdaj novo dvigalo./ / (F1 7) Tako da se dela, ves čas so neke izboljšave.	Dvigalo v Zdravstvenem domu	Infrastruktura	Okolica
F1 7	Tako da se dela, ves čas so neke izboljšave.	Sprotno delo	Ureditev okolice	Okolica
F2 4	V glavnem vse pozitivno o vsem tem, kar se dela na novo.	Zadovoljstvo	Ureditev okolice	Okolica
F1 8	Lahko smo ponosni in veseli, da je tako, kot je.	Zadovoljstvo	Ureditev okolice	Okolica
F1 9	Imajo dvigala, ker je predpis, da morajo trinadstropne stavbe imeti dvigalo.	Dvigala	Infrastruktura	Okolica
F4 3	Zdi se mi, da v bloku mora biti dvigalo. Če živiš kje v višjem nadstropju, da ti ni treba vleči polne vrečke po stopnicah, če že tako težko hodiš.	Dvigalo v blokih	Potrebe v infrastrukturi	Potrebe starih ljudi
F2 5	Je dvigalo, celo iz garaže je. Krasen načrt, vrhunsko.	Dvigala	Infrastruktura	Okolica
F3 3	Dvigal pa še kar imamo. Je v zdravstvenem domu, Hmelini, na občini.	Dvigala	Infrastruktura	Okolica
F5 3	Pa v hotelu je tudi dvigalo.	Dvigala	Infrastruktura	Okolica
F6 1	Moja želja bi bila tudi dvigalo na Stari grad.	Dvigalo na Stari Grad	Spremembe v okolici	Potrebe starih ljudi
F1 10	Mene pa moti pri prehodih, da je vse skupaj tako površno narejeno. Ko sem bila v Ljubljani, sem videla, da ni nikjer robov ob strani prehoda, da je asfalt lepo gladek. Je problem, če je nekdo na invalidskem vozičku. Zdaj, ko so ceste skozi Radlje marsikje zaradi kanalizacije in tega delali na novo, sem mi je zdelo, da bi lahko to boljše naredili.	Nezadovoljstvo o z robovi	Prehodi za pešce	Okolica
F2 6	Zdaj spomladi, ko bo vreme dopuščalo in bodo finance ali kako naj rečem, bodo to spremenili in naredili tako, kot mora biti. Bodo spremenili in zgladili, da bo boljše.	Izboljšanje robov	Prehodi za pešce	Okolica
F4 4	Za starostnike je treba čim več narediti, da bomo pokretni in mobilni.	Dostopnost	Potrebe v infrastrukturi	Potrebe starih ljudi
F3 4	Pa da bo nam ta starim dostopno vse.	Dostopnost	Potrebe v	Potrebe starih

			infrastrukturi	ljudi
F4 5	Vsaka stopnička je problem, če ne moreš. Potem, ko ne bomo več mogli, da bomo lahko vsaj ven prilezli in šli k zdravniku.	Dvigala	Potrebe v infrastrukturi	Potrebe starih ljudi
F2 7	Ceste so dobro urejene, tako da mi ni problem tukaj voziti.	Urejenost cest	Ceste	Okolica
F6 2	Jaz imam postajo čisto blizu doma, to je v redu.	Bližina	Postajališča	Prevoz
F6 3	Moja dolgoletna želja je bila, da bi se naredila postaja tudi bolj blizu zdravstvenega doma, in zdaj je tudi tam.	Postaja ob Zdravstvenem domu	Postajališča	Prevoz
F1 11	Problem s prevozom je zaradi tega, ker pozimi, ko je šola, je še kar avtobusov, poleti pa jih je dosti manj.	Vozni redi	Javni prevoz	Prevoz
F1 12	Je pa res, da vozijo prazni.	Prazni avtobusi	Javni prevoz	Prevoz
F2 8	Res je, avtobusi so prazni in nič ni čudnega, da jih ni več.	Prazni avtobusi	Javni prevoz	Prevoz
F7 2	Jaz bi predlagala, da bi bili avtobusi zastoj in bi bilo potem več ljudi.	Brezplačni avtobusi	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F6 4	Vozni redi so dokaj v redu, če se pelješ tu in tam.	Vozni redi	Javni prevoz	Prevoz
F6 5	V službo pa recimo z avtobusom ne moreš iti, ker ni povezav.	Slabe povezave	Javni prevoz	Prevoz
F1 13	Edino to me muči, pa tudi stare ljudi, da tu v Radljah in v bližini ni taksijev.	Uvedba taksija	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F7 3	Taksi bi res bil boljši, ker te pelje in pač tisto plačaš, pa je to – to.	Uvedba taksija	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F1 15	Točno tako, zato pa bi bil taksi boljša izbira.	Uvedba taksija	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F1 16	Mogoče bi šlo, da bi se taksi sofinanciral..	Sofinanciranje taksija	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F7 4	Avtobusi res prazni vozijo.	Prazni avtobusi	Javni prevoz	Prevoz
F2 10	Ne, še vedno so stopnice, da prideš na avtobus. Tako da če si na vozičku, ne moreš priti gor.	Stopnice v avtobusih	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F4 7	Ne samo voziček, že tisti dve stopnici sta za nas problem.	Stopnice v avtobusih	Spremembe pri prevozu	Potrebe starih ljudi
F4 8	Mi smo že toliko stari, da se o tem	Neuporaba	Kolesarske	Prevoz

	pogovarjamo. Kolesarskih stez jaz najbrž ne bom več potrebovala.		poti	
F6 6	Podvelka ima zelo visok pločnik, tako da lažje prideš na avtobus.	Izkušnje iz sosednje občine	Pločniki	Okolica
F4 9	Glede kolesarskih cest, toliko se ukvarjajo z njimi, da so na nas že pozabili.	Posvečanje kolesarskim cestam	Kolesarske poti	Prevoz
F3 6	Meni pa se zdi dobro, da se urejajo tudi kolesarske poti. Včasih ni bilo tako, zdaj so pa lepo uredili.	Urejenost kolesarskih poti	Kolesarske poti	Prevoz
F2 11	Pravijo in zelo hvalijo, da imamo te kolesarske poti dobro urejene.	Urejenost kolesarskih poti	Kolesarske poti	Prevoz
F3 7	Sama sem kolesarka in so poti res lepo označene in urejene.	Urejenost kolesarskih poti	Kolesarske poti	Prevoz
F3 8	Vse tja do Hoferja, tam je tisto križišče, ki je nevarno, potem pa je spet steza naprej.	Nevarnost križišča pri Hoferju	Križišča	Prevoz
F3 9	Lahko si v naravi, razmigaš se, vse super.	Učinki kolesarjenja	Kolesarske poti	Prevoz
F2 12	Tisto križišče pri Hoferju je pa res nevarno. Jaz grem samo v trgovino čez prehod, pa me je že strah.	Nevarnost križišča pri Hoferju	Križišča	Prevoz
F5 4	Pa toliko nesreč je bilo na tistem križišču.	Nevarnost križišča pri Hoferju	Križišča	Prevoz
F7 5	Ljudje sploh ne vedo, kje je prednostna cesta in kje ne. In vozijo tam mimo, se zaženejo, gledajo, pa hitro speljejo.	Nevarnost križišča pri Hoferju	Križišča	Prevoz
F2 13	Jaz ne kolesarim več. Včasih sem, potem pa sem dobila strah zaradi tovornjakarjev, ko je bila skozi mesto še stara cesta, ko ni bilo obvoznice. Pri stari šoli se mi je enkrat zgodilo, da me je tako potegnilo in da sem skoraj padla.	Nevarnost prejšnje ureditve	Kolesarske poti	Prevoz
F3 10	Meni se je bilo včasih tudi grozno peljati. Zdaj pa so uredili in je super steza, vse do Vuzenice lepo ob Dravi.	Nevarnost prejšnje ureditve	Kolesarske poti	Prevoz

F1 19	Jaz živim z možem. Še vedno.	Bivanje z možem	Oblike bivanja	Bivališča
F2 14	Jaz živim s svojo mamo v hiši.	Bivanje z mamo	Oblike bivanja	Bivališča
F2 15	Z lokacijo sem zadovoljna, blizu imam vse.	Zadovoljstvo z lokacijo	Zadovoljstvo	Bivališča
F3 11	Tudi jaz živim z možem.	Bivanje z možem	Oblike bivanja	Bivališča
F3 12	Sem zadovoljna, spreminjala ne bi ničesar.	Zadovoljstvo	Zadovoljstvo	Bivališča
F4 10	Včasih smo sami, včasih nas je več, ko pridejo vnuki.	Obiski vnukov	Oblike bivanja	Bivališča
F6 7	Živim v garsonjeri, plačujem najemnino.	Garsonjera	Oblike bivanja	Bivališča
F5 5	Jaz ne bi šla v dom.	Želja ostati doma	Mnenje o institucionalizaciji	Bivališča
F7 6	Doma si zelo težko, če nimaš recimo koga zraven. Ko si star, imaš več zdravstvenih problemov, muči te eno ali drugo, pa tudi bolj težko skrbiš, da je vse pospravljeno in urejeno.	Urejenost doma	Potrebe v domačem okolju	Potrebe starih ljudi
F4 13	Kar naprej potrebuješ neko zdravniško pomoč in domov ti nobeden ne pride.	Potreba po zdravniški pomoči	Potrebe v domačem okolju	Potrebe starih ljudi
F5 7	Res pa je, da si lahko v stanovanju dosti bolj dolgo kot v hiši. Hiša je le večja, pa veliko več dela maš z njo. Vseskozi je treba nekaj popravljati in obnavljati.	Urejenost doma	Potrebe v domačem okolju	Potrebe starih ljudi
F2 17	Imamo rekreacijo, enkrat na teden.	Rekreacija	Koronarno društvo	Druge aktivnosti
F6 8	Koronarno društvo, tja hodim na rekreacijo.	Rekreacija	Koronarno društvo	Druge aktivnosti
F6 9	Pa potem če imajo kakšne kulturne prireditve, razstave ali kaj podobnega.	Kulturne prireditve	Kulturne prireditve	Druge aktivnosti
F5 8	Sem tudi v planinskem društvu.	Planinsko društvo	Planinsko društvo	Druge aktivnosti
F7 7	društvo upokojencev ima izlete ali kakšna druženja, se dosti dogaja.	Druženje in izleti	Društvo upokojencev	Druge aktivnosti
F5 9	Tudi koronarno društvo je zadnje čase zelo veliko. Hodim na rekreacijo, enkrat tedensko.	Rekreacija	Koronarno društvo	Druge aktivnosti
F5 10	Malo se razmigamo, naredimo nekaj dobrega za svoje telo.	Učinki rekreacije	Koronarno društvo	Druge aktivnosti

F1 23	Jaz hodim na učenje angleščine, mi je zelo zanimivo.	Učenje angleščine	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F1 24	Pa tudi na kuharske delavnice, zeliščarske urice itn.	Kuharske in zeliščarske delavnice	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F2 18	Kuharske delavnice imamo.	Kuharske delavnice	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F3 13	Še nikoli nam ni bilo tako lepo, kot nam je zdaj.	Zadovoljstvo	Izkušnje uporabnikov	Večgeneracijski center
F7 8	Ja, rada hodim. Vseskozi se nekaj dogaja, imamo tudi razna predavanja in podobno.	Zadovoljstvo	Izkušnje uporabnikov	Večgeneracijski center
F2 19	Strokovna predavanja imamo.	Strokovna predavanja	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F3 14	Lepo je, da je tudi knjižnica blizu.	Lokacija v centru	Knjižnica	Druge aktivnosti
F2 20	Zdaj, ko je knjižnica tu v centru, je dosti boljše.	Lokacija v centru	Knjižnica	Druge aktivnosti
F2 21	Večkrat grem pogledat, ko imajo kake predstavitev knjig ali bralne urice.	Prireditve v knjižnici	Knjižnica	Druge aktivnosti
F4 14	Jaz pa v novi knjižnici sploh še nisem bila.	Neobiskovanje	Knjižnica	Druge aktivnosti
F3 15	Jaz delam še bralno značko.	Bralna značka	Knjižnica	Druge aktivnosti
F1 25	Dovolj ponudbe je.	Zadostna ponudba	Zadovoljstvo uporabnikov	Udejstvovanje
F6 11	Dovolj vsega je.	Zadostna ponudba	Zadovoljstvo uporabnikov	Udejstvovanje
F2 22	Če bi ljudje hodili, bi je bilo še več. Tako so na primer verske urice ob četrtkih ukinili, ker ljudje niso hodili. Midve sva bili edini, ki sva prišli.	Slabo obiskana predavanja	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F4 15	Možnosti imamo zelo veliko, ponudba je zelo velika, za vsakogar se kaj najde. / (F4 16) Edino udeležba je premajhna.	Zadostna ponudba	Zadovoljstvo uporabnikov	Udejstvovanje
F4 16	Le udeležba je premajhna.	Majhna udeležba	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F1 26	Problem je, da se stari ljudje nočejo družiti, ampak pričakujejo, da se bodo drugi družili z njimi.	Pričakovanja ljudi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F2 23	Ko se enkrat izločiš od skupine, pa imaš	Manjša	Neudeležba	Udejstvovanje

	probleme takšne ali drugačne, ostaneš sam. Zoži se ti krog.	socialna mreža	aktivnosti	
F5 11	Že tako nas je manj, če se pa še sam izoliraš ...	Manjša socialna mreža	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F3 16	Imamo možnosti za druženje, tako v knjižnici kot tukaj v MKC-ju itn. V Radljah obstajajo društva, kamor se lahko vključiš. Za šport je poskrbljeno, veliko je takšnih aktivnosti.	Zadostna ponudba	Zadovoljstvo uporabnikov	Udejstvovanje
F2 24	Dano nam je, če kdo ne izkoristi, je pa res škoda, ker se zaposleni trudijo.	Trud zaposlenih	Zadovoljstvo uporabnikov	Udejstvovanje
F1 27	Jezna sem, ko se včasih s kom pogovarjam, pa mi reče, da mu je dolgčas, da se tako ali tako nič ne dogaja v Radljah. Dogaja se, ja, samo njega ni.	Neudeležba aktivnosti	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F5 12	Jaz sem bila zelo razočarana, ko smo imeli predavanje o bontonu in je bil gospod Sašo Županek tu, nas pa je tako malo tam sedelo.	Slabo obiskana predavanja	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F2 25	Se spomnim, tudi meni je bilo grozno.	Slabo obiskana predavanja	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F7 9	Mogoče pa je tudi nekaj na tem, da so tri stvari naenkrat in ne moreš biti povsod. Se spomnim, da je bilo večkrat tako, da je bilo v knjižnici in tu nekaj ob istem času.	Časovno prekrivanje aktivnosti	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F4 17	Zdaj je dosti teh turških nadaljevalk in nekateri gledajo televizijo ves dan, če je mogoče. In potem ne grejo nikamor.	Gledanje televizije	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F3 17	Škoda je, da ljudje ne hodijo, ker so delavnice in predavanja zastoj. Nič jih ne stane, da pridejo.	Brezplačna predavanja	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F1 28	Pa še nekaj bi povedala, vse to so uporabna predavanja in delavnice. Nekaj se naučiš, na novo spoznaš.	Koristnost predavanj	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F1 29	Pa tudi kakšna takšna predavanja, recimo o tem, kakšne pravice imamo in podobno, uporabna predavanja, za vse dobra, pa ne pridejo.	Neudeležba vključnosti	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F4 18	Imamo otroke in vnuke, tu največ.	Druženje v družini	Druženje v družini	Medgeneracijsko

				sodelovanje
F1 30	Drugače bolj malo pridemo skupaj.	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F6 12	Generacije morajo med seboj sodelovati, simbioza mora biti.	Potreba po medgeneracijskem sodelovanju	Potreba po medgeneracijskem sodelovanju	Potrebe starih ljudi
F3 18	Z domom za stare smo imeli neke skupne dejavnosti, tako da smo bili večinoma stari. Iz doma so prišli sem, pa smo se družili.	Sodelovanje z Domom Hmelino	Dejavnosti	Medgeneracijsko sodelovanje
F1 31	Vedno dobim povabila iz šole, ko imajo koncert ali kakšno prireditev, tudi balet je bil. Kadar me povabijo, grem zmeraj gledat in z veseljem grem tja.	Prireditve v osnovni šoli	Dejavnosti	Medgeneracijsko sodelovanje
F2 26	Drugače pa medgeneracijskega druženja in podobnega ni veliko, vsaj meni se tako zdi.	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F5 13	Tudi meni se zdi, ni kaj posebnega.	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F1 32	Meni se zdi, da smo mi zdaj že zelo stari za te mlade in nekako ne sodimo skupaj.	Nepripravljenost	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F1 33	K njim lahko pristopamo samo preko vnukov, ampak tu so njihovi krogi, tako da se družimo samo z vnuki.	Druženje v družini	Druženje v družini	Medgeneracijsko sodelovanje
F7 10	Posebnega medgeneracijskega druženja ni.	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F1 34	Saj se vidimo, recimo na kasnih prireditvah in podobno, ampak se ne družimo z njimi.	Stik na prireditvah	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F5 14	Več je druženja v družini, starši in otroci, tega je veliko.	Druženje v družini	Druženje v družini	Medgeneracijsko sodelovanje
F3 19	Tukaj v MKC-ju imajo tudi v soboto in nedeljo druženja in aktivnosti za mlade.	Aktivnosti za mlade	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F3 20	Ampak mi stari ne stopamo več v ta razmerja, vsaj jaz ne.	Nepripravljenost	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje

			kega druženja	sodelovanje
F4 23	Mene moti edino to, da so se ljudje brez potrebe odtujili drug od drugega..	Odtujevanje ljudi	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F2 44	Moramo se zavedati, da je kraj majhen, zato bi morale biti socialne mreže boljše, bolj urejene, pa niso. Kaj bi morali narediti, pa naj povedo strokovnjaki.	Boljše socialne mreže	Potreba po medgeneracijskem sodelovanju	Potrebe starih ljudi
F4 24	Slovenci smo pač malo bolj zadržani, taki smo že po naravi.	Zadržanost ljudi	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F1 47	Ko sem bila stara 70 let, so me povabili na druženje 70-letnikov. Mi smo tja prišli, se slikali, ljudje so pojedli kosilo in šli domov. In nikoli več ne grem, ker me tisto kosilo ne zanima, druženje je tisto glavno.	Pomembnost druženja	Druženje	Udejstvovanje
F2 45	Druženje je najbolj pomembno. Vendar ne moreš nekoga prepričati, ti boš pa zdaj tu in se bomo družili, če on tega noče.	Pomembnost druženja	Druženje	Udejstvovanje
F4 25	Televizija ima dosti vpliva, pa vsak kar gleda in gleda, športa je precej, tudi filmov, nadaljevanj. In televizija nas odteguje in se ne družimo več tako kot včasih.	Odtujevanje ljudi	Odsotnost medgeneracijskega druženja	Medgeneracijsko sodelovanje
F1 48	Enako tudi tukaj v centru. So takšna predavanja, da bi vsak kakšnega potreboval.	Koristnost predavanj	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F1 49	Recimo, bilo je predavanje o pacientovih pravicah. Jaz sem imela tu predavanje o zobeh in bi človek pričakoval, da ljudi zanima, kakšne pravice imajo. Pa jih je bilo samo nekaj.	Neudeležba navkljub koristi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F1 50	Ne razumem ljudi, to je v njihovo korist in ne pridejo.	Neudeležba vkljub koristi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F2 46	Z vsakega srečanja, z vsake delavnice dobiš nekaj zase, za svoje življenje, za svoje dobro, za boljše počutje.	Koristnost predavanj	Aktivnosti	Večgeneracijski center
F1 51	Enkrat je imela predavanje pravica o pravicah na pravnem področju. In bila sem edina tam.	Neudeležba vkljub koristi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F1 52	Vsi pričakujejo, da je dolžnost drugih, da jim prinesejo na pladnju in jim rečejo, vi pa imate	Pričakovanja ljudi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje

	te in te pravice. To ne gre, nobena družba tako ne funkcionira.			
F2 47	Včasih, recimo dvajset let nazaj, so bila individualna vabila, pa so te klicali in prosili, a prideš in tako. Zdaj tega več ni, vse je javno, javna obvestila, javne objave preko medijev, ali boš šel ali ne, pa je tvoja oziroma moja stvar. Včasih je bilo obveščanje drugače.	Spremembe v obveščanju	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F1 53	Tega ne razumem, so teme, ki zvišujejo njihovo kupno moč, pa ne pridejo.	Neudeležba vkljub koristi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F7 13	Tako je, za njihovo dobrobit so, pa ne pridejo.	Neudeležba vkljub koristi	Neudeležba aktivnosti	Udejstvovanje
F3 30	Mi hodimo na kuharske delavnice zaradi druženja, to je glavno. Kuhamo tako potem po svoje doma.	Pomembnost druženja	Druženje	Udejstvovanje
F2 48	Bistvo delavnic je res druženje, da pridemo skupaj, kakšno rečemo, in ne kuharija, to je samo češnja na vrhu torte.	Pomembnost druženja	Druženje	Udejstvovanje
F7 14	Pa še nekaj lahko zraven pojemo.	Koristnost predavanj	Aktivnosti	Večgeneracijski center

Tabela 9.7: Storitve za stare ljudi

F4 6	Imam slabo izkušnjo, ko je bila moja mama v domu.	Pretekle slabe izkušnje	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
F4 11	Glede domov, cene so res visoke.	Cena	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
F4 12	Vse storitve moraš plačati posebej. Tam v bistvu imaš zastoj bivališče, hrano in pranje perila. Vse ostalo moraš doplačati. To je kot hotel. Ko ti prinesejo tablete, moraš plačati, plačati moraš plenice, ne vem, kaj še. Ne razumem, zakaj moraš te storitve še dodatno plačevati.	Cena	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
F1 19	Odvisno je, kakšen si. Če recimo ležiš, so cene višje. Ne moreš tega primerjati s hotelom, ker bi bila cena potem dosti višja.	Cena	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
F2 16	Drugo nam ne bo preostalo, kot da bomo šli v dom.	Sprijaznjenje	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi
F1 22	Jaz sploh nimam predsodkov o domu.	Brez predsodkov	Institucionalno varstvo	Storitve za stare ljudi

F1 35	Potrebovala je pomoč in si je uredila pomoč na domu. Zdaj prihaja k njej gospa, mislim da dvakrat na teden, in je z njo zelo zadovoljna.	Zadovoljstvo uporabnikov	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 27	Jaz mislim, da je pomoč na domu dobro organizirana.	Dobra organiziranost	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 28	Je tudi potrebna, ker nekateri ne zmorejo več sami in potrebujejo pomoč.	Potreba po pomoči	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 29	Včasih smo mi na centru to delali, zdaj je pa pod okriljem ŠKTM.	Prenos izvajalca	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F5 15	Mislim, da se zelo trudijo in delajo tako, kot je treba.	Zadovoljstvo uporabnikov	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 30	Res pa je, da zdaj občina veliko več prispeva in so ure za uporabnike bolj poceni.	Sofinanciranje občine	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 31	Dostopno je vsem, skoraj vsem, in si lahko privoščijo.	Ugodnejša cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 32	Dobro je organizirano.	Dobra organiziranost	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F2 33	Ljudje, s katerimi se pogovarjam, so zelo zadovoljni.	Zadovoljstvo uporabnikov	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F1 36	Tudi negovalke so izobražene, imajo tečaje in izobraževanja, tako da vedo, kaj delajo.	Izobraževanja socialnih oskrbovalk	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F7 11	Cenovno je ugodno, včasih si tega nisi mogel privoščiti.	Ugodnejša cena	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F5 16	To je zasluga župana, da je cena nižja.	Sofinanciranje občine	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F5 17	Na Muti imajo tudi pomoč na domu, pa je cena višja.	Neenakomernost sofinanciranja občin	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F3 21	To je normalno, to občina sofinancira. To je prispevek občine in koliko da, da.	Sofinanciranje občine	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F4 19	Veliko starih je tu in rabijo tako pomoč.	Potreba po pomoči	Pomoč na domu	Storitve za stare ljudi
F6 13	Razvoz kosil, pripeljejo ti jih na dom.	Razvoz kosil	Druge storitve	Storitve za stare ljudi
F2 34	Na centru za socialno delo ti tudi pomagajo.	Center za socialno delo	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi
F2 35	če moraš urediti kaj s papirji, na primer kako odločbo.	Urejanje odločb	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi

F1 37	Glede centra ne bi vedela, nisem imela še izkušenj z njimi.	Brez izkušnje	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi
F5 18	Jaz imam izkušnje z njimi, urejala sem si varstveni dodatek.	Urejanje varstvenega dodatka	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi
F5 19	So zelo prijazni in ustrežljivi, veliko so mi pomagali.	Prijaznost in ustrežljivost zaposlenih	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi
F5 20	Mislim, da center služi svojemu namenu tu. Pokrivajo veliko stvari, tam lahko marsikaj urediš.	Zadovoljstvo uporabnikov	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi
F5 21	Dobro je, da ga imamo v Radljah, da je blizu in ni treba kam drugam hoditi.	Lokacija	Center za socialno delo	Storitve za stare ljudi
F2 36	Po mojem sodelujejo dobro.	Dobro sodelovanje	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
F2 37	Župan veliko dela, se zalaga in ima koordinate, da so povezani.	Koordinator	Župan	Medinstitucionalno sodelovanje
F4 20	Verjetno zelo dobro, ker drugače ne bi mogle biti takšne cene.	Omogočanje nižjih cen	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
F1 38	Moje izkušnje z županom so zelo dobre. Z njim smo sodelovali preko društva upokojencev, nič mu ni predstavljalo problema. Za vsako reč, na katero smo prišli, se je zelo zavzel.	Dobro sodelovanje z Društvom upokojencev	Župan	Medinstitucionalno sodelovanje
F2 38	Funkcionira vse, zelo se povezujejo, in potem je tu rezultat, takšen, kot je.	Dobro sodelovanje	Povezovanje institucij	Medinstitucionalno sodelovanje
F3 34	Tudi ko smo delali studenec, je on prevzel širšo organizacijo, tako da se je potem vključilo še komunalno podjetje.	Organizacija dela in vključevanje	Župan	Medinstitucionalno sodelovanje
F5 22	Župan je zelo zavzet za probleme ljudi, jim prisluhne in urgira, pa dobro urgira.	Zavzetost za probleme ljudi	Župan	Medinstitucionalno sodelovanje
F2 39	Na internetu veliko piše, jaz večkrat kaj pogledam.	Iskanje informacij	Splet	Informiranje
F1 39	Jaz internet uporabljam, samo ne za take	Uporaba za	Splet	Informiranje

	zadeve.	druge namene		
F6 14	Jaz pogledam vse na računalnik, grem na internet, pa najdem.	Iskanje informacij	Splet	Informiranje
F5 23	Novičke izhajajo, tam so tiste glavne stvari. Rada berem novičke, ker tam izvem tudi kaj koristnega, recimo, če moram kaj oddati ali podobno.	Koristne informacije	Novičke	Informiranje
F4 21	V Vodniku je za vsak mesec lepo opisano, kje se kaj dogaja. Všeč mi je, ker so vključene tudi druge občine, da lahko greš tudi kam drugam kaj pogledat.	Opis dogajanja	Vodnik	Informiranje
F2 40	Ampak Vodnik ne bo več izhajal. V okviru Novičk bo zdaj, v Novičkih bo del programa.	Prenehanje izdajanja	Vodnik	Informiranje
F5 24	Verjetno je cenovno preveč, da bi bilo vse skupaj.	Prenehanje izdajanja	Vodnik	Informiranje
F3 25	V našem bloku sem videla, da jih kar stran mečejo. Vsak pride do nabiralnika, pa kar tam reklame in to vrže stran, sploh ničesar ne prebere.	Nebranje	Pisna obveščanja	Informiranje
F2 41	In zaradi tega, ker ne preberejo, se tudi ne udeležujejo kakih dejavnosti.	Nebranje	Pisna obveščanja	Informiranje
F1 40	Vodnik je bil od začetka zelo v redu, pravzaprav si preko tega videl, da se sploh kaj dogaja.	Opis dogajanja	Vodnik	Informiranje
F2 42	Res je, videl si, kaj se dogaja, in lahko si se organiziral in šel pogledat tisto, kar ti je bližje.	Opis dogajanja	Vodnik	Informiranje
F7 12	V bistvu sta se pokrivala in je brez smisla, da imamo oba. Zdaj se pač v Novičkih prebere, saj je vse opisano.	Opis dogajanja	Novičke	Informiranje
F4 22	Župan je tak ljudski človek in smo zadovoljni z njim.	Zadovoljstvo občanov	Župan	Medinstitucionalno sodelovanje

Tabela 9.8: Projekt Starosti prijazna občina

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
F3 1	Spremenili so pločnike in cesto pri glasbeni šoli, kar je bil naš predlog v svetu. In to so naredili takoj.	Ureditev ceste pri Glasbeni šoli	Spremembe	Projekt Starosti prijazna

				občina
F3 2	Predlog za prehod smo v svetu dali mi in prehod so takoj naredili. To je bilo pred kakšnima dvema, tremi leti..	Uredite prehoda pri Društvu upokojencev	Spremembe	Projekt Starosti prijazna občina
F1 14	Ne morem si tistega avta privoščiti, da grem k eni gospe na kavo in klepet.	Neuporaba	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
F4 6	Tisti avto je res bolj namenjen tistim, ki ne morejo recimo do zdravnika ali podobno.	Dostop do zdravnika	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
F3 5	Matija pa deluje.	Delovanje	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
F2 9	Ja, deluje, ampak moraš imeti razlog. Brala sem, da je to procedura. Poklicati moraš v Ljubljano, na nek center, kjer ti povejo, kakšni so normativi. Ne moreš recimo iti na kavo k prijateljici.	Postopek	Prostofer	Projekt Starosti prijazna občina
F3 22	Tudi v županovem svetu smo dobro sodelovali. Mi smo povedali, kaj bi potrebovali, župan se za to zavzel in to uredil.	Dobro sodelovanje z županom	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
F3 23	Po tem smo se dobili in poročali, kaj je bilo že narejeno in kaj bi še potrebovali.	Evalvacija predlogov	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
F3 26	Jaz sem bila v županovem svetu.	Županov svet	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
F3 27	Mi smo dobili ankete in smo hodili naokoli po družinah spraševat, kaj bi želeli.	Anketiranje o potrebah	Županov svet	Projekt Starosti prijazna občina
F3 28	Nekatere stvari, ki smo jih povedali naprej, so bile upoštevane.	Upoštevanje predlogov	Županov svet	Projekt Starosti

				prijazna občina
F3 29	Potem smo imeli razna predavanja na to temo, recimo, kako se lahko ljudje zaščitijo, na primer pred tistimi, ki hodijo prodajat na dom. Ne odpreš jim, ne moreš kar nekoga v stanovanje spustiti.	Predavanja o zaščiti	Predavanja	Projekt Starosti prijazna občina
F1 41	Pa tudi predavanja o dedovanju, kako je treba že prej napisati oporoko, in podobno.	Predavanja o dedovanju	Predavanja	Projekt Starosti prijazna občina
F1 42	Na teh predavanjih so bile same koristne stvari in tudi informacije, ki jih moramo vedeti.	Koristnost predavanj	Predavanja	Projekt Starosti prijazna občina
F1 43	Tudi policist je prišel in nam povedal svojo plat, kje se lahko zaščitimo, kako moramo ravnati in podobno.	Predavanja policista	Predavanja	Projekt Starosti prijazna občina
F1 44	Dobro so nas osveščali s predavanji, res koristne informacije.	Koristnost predavanj	Predavanja	Projekt Starosti prijazna občina
F1 45	Je tako, je prijazna občina.	Zadovoljstvo občanov	Zadovoljstvo občanov	Starosti prijazna občina
F2 43	So malenkosti, ki jih je potrebno popraviti, v bistvu pa je vse skupaj tako, kot mora biti, in sem zadovoljna.	Zadovoljstvo občanov	Zadovoljstvo občanov	Projekt Starosti prijazna občina
F1 46	Radlje je občina po meri ljudi.	Občina po meri ljudi	Zadovoljstvo občanov	Starosti prijazna občina

OSNO KODIRANJE

Položaj starih ljudi v občini Radlje ob Dravi ter njihove potrebe in želje

Okolica

- Prehodi za pešce
 - Veliko prehodov (F1 1)
 - Ureditev prehoda pri Društvu upokojencev (F4 1)

- Nezadovoljstvo z robovi (F1 10)
- Izboljšanje robov (F2 6)
- Pločniki
 - Nezadovoljstvo s pločnikom (F1 3, F2 2, F1 4)
 - Zadovoljstvo s pločniki (F5 2, F2 3)
 - Izkušnje iz sosednje občine (F6 6)
- Ceste
 - Zadovoljstvo z obvoznico (F6 1)
 - Urejenost cest (F2 7)
- Ureditev okolice
 - Korita za rože (F5 1)
 - Sprotno delo (F7 1, F1 7)
 - Zadovoljstvo (F1 2, F1 8)
- Infrastruktura
 - Časovna dostopnost uradov (F2 4)
 - Dvigalo v Zdravstvenem domu (F1 6)
 - Dvigala (F1 9, F2 5, F3 3, F5 3)

Prevoz

- Postajališča
 - Bližina (F6 2)
 - Postaja ob Zdravstvenem domu (F6 3)
- Javni prevoz
 - Vozni redi (F1 11, F6 4)
 - Prazni avtobusi (F1 12, F2 8, F7 4)
 - Slabe povezave (F6 5)
- Kolesarske poti
 - Neuporaba (F4)
 - Posvečanjem kolesarskim cestam (F4 9)
 - Urejenost kolesarskih poti (F3 6, F2 11, F3 7)
 - Učinki kolesarjenja (F3 9)
 - Nevarnost prejšnje ureditve (F2 13, F3 10)
- Križišča
 - Nevarnost križišča pri Hoferju (F3 8, F2 12, F5 4, F7 5)

Bivališča

- Oblike bivanja
 - Bivanje z možem (F1 19, F3 11)
 - Bivanje z mamo (F2 14)

- Obiski vnukov (F4 10)
- Garsonjera (F6 7)
- Zadovoljstvo (F3 12)
 - Zadovoljstvo z lokacijo (F2 15)
- Mnenje o institucionalizaciji
 - Želja ostati doma (F5 5)

Večgeneracijski center

- Aktivnosti
 - Kuharske in zeliščarske delavnice (F1 24)
 - Kuharske delavnice (F2 18)
 - Strokovna predavanja (F2 19)
 - Koristnost predavanj (F1 28, F1 4, F2 46, F7 14)
 - Aktivnosti za mlade (F3 19)
- Izkušnje uporabnikov
 - Zadovoljstvo (F3 13, F7 8)

Druge aktivnosti

- Koronarno društvo
 - Rekreacija (F2 17, F6 8, F5 9)
 - Učinki rekreacije (F5 10)
- Kulturne prireditve (F6 9)
- Planinsko društvo (F5 8)
- Društvo upokojencev
 - Druženje in izleti (F7 7)
- Knjižnica
 - Lokacija v centru (F3 14, F2 20)
 - Prireditve v knjižnici (F2 21)
 - Neobiskovanje (F4 14)
 - Bralna značka (F3 15)

Udejstvovanje

- Zadovoljstvo uporabnikov
 - Zadosna ponudba (F1 25, F6 11, F4 15, F3 16)
 - Trud zaposlenih (F2 24)
- Neudeležba aktivnosti (F1 27)
 - Slabo obiskana predavanja (F2 22, F5 12, F2 25)
 - Majhna udeležba (F4 16)
 - Pričakovanja ljudi (F1 26, F1 52)
 - Manjša socialna mreža (F2 23, F5 11)

- Časovno prekrivanje aktivnosti (F7 9)
- Gledanje televizije (F4 17)
- Brezplačna predavanja (F3 17)
- Neudeležba v kljub koristi (F1 29, F1 49, F1 50, F1 51, F1 53, F7 13)
- Spremembe v obveščanju (F2 47)
- Druženja
 - Pomembnost druženja (F1 47, F2 45, F3 30, F2 48)

Medgeneracijsko sodelovanje

- Druženje v družini (F4 18, F1 33, F5 14)
- Odsotnost medgeneracijskega druženja (F1 30, F2 26, F5 13, F7 10)
 - Nepripravljenost (F1 32, F3 20)
 - Stik na prireditvah (F1 34)
 - Odtujevanje ljudi (F4 23, F4 25)
 - Zadržanost ljudi (F4 24)
- Dejavnosti
 - Sodelovanje z Domom Hmelino (F3 18)
 - Prireditve v osnovni šoli (F1 31)

Potrebe starih ljudi

- Spremembe v okolici
 - Ureditev Mariborske ceste (F4 2, F2 1)
 - Dvigalo na Stari grad (F6 1)
- Spremembe pri prevozu
 - Brezplačni avtobusi (F7 2)
 - Uvedba taksija (F1 13, F7 3, F1 15)
 - Sofinanciranje taksija (F1 16)
 - Stopnice v avtobusih (F2 10, F4 7)
- Potrebe v infrastrukturi
 - Dvigalo v blokih (F4 3)
 - Dostopnost (F4 4, F3 4)
 - Dvigala (F4 5)
- Potrebe v domačem okolju
 - Urejenost doma (F7 6, F5 7)
 - Potreba po zdravniški pomoči (F4 13)
- Potreba po medgeneracijskem sodelovanju (F6 12)
 - Boljše socialne mreže (F2 44)

Storitve za stare ljudi

Storitve za stare ljudi

- Institucionalno varstvo
 - Pretekle slabe izkušnje (F4 6)
 - Cena (F4 11, F4 12, F1 19)
 - Sprijaznjenje (F2 16)
 - Brez predsodkov (F1 22)
- Pomoč na domu
 - Zadovoljstvo uporabnikov (F1 35, F5 15, F2 33)
 - Dobra organiziranost (F2 27, F2 32)
 - Potreba po pomoči (F2 28, F4 19)
 - Prenos izvajalca (F2 29)
 - Sofinanciranje občine (F2 30, F5 16, F3 21)
 - Neenakomerno sofinanciranje občin (F5 17)
 - Ugodnejša cena (F2 31, F7 11)
 - Izobraževanja socialnih oskrbovalk (F1 36)
- Center za socialno delo (F2 34)
 - Urejanje odločb (F2 35)
 - Brez izkušnje (F1 37)
 - Urejanje varstvenega dodatka (F5 18)
 - Prijaznost in ustrežljivost zaposlenih (F5 19)
 - Zadovoljstvo uporabnikov (F5 20)
 - Lokacija (F5 21)
- Druge storitve
 - Razvoz kosil (F6 13)

Medinstitucionalno sodelovanje

- Povezovanje institucij
 - Dobro sodelovanje (F2 36, F2 38)
 - Omogočanje nižjih cen (F4 20)
- Župan
 - Koordinator (F2 37)
 - Dobro sodelovanje z Društvom upokojencev (F1 38)
 - Organizacija dela in vključevanje (F3 34)
 - Zavzetost za probleme ljudi (F5 22)
 - Zadovoljstvo občanov (F4 22)

Informiranje

- Splet
 - Iskanje informacij (F2 39, F6 14)

- Uporaba za druge namene (F1 39)
- Novičke
 - Koristne informacija (F5 23)
- Vodnik
 - Opis dogajanja (F4 21, F1 40, F2 42)
 - Prenehanje izdajanja (F2 40, F5 24)
- Pisna obveščanja
 - Nebranje (F3 25, F2 41)

Projekt Starosti prijazna občina

Projekt Starosti prijazna občina

- Spremembe
 - Ureditev ceste pri Glasbeni šoli (F3 1)
 - Ureditev prehoda pri Društvu upokojencev (F3 2)
- Prostofer
 - Neuporaba (F1 14)
 - Dostop do zdravnika (F4 6)
 - Delovanje (F3 5)
 - Postopek (F2 9)
- Županov svet (F3 26)
 - Dobro sodelovanje z županom (F3 22)
 - Evalvacija predlogov (F3 23)
 - Anketiranje o potrebah (F3 27)
 - Upoštevanje predlogov (F3 29)
- Predavanja
 - Predavanja o zaščiti (F3 29)
 - Predavanja o dedovanju (F1 41)
 - Koristnost predavanj (F1 42, F1 44)
 - Predavanja policista (F1 43)

Starosti prijazna občina

- Zadovoljstvo občanov (F1 45, F2 43)
 - Občina po meri ljudi (F1 46)